Gottsundaområdet

Planprogram

2019

Kommunstyrelsen, april 2019
Diarienummer: KSN 2015-0654

Medverkan

Arbetsgrupp

Johan Elfström, projektledare
Lisa Hellberg, projektledare
Örjan Trapp, projektledare
Johan Nilsson, planarkitekt
Lisa Björk, planarkitekt
Marina Ziakouli, planarkitekt
Tamara Pavlovic, planarkitekt/illustratör
Henrik Ljungman, landskapsarkitekt
Karl Gustaffson, mark- och exploateringsingenjör
Samuel Yngve, mark- och exploateringsingenjör
Anna Bolinder, samhällsplanerare
Annika Holma, planarkitekt
Sebastian Ahlund, kommunikationsstrateg

Referensgrupp

Arbetet med planprogrammet har förankrats under hand med olika expertkompetenser inom stadsbyggnadsförvaltningen, andra förvaltningar inom Uppsala kommun, kommunala bolag och kollektivtrafikmyndigheten.

Konsultmedverkan

Urban Minds och Kjellander Sjöberg, planeringsstöd, strukturstudier och illustrationer
Archus Arkitekter, inledande planeringsstöd och strukturstudier
Tema, konsultstöd vid inledande dialogtillfällen
Tyréns, kulturmiljöutredning
Bjerking, dagvattenutredning
WSP, trafikutredning
Actmanagement, grundvattenutredning

Illustrationer och foton

Där inget annat anges har illustrationer och foton tagits fram av Uppsala kommun.

Illustration på framsida: Urban Minds och Kjellander Sjöberg

Innehåll

Sammanfattning av programförslaget sid 6

1. Inledning sid 8

2. Gottsundaområdet igår och idag sid 14

3. Gottsundaområdet imorgon sid 20

4. Utveckling och genomförande sid 56

5. Förutsättningar sid 64

6. Konsekvenser sid 80

Förteckning över underlagsutredningar sid 91

Programkarta

Gottsundaområdet

Programområdet benämns som Gottsundaområdet i handlingen. Gottsundaområdet består huvudsakligen av stadsdelarna Gottsunda och Valsätra.

Sammanfattning

Uppdrag och syfte

I maj 2015 gav kommunstyrelsen stadsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att genomföra ett planeringsarbete för Gottsundaområdet med fokus på social hållbarhet.

Stadsnoden Gottsunda-Ultuna

Planprogrammet visar hur 5 000–7 000 nya bostäder, en mängd arbetsplatser, allmän plats som parker, torg, gator och kollektivtrafikstråk samt lokaler för service i form av utbildning, idrott, kultur och handel kan tillkomma i Gottsundaområdet. Programmet ska visa på hur området utvecklas som en del av översiktsplanens utpekade stadsnod Gottsunda-Ultuna. Programmet har ett speciellt fokus på att ge förutsättningar för en socialt stärkande stadsmiljö som motverkar segregation och främjar mötet mellan människor.

Stadsutveckling längs stråk och platser

Programmet beskriver en utveckling där målpunkter i området knyts ihop av stråk som blir strukturerande för tillkommande bebyggelse. Ny bebyggelse läggs i dagens mellanrum mellan befintlig bebyggelse och vägar, och ramar in gaturum, offentliga platser och parker. På så sätt knyts Gottsundaområdets olika delar närmre varandra. De nya och stärkta kopplingarna och stråken inom området samlar flöden av människor, förbättrar orienterbarheten och ger goda förutsättningar för trygghet och trivsel. Den tillkommande bebyggelsen skapar mervärden i form av levande bottenvåningar, nya arkitektoniska uttryck, ökade flöden och tydligare strukturer.

Ny bebyggelse föreslås i stor utsträckning koncentrerat kring ett nytt stadsstråk längs Hugo Alfvéns väg och Gottsunda allé. I stadsstråket finns spårvägstrafik med tre nya hållplatslägen. Hållplatserna är viktiga målpunkter där en hög täthet och nya platsbildningar föreslås. I stadsstråket prioriteras ny bebyggelse och stadsliv vilket innebär att stora delar av befintliga grönområden längs sträckan försvinner. Elfrida Andrées väg och Slädvägen kopplas ihop och ny bebyggelse ger gatan mer liv och en tydligare inramning. Ny bostadsbebyggelse föreslås även integrerat i befintliga bebyggelseområden exempelvis genom förtätning på parkeringsplatser och längs viktiga gator och stråk.

Ett levande centrum för Gottsunda och södra Uppsala

Området kring Gottsunda centrum föreslås genomgå en omfattande förändring med nya stråk, gator, platser, kvarter och funktioner för att möjliggöra en långsiktig utveckling som stadsnod.

Förändringarna av området skapar förutsättningar för ett starkare och mer tillgängligt stadsdelscentrum med entréer och framsidor åt flera håll. Centrum utvecklas för kontor, verksamheter, offentliga funktioner och bostäder som gör området levande alla tider på dygnet. Regionala funktioner såsom simhall, bibliotek, kulturinstitutioner, vårdcentral och nya arbetsplatser inryms i nya kvarter vid Gottsunda torg och stadsstråkets hållplats, väl synliga och tillgängliga för boende och besökare. Centrumområdet ska utvecklas med fokus på stadsliv, människans skala och en mångfald av verksamheter.

I framtiden ska stadsliv och service också finnas på flera platser i Gottsundaområdet, framförallt kring hållplatslägen och andra strategiska platser. Det skapar närhet och främjar såväl hållbara livsstilar som trygghet och trivsel.

En långsiktig utveckling

En övergripande etappindelning föreslås som syftar till att visa hur området ska byggas ut så att nyttan för området maximeras och att möjligheter inte byggs bort till förmån för kortsiktiga satsningar. Området planeras vara fullt utbyggt innan 2050. 2 000 – 3 500 nya bostäder bör byggas fram till 2030.

Stadsbyggnadsgrepp som motverkar segregation och främjar social hållbarhet

- Fler arbetsplatser och utvecklad privat och offentlig service väl synligt i stadsmiljön
- Regionala målpunkter inom stadsdelen
- Förbättrad kollektivtrafik och ett sammanhängande nät av stråk av olika karaktär som ger fler vägval
- Ett mer allsidigt bostadsbestånd och utemiljöer som erbjuder varierade möjligheter för vistelse, aktiviter och stadsliv

1. Inledning

Bakgrund, vision och mål **sid 8**
Uppdrag och syfte sid 8
Vision sid 8
Övergripande målsättningar sid 9
Dialog och delaktighet **sid 10**

2. Gottsundaområdet igår och idag sid 14

3. Gottsundaområdet imorgon sid 20

4. Utveckling och genomförande sid 56

5. Förutsättningar sid 64

6. Konsekvenser sid 80

Förteckning över underlagsutredningar sid 91

Programkarta

Bakgrund, vision och mål

Stadsbyggandet i Uppsala står inför stora förändringar med en snabbt ökande befolkning. Stadens olika delar kommer att närma sig varandra. Gottsunda ihop med Ultuna har potential att bilda en ny kärna som kan komplettera centrala Uppsala. Det finns goda möjligheter till förtätning som gör att fler kan bo, leva och verka i området. Dessa förutsättningar ligger till grund för kommunens beslut om att ta ett helhetsgrepp om Gottsundaområdets utveckling genom att upprätta ett planprogram. En dialogprocess påbörjades 2015 i området. Resultaten av denna har varit underlag för programarbetet.

Uppdrag och syfte

Kommunstyrelsen gav 2015 stadsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram ett planprogram för Gottsundaområdet. I programmet prövas möjligheten att tillföra 5 000–7 000 nya bostäder, allmän plats som parker, torg, gator och kollektivtrafikstråk samt lokaler för service i form av utbildning, idrott, kultur och handel.

Programmet tar ett strategiskt helhetsgrepp om utvecklingen av Gottsundaområdet i enlighet med Översiktsplan 2016. Programmet svarar på hur Gottsundaområdet utvecklas som en del av stadsnoden Gottsunda-Ultuna och bidrar till fler bostäder och verksamheter i södra Uppsala. Programmet har ett speciellt fokus på att ge förutsättningar för en socialt stärkande stadsmiljö som motverkar segregation och främjar mötet mellan människor.

Programmet beskriver hur kommunen bör prioritera vid utvecklingen av Gottsundaområdet. Programmet ska fungera som underlag till kommande detaljplanering, exploatering och anläggning av gator och allmänna platser i Gottsundaområdet. Syftet är i första hand att ta ett helhetsgrepp kring områdets utveckling, att pröva lämpligheten i den föreslagna utbyggnaden och att ge vägledning inför kommande planering och medborgardeltagande.

Handlingsplan Gottsunda/Valsätra

Parallellt med planprogrammet har en handlingsplan för ett socialt hållbart Gottsunda tagits fram på uppdrag av kommunstyrelsen. Handlingsplanen behandlar alla utvecklingsfrågor för Gottsundaområdet med egna målområden inom *Hållbar livsmiljö och trivsel*, *Trygghet*, *Barn och ungas uppväxtvillkor*, *Arbete* samt *Delaktighet*. Handlingsplanen tar utgångspunkt i såväl kort som lång sikt.

För att hålla samman handlingsplanen för Gottsunda/Valsätra och detta planprogram har en bilaga till programmet tagits fram: *Fokusområden - stadsutvecklingens sociala synergier*. I bilagan fördjupas handlingsplanens koppling till fysisk planering. Här beskrivs hur ett genomförande av planprogrammet kan förväntas stödja den sociala utvecklingen och möjliggöra synergier.

Vision

Gottsunda är hjärtat i södra Uppsala – en trivsam och kreativ stadsdel full av liv och rörelse. Mångfald är ett tydligt signum, här finns plats för alla och något för alla – boende såväl som besökare. Området präglas av närhet till arbete, service och grönska. När Gottsunda förändras tillvaratas lokala krafter och idéer från såväl dagens som framtida Gottsundabor.

Övergripande målsättningar

Planeringsförutsättningar och genomförda medborgardialoger har sammanvägts till utgångspunkter för programmet. Utgångspunkterna har omformulerats till målsättningar som uttrycker vad programmet ska åstadkomma. Målsättningarna ska fungera under lång tid och behöver kunna ta hänsyn till förändringar i förutsättningar, livsstilar och ändrade behov av samhällsservice. Målsättningarna ska beaktas i all efterkommande planering och utbyggnad inom programområdet.

Ökad trygghet och trivsel

Alla ska på lika villkor kunna vistas och känna sig trygga i det offentliga rummet

Kommunens övergripande målsättning är att hela Uppsala ska vara tryggt och säkert. I Gottsundaområdet finns flera platser som upplevs som otrygga och nyttjandet av det offentliga rummet är idag inte jämlikt och jämställt. Genom utveckling av området ska alla boende, besökare och verksamma i Gottsundaområdet känna sig trygga, oavsett kön, ålder och bakgrund.

Kvaliteten på Gottsundaområdets stadsrum ska höjas

Stadsmiljön i Gottsundaområdet präglas på flera viktiga platser av storskalighet och bristande relation till en mänsklig skala. Underhåll av såväl privata fastigheter som allmänna platser är på många håll eftersatt. De boende i Gottsundaområdet ska ha nära till levande, trygga och kvalitativa parker, platser och gator av olika karaktär.

En sammanhängande stad och stadsdel

Det ska vara lätt att ta sig till och från Gottsundaområdet

När Gottsundaområdet utvecklas ska tillgängligheten öka. Möjligheten att inom rimlig tid förflytta sig i staden och därmed kunna delta i det offentliga livet och nå en större arbetsmarknad är en viktig demokratisk aspekt. Det ska vara enkelt och attraktivt att ta sig till och från Gottsundaområdet via andra stadsdelar, platser och stråk i staden, med särskilt fokus på centrala Uppsala och det framtida stationsläget i Bergsbrunna. Området ska försörjas av snabba och hållbara transportslag.

Gottsundaområdets separerade bostadsområden ska kopplas samman

Gottsundaområdets bostadsområden ligger separerade från varandra genom vägar, parkeringsdäck och grönområden. Bostadsområdena ska bli mer sammankopplade med syfte att skapa en mer sammanhängande och orienterbar stadsmiljö.

Bostadsbeståndet ska bli mer varierat

Bostadsbeståndet i Gottsundaområdet är uppdelat i bostadsenklaver med ensidiga bestånd inom varje enskilt bostadsområde. Upplåtelseformer, bostadsstorlekar, prisbild samt bebyggelsens skala och arkitektoniska uttryck ska bli mer varierat för att stödja en ökad mångfald och möta behov under livets alla skeden.

Mer stadsliv och ökad samhällelig närvaro

Gottsunda centrum har regionala funktioner för södra Uppsala

Gottsunda centrum ska tillsammans med Ultuna fungera som ett komplement till stadskärnan i centrala Uppsala. Centrumfunktioner av regional karaktär ska tillföras och tillgängliggöras för boende i hela södra Uppsala. En bredd av samhällets funktioner ska finnas representerade i Gottsundaområdet.

Stadslivet lyfts fram och finns på fler platser än Gottsunda centrum

Det modernistiska planeringsidealet har resulterat i att bostäder, arbete, handel och rekreation ligger separerat från varandra. Grönområden och andra rekreativa platser, kultur och handel ska placeras med närhet till hemmet och arbetsplatser. Verksamheter och samhällsfunktioner ska lyftas fram mot gaturum och strategiska platser, och skapa synlighet för de verksamheter som bedrivs.

Utbudet av lokaler för verksamheter och föreningsliv ska öka och vara mer varierat

Utbudet av lokaler i Gottsundaområdet är ensidigt och lokaliserat till ett fåtal platser. Ett ökat utbud ger möjlighet för fler olika aktörer att etablera sig på fler platser i Gottsundaområdet på ett sätt som bidrar till stadsliv och ökad trygghet och trivsel.

Mångfald och lokal kraft tas tillvara

Gottsundabornas kunskap tas tillvara genom dialog och medskapande

Boende och verksamma i Gottsundaområdet ska ges möjlighet att involveras i planeringen och utbyggnadsprocessen. På så sätt tas lokal kunskap och kreativitet tillvara. Kommunen ska i samverkan med andra aktörer ge förutsättningar för en fortsatt dialog och möjligheter till medskapande.

I Gottsundaområdet finns en mångfald av människor och livsstilar

Stadsutvecklingen ska göra det mer attraktivt att bo, verka och besöka Gottsundaområdet. Samtidigt som fler flyttar till Gottsundaområdet ska dagens boende och verksamma ges goda möjligheter att stanna kvar.

Dialog och delaktighet

Delaktighet är en viktig del av social hållbarhet. Ett antal dialoger har genomförts inom ramen för programarbetet för att inhämta kunskap om lokala behov och få in synpunkter från boende och verksamma. I medborgardialogerna har förutsättningslösa frågor ställts om hur området uppfattas idag och hur en önskvärd framtida utveckling skulle kunna se ut. Under dialogerna har även tidiga idéer för områdets framtida utveckling presenterats och diskuterats med besökare. På så vis hade de boende möjlighet att lämna sina synpunkter och påverka srådsförslaget.

I arbetet med planprogrammet arrangerades flera olika typer av dialoger med boende och lokala aktörer. Dialogerna genomfördes delvis i samband med lokala arrangemang där många Gottsunda- och Valsätrabor och andra besökande va i rörelse. På detta sätt har människor som inte aktivt besökt stadsbyggnadsdialogerna nåtts av information och getts möjlighet att lämna synpunkter tidigt i processen. Dialogerna har även hållits i form av öppna möten med inbjudan och i form av träffar med utvalda grupper som vanligtvis inte kommer till tals i dialoger. I dialogerna har både frågor som handlar om stadsbyggnad och andra frågor diskuterats.

Under de inledande dialogerna ställdes frågor om styrkor och svagheter med området idag, samt utvecklingens möjligheter och risker. De synpunkter som inkomm i de inledande dialogerna återkopplades via uppföljande dialogtillfällen. Synpunkterna har också varit med och präglat planprogrammets målsättningar och vision för utvecklingen i Gottsundaområdet.

Sammanfattning av dialogresultat

Det kom in många olika synpunkter och förslag under de olika dialogerna. Naturen som uppskattad kvalitet var en av de vanligast förekommande synpunkterna. Framförallt har de större naturområdena i Gottsundaområdets utkanter, Gottsundagipen och områdets större parker samt stora luftiga innergårdar lyfts fram som värdefulla. Vissa av parkerna och innergårdarna upplevdes dock som slitna och eftersatta. Farhågor rördebland annat att grönska försvinner när bostäder byggs, att det byggs för tätt och att hyrorna blir för höga efter renoveringar. Många lyfte även fram möjligheter med områdets utveckling i form av bland annat mer variation i arkitektur och bostädernas upplåtelseformer och storlekar, ökad trygghet, större serviceutbud och att parker och platser kan bli finare. Några tankar angående hur tryggheten kan öka i området var att förbättra belysningen och att det borde finnas fler kvällsöppna aktiviteter, framförallt för ungdomar. Ett problem som lyftes fram är att det idag är många som står utanför arbetsmarknaden och

Foto från medborgardialog i Kulturpunkten i Gottsunda centrum 3 december 2016.

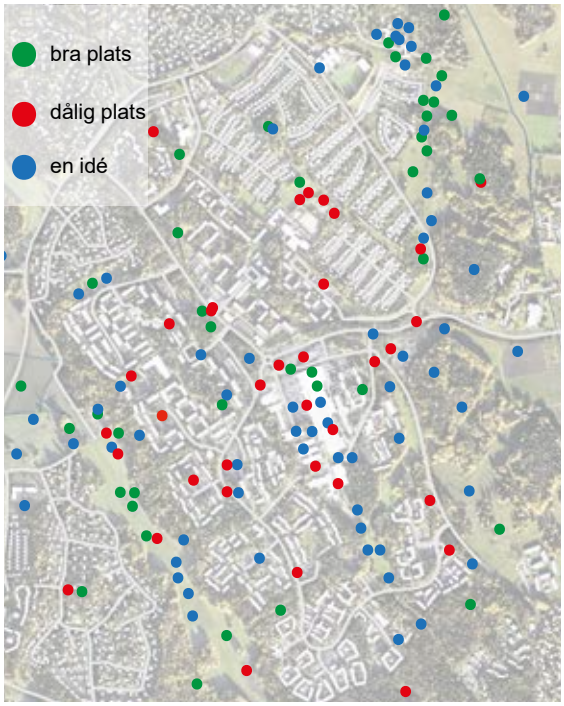

En sammanställning av bra och dåliga platser samt platser för idéer som pekades ut under dialoger.

en möjlighet är att lokala jobb kan skapas i samband med att det byggs och renoveras i området.

Konkret inverkan i närtid

De synpunkter som kom in under de olika dialogtillfällena har gjorde avtryck i planprogrammets samrådshandling som anger Gottsundaområdets långsiktiga utveckling. Under dialogerna framkom även andra konkreta idéer och synpunkter som lett till insatser i området. Inkomna förslag vid dialogtillfällen har bidragit till att konstgräs lagts på en tidigare grusplan i Musikparken söder om Mötesplats Treklangen och till att en belysningssatsning, *Gottsunda vinterljus,* har genomförts. Utvecklingen av Lina Sandells park vid Hugo Alfvéns väg centralt i Gottsundaområdet har skett med utgångspunkt i inkomna synpunkter i dialoger.

Cirka 200 synpunkter inkom under samrådet. Efter samrådet justerades planprogrammet till delar efter inkomna synpunkter.

Foton från dialogtillfällen i Gottsunda centrum.

Barnens perspektiv – teckningar av förskolebarn i Gottsundaområdet från en medborgardialog för utvecklingen av Lina Sandells park

1. Inledning sid 8

2. Gottsundaområdet igår och idag

Gottsundaområdet igår sid 14
Gottsundaområdet idag sid 16

3. Gottsundaområdet imorgon sid 20

4. Utveckling och genomförande sid 56

5. Förutsättningar sid 64

6. Konsekvenser sid 80

Förteckning över underlagsutredningar sid 91

Programkarta

Gottsundaområdet igår

Gottsundaområdet har sedan slutet av 1800-talet utvecklats från jordbruksbygd till en tätbebyggd stadsdel som fungerar som centrum för södra Uppsala. Dagens Gottsunda och Valsätra speglar på flera sätt den resa som Uppsala och Sverige har gjort från generell fattigdom och låg standard till dagens välfärdssamhälle. Nedan finns områdets historia beskriven i korthet.

Gottsundaområdets historia går långt tillbaka i tiden. Både namnet Gottsunda liksom områdets många fornminnen från sten-, brons- och järnålder vittnar om att det har bott människor här i flera tusen år.

Under framför allt det senaste seklet har mycket hänt i Gottsundaområdet. Från att för bara drygt hundra år sedan ha varit en jordbruksbygd är Gottsundaområdet idag en del av Uppsala stad. Området har historiskt sett hört till Gottsunda gård, Malma by och från 1800-talet Valsätra gård. Delar av denna bebyggelse kan fortfarande ses i eller i anslutning till programområdet.

Småhusbebyggelsen i programområdets ytterområden i Norra Gottsunda egnahem och Valsätra började byggas under tidigt 1900-tal som egnahemsområden för att lösa den samtida trångboddheten. Egnahem var ett politiskt initiativ under tidigt 1900-tal som genom fördelaktiga statliga lån möjliggjorde för mindre bemedlade människor att bygga sig egna hem.

Områdets centrala delar växte fram som en satellitstadsdel till Uppsala innerstad under ”rekordåren” på 1960- och 1970-talet. I början av 1960-talet var bostadsbristen så stor i Sverige att riksdagen beslutade att lansera ”miljonprogrammet” – en satsning som skulle resultera i en miljon nya bostäder på tio år. Syftet bakom satsningen var att en gång för alla bygga bort bostadsbristen, trångboddheten och att höja bostadsstandarden i Sverige. Alla skulle kunna bo bra till en skälig kostnad.

För att hålla priserna nere och kvantiteten uppe blev storskaligt byggande miljonprogrammets kännetecken. Och precis som i Gottsundaområdet resulterade detta ofta i stora homogena bostadsbestånd. Miljonprogrammet fick snart efter sin lansering motstå hård kritik för att ha genererat stora opersonliga bostadsområden byggda utan hänsyn till mänskliga aspekter. Den senare tidens byggnationer i Gottsundaområdet visar tydligt på en motreaktion på miljonprogramsbebyggelsens storskalighet genom de långt mer varierade och intima bostadsområden som byggdes under sent 1970-tal till 1990-tal, bland annat i östra Gottsunda.

Valsätra gårds mangårdsbyggnad från 1800-talet finns kvar än idag. Foto: Tyréns

Barnrehabilitering på Folke Bernadottehemmet år 1969. Foto: Upplandsmuseet

Invigning av Gottsunda centrum år 1974. Foto: okänd

Innan 1000-tal
Flera lämningar från äldre tider i form av både grav- och boplatsområden.

Medeltid cirka 1050–1520
Bybildning. Gottsunda som namn (in gutasund) nämns i skrift för första gången 1304.

1600-tal
1600-tal: Gottsunda blir säterigård.

1800-tal
Malma by skiftas på 1800-talet och Valsätra gård anläggs.

Tidigt 1900-tal
Villaområden byggs längs den dåvarande landsvägen till dagens Vårdsätravägen. Villorna bestod till en början av tidiga egnahemsvillor och fritidshus.

1960-tal
År 1962 invigs Folke Bernadottehemmet i norra Valsätra – ett tecken på den moderna tidens avgörande sociala satsningar. Hemmet var resultatet av en ny barnhabilitering i Sverige som skulle göra ”glömda barn till glada barn”. Idag har hemmet ersatts av bostadsbebyggelse. Kvarteret heter dock än idag ”Kv. Folke” och Bernadottehemmet har givit namn åt flera gator i området.

1970-tal
Under 1960- och 1970-talen blev Gottsundaområdet en av Uppsalas stora byggplatser för miljonprogrammet – en enorm statlig satsning för ökad boendestandard. År 1974 invigs Gottsunda centrum som då var Uppsalas största centrumanläggning.

1980-tal
Stora delar av Östra Gottsunda med sina idag uppskattade grannskapsbostadsområden byggs och den postmodernistiska Gottsundakyrkan invigs.

2010-tal
Gottsundaområdet länkas ihop med Bäcklösa och Ultuna genom den nya vägen Gottsunda allé. Gottsunda centrum genomgår en omfattande om- och påbyggnad och dess utemiljö rustas och förses med bland annat ett nytt torg.

Bandstolsvägens storskaliga skivhusbebyggelse cirka år 1970, bara några år efter att de stod färdiga.
Foto: Ingemar Ehlin, Upplandsmuseet

Typisk storskalig och repeterande skivhusbebyggelse från miljonprogramsåren, i kvarteret Rangström. 1970-tal.
Foto: Ingemar Ehlin, Upplandsmuseet

Kvarteret Stråket i Östra Gottsunda var först ut i 1980-talets utbyggnadsfas av Gottsundaområdet. Med sin asymmetri, lekfullhet och färgstarkhet är det miljonprogramområdets motsats.

Nya Gottsunda torg invigs år 2014 i samband med att Gottsunda centrum firar 40 år. Foto: Göran Ekeberg

Gottsundaområdet idag

Bilden av Gottsundaområdet är mångfacetterad. Här samsas flera olika lager av historia, olika kulturer, nationaliteter, språk, samhällsskikt och funktioner . Området är tydligt präglat av modernismens planeringsideal och är i stora delar välfungerande, med kvaliteter som uppskattas av de boende. En sammansatt och mångkulturell befolkning och ett rikt kultur- och idrottsliv bygger en genuin stolthet samtidigt som bilden av området i media ofta är negativ med fokus på otrygghet och kriminalitet.

En naturnära satellitstadsdel

Gottsundaområdet uppfördes som en satellitstadsdel till Uppsala innerstad, ca 5 km från centrum och omgärdat av stora natur- och landskapsområdet. Närheten till naturen är påtaglig i såväl litet som stort, liksom upplevelsen av att flera av Gottsundaområdets närliggande stadsdelar ligger på avstånd. Stora delar av Gottsunda ligger i ett höglänt skogslandskap med bergiga inslag, medan Valsätra ligger på tidigare odlingsmark i ett mer låglänt och flackt landskap. Gottsundaområdet är på många sätt välfungerande med flera viktiga kvaliteter som uppskattas av de boende. Närheten till Mälaren är en stor kvalitet.

Miljonprogrammets olika sidor

Modernismens planeringsideal präglar Gottsundaområdet. En tydlig separering av områdets delar och funktioner är ett tidstypiskt karaktärsdrag. Omgivande naturområden och områdets finmaskiga grönstruktur är viktiga kvaliteter samtidigt som de skapar avstånd mellan bostadsområden och stadsdelar.

Områdets infrastruktur är tydligt uppdelad utifrån trafikslag och funktion. Trafikseparering en har positiva såväl som negativa aspekter. Fotgängare och cyklister har ett finmaskigt nät av stråk som ofta löper genom områdets parkmiljöer. Bilar och andra fordon matas via områdets huvudgator som är tydligt trafikanpassade utan stadsliv eller upplevelsevärden för gående och cyklister. Bostadsbebyggelsen ligger separerad ifrån de större matargatorna och nås via lugnare säckgator. Även bilparkeringar i form av stora markparkeringar ligger separerade från bostadsbebyggelsen, ofta i mellanrummen mellan bebyggelse och infrastruktur.

Områdets bebyggelse är tydligt uppdelad efter funktion – skola, handel, idrott och bostäder för sig. Även olika bostadstyper

Natur- och parkstråk skiljer Gottsundaområdets olika delar åt. De gröna miljöerna har stora värden samtidigt som de i vissa fall utgör barriärer.

Trafikseparering en håller varje trafikslag för sig, många av områdets gång- och cykelvägar löper genom grönområden.

Bilen tar stor plats och har en framträdande roll i Gottsunda centrum. Här finns stora markparkeringar.

och upplåtelseformer har en tydlig geografisk uppdelning. I områdets ytterkanter finns småhus och villor, i söder och öster finns bostadsrätter och i flerbostadshus i områdets centrala delar framförallt hyresrätter.

Ett rikt utbud av kultur- och idrottsliv

I Gottsundaområdet finns ett rikt kultur- och idrottsliv med lokaler, institutioner och verksamheter som är en viktig resurs inte bara för Gottsundaområdet, utan för hela södra Uppsala. Här finns bland annat ett stort bibliotek, teater, studieförbund, fritidsgård och mötesplatser – kvaliteter som karaktäriserar Gottsundaområdet. I området finns också ett varierat utbud av handel och service, inte minst i Gottsunda centrum.

Mångfald och stolthet

Mångfalden bland de boende i Gottsundaområdet är stor med en sammansatt och mångkulturell befolkning. Under de dialoger som har hållits under programarbetet har en genuin stolthet för det egna området framträtt, där många av områdets befintliga kvaliteter och sammanhållningen mellan människor lyfts som något unikt som bör värnas. Välfungerande skolor, det breda kulturutbudet, uppskattade naturområden och en unik mångfald lyfts ofta fram.

Samtidigt har bilden av Gottsundaområdet många ansikten. Medialt målas många gånger snarare bilden av sociala utsatthet, kriminalitet och otrygghet upp. De positiva och negativa bilderna är båda relevanta och behöver hela tiden balanseras mot varandra.

Ett ordmoln som i bild sammanfattar uppfattningar av Gottsundaområdet. Illustration: Tema

I Gottsundaområdet som helhet finns en varierad bebyggelse i olika skalor och med olika uttryck. Områdets olika delar är dock homogena och tydligt åtskilda från varandra.

I Gottsundaområdet finns ett rikt kulturliv. Gottsunda Dans och Teater är en viktigt verksamhet som skapar möten och aktivitet. Foto: Kerstin Helsing

Mångfalden berikar Gottsundaområdet.
Foto: Cecilia Bygdell, Upplandsmuseet

Segregation och utsatthet

Likt många miljonprogramsområden byggdes Gottsundaområdet som en satellitstadsdel i stadens ytterkant. Gottsundaområdets olika delar ligger också till stor del frånvända och frånskilda från varandra. Detta gör att området har en begränsad sammankoppling internt och med övriga Uppsala. De socioekonomiska klyftorna har över tid vuxit och gjort avtryck i Gottsundaområdet. De boende i centrala Gottsundaområdet har generellt låg utbildningsnivå och låg förvärvsinkomst. Här finns på många sätt en hög utsatthet, som märks genom fattigdom, trångboddhet och kriminalitet som påverkar boendes vardag och livsvillkor. Det finns skillnader mellan hur män och kvinnor kan använda det offentliga rummet. Gottsundaområdet förknippas delvis med negativa bilder kopplat till kriminalitet och otrygghet. En bild som förstärks genom att social oro med bland annat bilbränder återkommande blossat upp i området.

Under år 2017 pekades Gottsunda ut av Polisens Nationella Operativa avdelning (NOA) som ett ”särskilt utsatt område”. Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen, där systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare kan förekomma. I ett sådant område behöver polisen regelbundet anpassa arbetssätt och utrustning och har svårt att utföra sitt arbete. Ofta har tillståndet normaliserats så att situationen inte upplevs vara avvikande. Läget anses i NOAs utpekade ”särskilt utsatta områden” kräva mycket brådskande hantering. NOAs kategorisering fokuserar på områdets utsatthet för kriminalitet, inte om det är socialt utsatt i sig.

Segregationen i Uppsala gör avtryck i Gottsundaområdet som till viss del präglas av utanförskap och utsatthet.

Parkeringsdäck inom kvarteret Linklubban, mellan Hugo Alfvéns väg och Bandstolsvägen.

Gottsunda har på senaste tiden utpekats som ett särskilt utsatt område av polisen.

Nära till mycket – lokal handel i mindre skala kompletterar Gottsunda centrums regionala utbud.

1. Inledning sid 8

2. Gottsundaområdet igår och idag sid 14

3. Gottsundaområdet imorgon

Gottsundaområdets nya plats i staden **sid 20**
Stadsbyggnadsprinciper **sid 22**
Förslagets huvuddrag **sid 24**
Gottsunda centrum **sid 26**
Levande gator, stråk och platser **sid 28**
Generella principer för utvecklingen av allmänna platser, gator och stråk sid 28
En fortsatt grön stadsdel sid 28
Fler typer av stråk och gator ger valmöjligheter sid 29
En omsorgsfull gestaltning och ett gott mikroklimat sid 31
Särskilt viktiga gator, stråk och platser sid 31
Trafik och rörelse sid 33
Bebyggelse som skapar mervärden **sid 36**
Generella principer för förtätning sid 36
Bebyggelsestruktur sid 36
Bebyggelse för trygghet och trivsel sid 37
Arkitektoniska uttryck sid 38
Arkitektonikst viktiga byggnader och platser sid 39
Bebyggelsetyper sid 39
Bostäder sid 42
Gröna kvaliteter i det byggda sid 43
Parkeringsanläggningar sid 43
Livet i Gottsundaområdet **sid 44**
En levande stadsdel för alla sid 44
Handel och kommersiel service sid 45
Samhällsservice sid 46
Näringsliv och arbetsplatser sid 46
Kultur, idrott och fritid sid 46
Förskola och skola sid 48
Stadsutveckling för socialt hållbar utveckling **sid 50**
Hållbar livsmiljö och trivsel sid 50
Trygghet sid 51
Barn och ungas uppväxtvilkor sid 51
Arbete sid 52
Delaktighet sid 53

4. Utveckling och genomförande sid 56

5. Förutsättningar sid 64

6. Konsekvenser sid 80

Förteckning över underlagsutredningar sid 91

Programkarta

Gottsundaområdets nya plats i staden

Gottsundaområdet ligger i södra Uppsala där stora förändringar planeras för fram till 2050. Området kommer i framtiden att ligga centralt i förhållande till stora mängder nya bostäder och verksamheter. Kollektivtrafikförbindelser med såväl innerstaden som Ultuna och ett nytt stationsläge i Bergsbrunna ger området goda utvecklingsförutsättningar. Genom att ta tillvara potentialen i den unika planeringssituationen som råder så kan Gottsundaområdet utvecklas till en central plats där värden skapas och stärks.

Översiktsplanen

Uppsala planerar för 340 000 invånare och 70 000 nya arbetsplatser fram till 2050. Kommunens översiktsplan anger att detta ska ske genom att stadsnoder avlastar innerstaden med service, arbetsplatser och handel. Gottsundaområdet ska tillsammans med Ultuna utgöra en stadsnod i södra Uppsala. I södra Uppsala finns även ett nytt stationsläge i Bergsbrunna utpekat. Ett nytt stråk ska sammankoppla Bergsbrunna och Gottsunda/Ultunas stadsnod.

Översiktsplan 2016 – noder och stråk i staden.

Fördjupad översiktsplan för Södra staden

Stadsnoden Gottsunda-Ultuna ska försörja hela den kommande utvecklingen i södra Uppsala med service, arbetsplatser och bostäder. Övriga delar av Södra staden omfattas av Fördjupad översiktsplan för Södra staden som möjliggör stora utbyggnader i södra Uppsala i områden som Ulleråker, Rosendal, Bäcklösa och Ultuna.

Läs mer om översiktsplanen och den fördjupade översiktsplanen för Södra staden på: *www.uppsala.se/oversiktsplan*

Bergsbrunna och Ultunalänken

Kommunfullmäktige godkände i januari 2018 ett avtal mellan Uppsala kommun, staten och regionen angående samordnad strategisk planering och utbyggnad av bostäder och övergripande infrastruktur för kollektivtrafik. Avtalet innebär att staten står för utbyggnad av fler järnvägsspår mellan Uppsala och Stockholm, en ny tågstation vid Bergbrunna samt delfinansiering av utbyggnaden av spårväg mellan Gottsunda och Bergbrunna station, kallad Ultunalänken. Ultunalänken tillsammans med Kunskapsspåret förbinder Gottsunda med Uppsala innerstad via Ultuna, Ulleråker och Rosendal. Kommunen och regionen har ett gemensamt ansvar för utbyggnaden av Ultunalänken och Kunskapsspåret, där regionen åtar sig att trafikera sträckan.

Kommunen planerar för cirka 33 000 nya bostäder i Bergsbrunna och delar av Södra staden fram till år 2050. Dessa bostäder ska i stor utsträckning lokaliseras längs kollektivtrafikstråk. Målsättningen är att cirka 3 500 av dessa bostäder ska kunna tillkomma i Gottsunda.

För Gottsundaområdet innebär utbyggnaden av spårväg och ny station i Bergsbrunna att området på ett nytt sätt kopplas samman med intilliggande stadsdelar, Uppsalas innerstad och med hela regionen. Restiden förkortas mellan viktiga regionala målpunkter som Stockholm och Arlanda. Detta ger Gottsundaområdet ökad närhet till en större arbetsmarknad samtidigt som förutsättningarna för etableringar av olika verksamheter och bostäder i Gottsundaområdet förbättras. Från Gottsunda-Ultuna kommer man år 2050 att kunna nå närmare 500 000 arbetsplatser eller nås av runt 300 000 arbetstagare inom 60 minuter med kollektivtrafik att jämföra med dagens 86 000 arbetsplatser respektive 71 000 arbetstagare.

Spårvägssystemet och stationen i Bergsbrunna planeras vara klara år 2029. Innan och i samband med detta behöver även en del av bostäderna i avtalet planeras och byggas, bland annat i Gottsundaområdet.

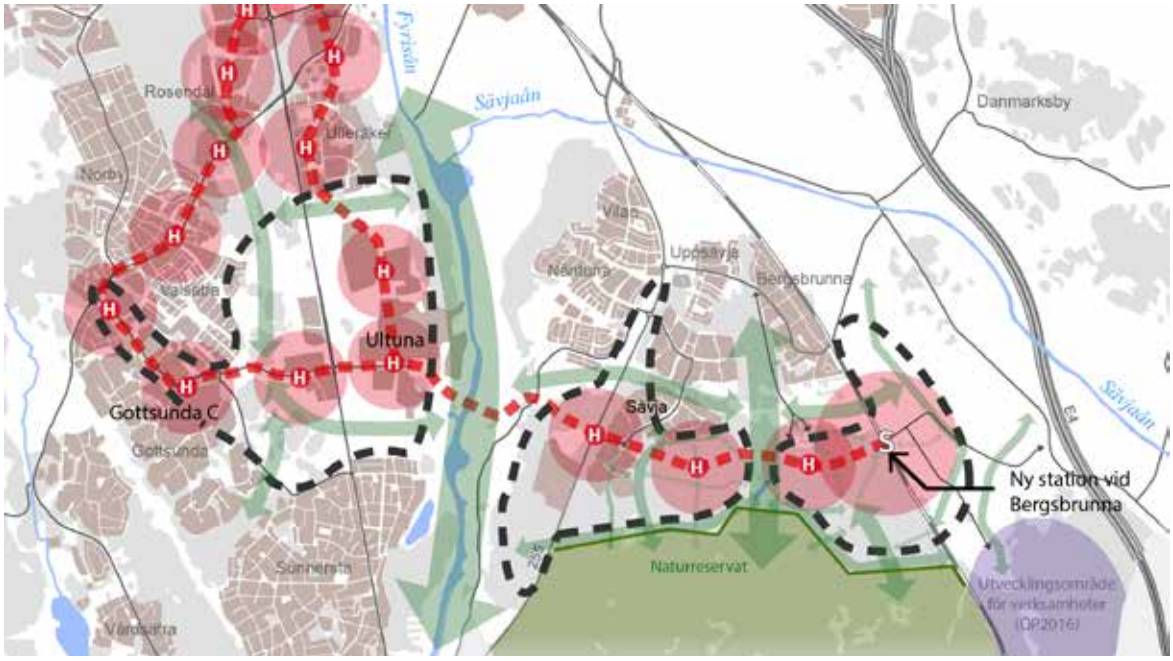

Illustration av övergripande struktur för Bergsbrunna station och Ultunalänken. Röd streckad linje = spårväg. H = planerat hållplatsläge. Svart streckad linje = utbyggnadsområden kopplade till avtalet mellan stat, region och kommun.

Stadsbyggnadsprinciper

Fem stadsbyggnadsprinciper har formulerats för Gottsundaområdet. Principerna tar avstamp i områdets förutsättningar och tar sikte på programmets målsättningar. De utgör grundläggande ställningstaganden kring den fysiska strukturens utveckling över tid och ska genomsyra programförslagets alla delar.

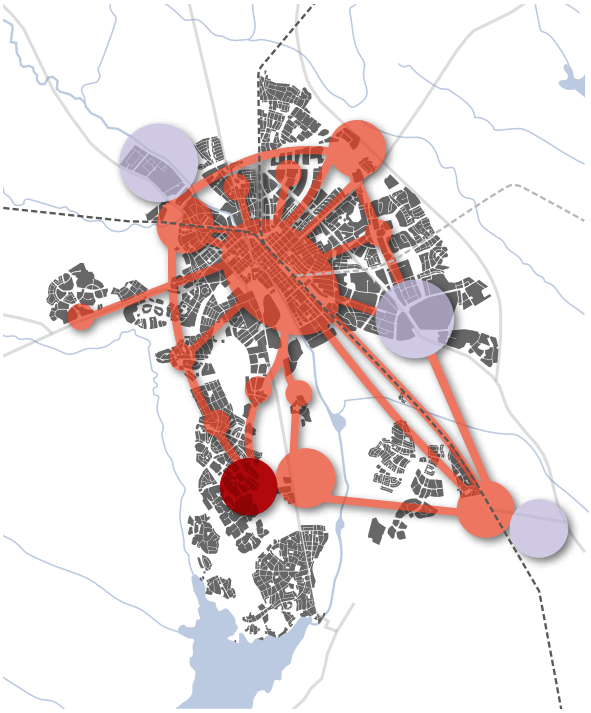

Maximera det nya läget i staden

Gottsundaområdet har ett strategiskt läge när Uppsalas södra delar expanderar kraftigt. Utvecklingskraften ska tas tillvara och utbyggnader ska skapa tydliga värden på kort och lång sikt. Mark ska reserveras för etableringar som inte är möjliga att genomföra på kort sikt, exempelvis större arbetsplatser.

Skapa arenor för dialog och medskapande

Den kunskap och kreativitet som finns i Gottsundaområdet ska tas tillvara genom fortsatt dialog och medskapande under planeringsprocesser, byggtid och förvaltning av stadsdelen. Under en utbyggnad över lång tid ska platser utvecklas för permanenta och tillfälliga behov på ett sätt som bidrar till engagemang. Att öppna upp för medskapande utgör en viktig byggsten för en lokalt förankrad identitet och karaktär.

Koppla samman staden och stadsdelen

Gottsundaområdet ska kopplas samman bättre med resten av Uppsala. Upplevelser av avstånd, såväl fysiska som mentala, ska minska. Effektiva kommunikationer, ett finmaskigt nät av stråk inom stadsdelen och mot omgivande stad och natur, placeringen av stora och små målpunkter och ett mer allsidigt bostadsbestånd ska bidra till ökad rörlighet, minskade avstånd och en större mångfald.

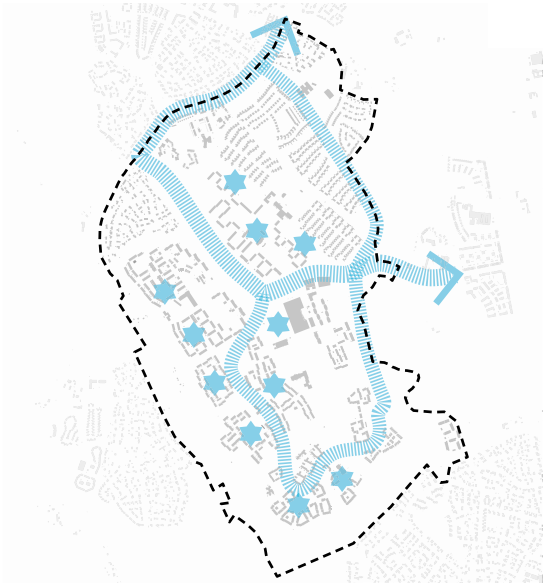

Omvandla vägar och parkeringar till levande gator och platser

Det finns positiva och negativa aspekter med den trafikseparering som så tydligt präglar Gottsundaområdet. En av de tydliga baksidorna är breda vägar och ödsliga parkeringsytor där stadsliv och den mänskliga skalan är frånvarande. När Gottsundaområdet utvecklas ska vägar omformas till levande gaturum och parkeringsplatser tas i anspråk för platser och bebyggelse som bidrar till stadens liv. Människans skala och upplevelse ska stå i fokus.

Alla tillägg ska skapa mervärden

Nya bebyggelsetillskott ska skapa mervärden som ger tillbaka till staden och stadsdelen. Varje kvarter ska utformas med en tydlig idé om vilka mervärden det bidrar med i sitt unika sammanhang. Det kan handla om kompletterande bostadsformer, arkitektoniska och strukturella värden, verksamhetslokaler för olika behov, skapandet av större och mindre platser längs gator och stråk, entréer som skapar flöden och ögon på platser som idag kan upplevas ödsliga.

Förslagets huvuddrag

Gottsundaområdet bedöms kunna kompletteras med 5 000–7 000 nya bostäder samt lokaler för handel, service, arbetsplatser och offentliga rum. Utveckling ska ske med hänsyn till områdets kvaliteter och brister på ett sätt som skapar positiva synergier på såväl kort som lång sikt. Området beräknas vara fullt utbyggt år 2050.

Programmet beskriver en utveckling där målpunkter i området knyts ihop av stråk som blir strukturerande för tillkommande bebyggelse. Ny bebyggelse lokaliseras till dagens mellanrum mellan befintlig bebyggelse och vägar och ramar in gaturum, offentliga platser och parker. På så sätt knyts Gottsundaområdets olika delar närmre varandra. De nya och stärkta stråken inom området samlar flöden av människor, förbättrar orienterbarheten och ger goda förutsättningar för trygghet och trivsel. Den tillkommande bebyggelsen skapar mervärden i form av levande bottenvåningar, nya arkitektoniska uttryck, ökade flöden och tydligare struktur.

Ny bebyggelse föreslås i stor utsträckning koncentrerat kring ett nytt stadsstråk längs Hugo Alfvéns väg och Gottsunda allé som blir Gottsundaområdets huvudgator med tät bebyggelse. I stadsstråket ska spårvägstrafik med tre nya hållplatslägen i området finnas. Hållplatserna är viktiga målpunkter där en hög täthet och nya platsbildningar föreslås. I stadsstråket prioriteras ny bebyggelse och stadsliv vilket innebär att stora delar av befintliga grönområden längs stråket försvinner. Stråkets båda sidor ska kopplas samman och nya och förstärkta platsbildningar ska utvecklas. Stråket ska kännetecknas av omsorgsfullt gestaltade levande gaturum och upplevas tryggt på kvällstid. Hållplatslägena för spårvägen utvecklas till mobilitetsnoder med möjlighet till byte mellan olika trafikslag.

Området kring Gottsunda centrum föreslås genomgå en omfattande förändring med nya stråk, gator, platser, kvarter och funktioner för att möjliggöra en långsiktig utveckling som stadsnod.

Fördslaget innebär att Elfrida Andrées väg och Slädvägen kopplas ihop och ny bebyggelse ger gatan mer liv och en tydligare inramning. Tillkommande inslag av sammanhängande bebyggelse stärker gaturummet, tillför liv och goda boendemiljöer med utblick över gröna omgivningar. Stråket är lämpligt för kollektivtrafik och utvecklas till ett tryggare rörelsestråk kvällstid. Nya platsbildningar och målpunkter föreslås tillkomma längs stråket. Förslaget bidrar till en tydligare gatustuktur och därmed till ökad orienterbarhet i området.

Ny bostadsbebyggelse föreslås även kunna tillkomma integrerat i befintliga bebyggelseområden exempelvis genom förtätning på parkeringsplatser och längs viktiga gator och stråk. Bebyggelsens placering och entréer ska då bidra till ett mer levande gaturum längs till exempel Musikvägen.

I framtiden ska stadsliv och service också finnas på flera platser i Gottsundaområdet, med tyngdpunkt kring hållplatslägen och andra strategiska platser. Det skapar närhet och främjar såväl hållbara livsstilar som trygghet och trivsel.

Prioriterade rörelsestråk ger möjlighet till tydligare offentliga rörelsekopplingar genom storskaliga kvartersstrukturer. Dessa stråk ansluter till befintliga och framtida stråk utanför Gottsundaområdet och stärker orienterbarhet och framkomlighet till stora och små målpunkter. Stråkens karaktär skiftar men god framkomlighet och attraktivitet för gång- och cykeltrafikanter ska säkerställas.

Viktiga entrépunkter och viktiga korsningspunkter utvecklas genom en gestaltning och inslag av verksamhetslokaler. Platserna utformas på ett sätt som förtydligar platsen eller entrépunkten och tydligare binder samman stråk.

De stora naturområden som omger Gottsundaområdet bevaras. Inom programområdet bevaras flera karaktärsfulla gröna parkstråk som vidareutvecklas med hänsyn till kulturhistoriskt värde, områdets karaktär och stråkens potential att utgöra viktiga gröna offentliga rum för Gottsundaområdets invånare.

Parkerna förstärks med tillkommande och upprustade parkkvaliteter för exempelvis lek och aktivitet. Parkerna kan också förstärkas som centrala stadsrum och gröna mötesplatser genom målpunkter i intilliggande bebyggelse.

Gottsundaområdet imorgon

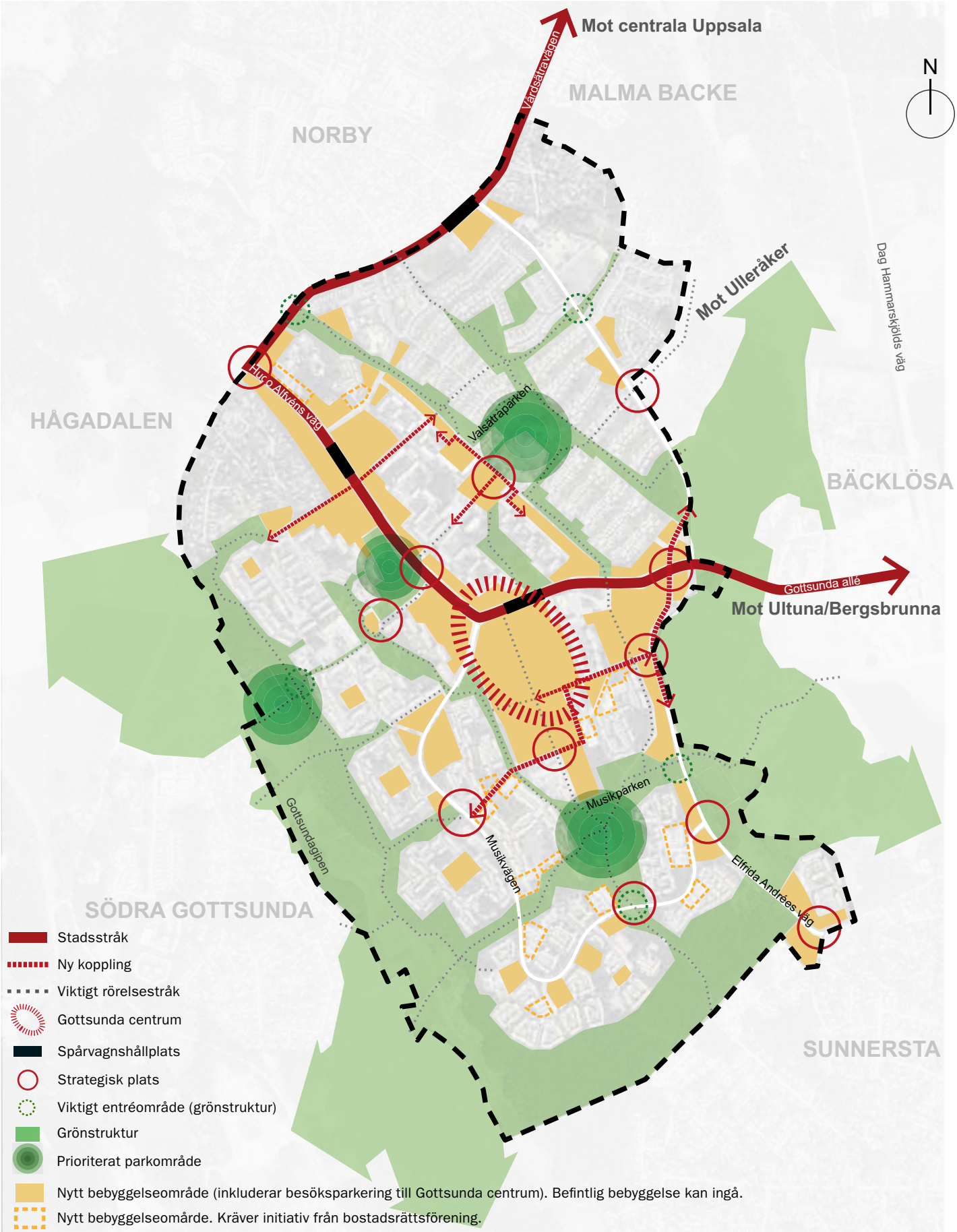

Gottsunda centrum

Gottsunda centrum utvecklas till en tydlig stadskärna med ny kvartersstruktur. Gottsunda centrum Innehåller regionala målpunkter och är den mest tillgängliga platsen i området. Området utvecklas för kontor, handel, service, offentliga funktioner och bostäder som gör området levande alla tider på dyg

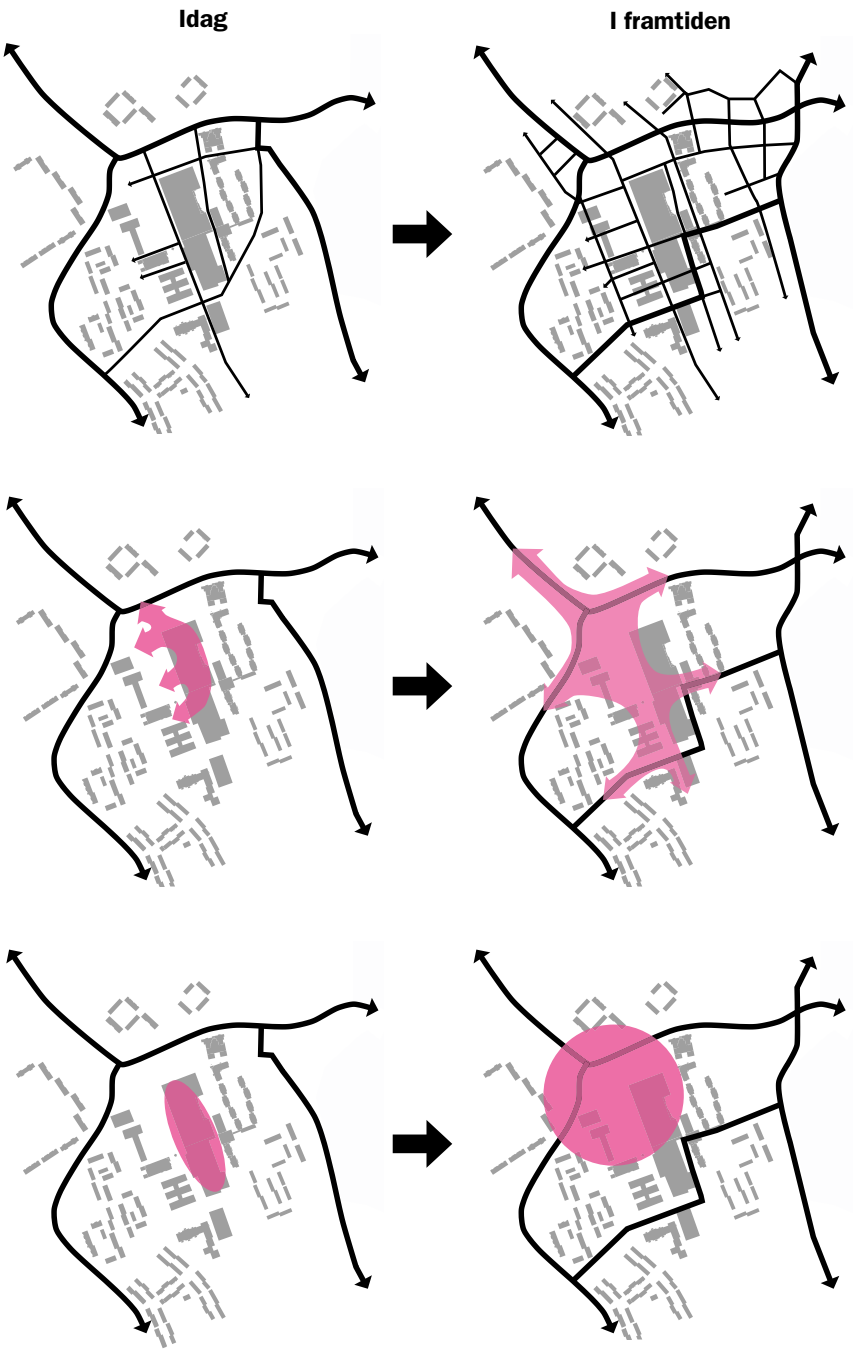

1. Genom att tillskapa nya tillfartsvägar och en mer finmaskig struktur av gator och stråk tillgängliggörs centrumområdet för fler.

2. Centrumområdet ska få fler framsidor som bjuder in boende och besökare att ta del av utbudet och stadslivet.

3. Tyngdpunkten för regionala funktioner såsom handel, service och samhällsfunktioner förskjuts norrut mot stadsstråket och Gottsunda torg tillgängligt och synligt för boende och besökare.

Diagram som visar tre bärande inriktningar för den långsiktiga utvecklingen av centrumområdet. Diagrammen till vänster visar nuläge och de till höger visar programförslaget. Tillsammans möjliggör dessa inriktningar och förändringar utvecklingen av Gottsundas stadsnod - ett hjärta för hela södra Uppsala. Nya kvarter och stadsrum skapar förutsättningar för stadsliv och ett brett utbud av handel, service och verksamheter. Det ska fortsättningsvis finnas goda möjligheter att parkera i Gottsunda centrum.

Ett levande centrum för Gottsundaområdet och södra Uppsala

Kring Gottsunda centrum finns idag liv och rörelse genom kultur- och idrottsverksamheter, handel och service, skola, föreningsliv och mycket annat. Mycket av livet pågår dock inomhus, osynligt från gator och torg. Bebyggelsen och uterummen kring centrum är storskaliga och anonyma. Det finns gott om parkeringsplatser som också tar stora ytor i anspråk.

När Gottsundaområdet förändras ska centrumområdet utvecklas för att ännu tydligare utgöra ett hjärta för hela södra Uppsala. För att möjliggöra en långsiktig utveckling som till fullo tar tillvara den potential som kommer med stadsdelens förtätning och dess nya läge i staden (se sida 22) föreslås stora strukturella förändringar i och kring centrumområdet.

Förändringarna av området skapar förutsättningar för ett starkare och mer tillgängligt centrum med entréer och framsidor åt flera håll. Centrum utvecklas för kontor, verksamheter, offentliga funktioner och bostäder som gör området levande alla tider på dygnet. Det ska finnas gott om parkeringsmöjligheter för besökare.

Regionala funktioner såsom simhall, bibliotek, kulturinstitutioner, vårdcentral och nya arbetsplatser inryms i nya kvarter invid eller nära Gottsunda torg och stadsstråkets hållplats, väl synliga och tillgängliga för boende och besökare.

Utvecklingen innebär att ett antal fastigheter på sikt föreslås rivas för att möjliggöra ett levande centrum. Centrumområdet ska utvecklas med fokus på stadsliv, människans skala och en mångfald av verksamheter.

Levande gator, stråk och platser

När Gottsundaområdet utvecklas ska befintliga parker, platser, gator och stråk rustas och nya platser och sammanhang tillskapas. Utgångspunkten är att de offentliga rummen ska vara inbjudande och tillgängliga för alla. Genom Gottsundaområdets utveckling ska en större variation av stadsrum möjliggöras. För att säkerställa en långsiktig hållbarhet ska områdets utemiljöer vara funktionella, tåliga och utformade på sätt som skapar mervärden i stadsmiljön.

Generella principer för utvecklingen av allmänna platser, gator och stråk

Gottsundaområdets offentliga rum spelar en avgörande roll när stadsdelen utvecklas. Att säkerställa att de gemensamma stadsrummen är robusta, relevanta och tillgängliga för människor med olika preferenser och behov är avgörande. Att skapa en större mångfald av stadsrum utgör en viktig del av förslaget. Levande gator, stråk och torgplatser tillförs samtidigt som luftiga parkmiljöer och inslag av naturmiljöer även fortsatt utgör en del av stadsmiljön. Platser med olika karaktär och olika grad av offentlighet spelar olika roller i en stad för alla.

Gottsundaområdet ska erbjuda:

- En sammanhängande och robust struktur av offentliga gator och stråk som ger valmöjligheter för rörelse och god tillgång till stora och små målpunkter inom och utanför området.
- Parker, platser och torg av olika karaktär och olika grad av offentlighet som erbjuder många möjligheter för vistelse, aktivitet och stadsliv. Möjligheten att kunna välja att vara synlig eller mer tillbakadragen i det offentliga rummet är en viktig aspekt för demokrati, tillgänglighet och trygghet.
- Ett tydligt samspel mellan bebyggelse och stadens gemensamma uterum. Bebyggelsens utformning och innehåll ska tydligt stödja upplevelsen av stadsrummen, genom såväl innehåll som gestaltning.

En fortsatt grön stadsdel

Gottsundaområdet präglas tydligt av karaktärsfulla gröna miljöer mellan bostadshusen, i de sammanhängande parkstråken som löper genom området och i omgivningarnas stora natur- och landskapsrum. Gottsundaområdet speglar i flera delar modernismens planeringsideal med sammanhängande grönska som flyter mellan privata och offentliga miljöer. Ofta erbjuder dessa gröna miljöer uppskattade bostadsnära kvaliteter och lekmöjligheter, samtidigt som de i vissa fall kan uppfattas som otrygga och eftersatta. När Gottsundaområdet utvecklas ska det ske med respekt för områdets gröna kvaliteter och med inriktningen att tillskott av såväl bebyggelse som stråk, gator, parker och platser ska stärka befintliga värden eller tillföra nya.

De stora grönområden som omgärdar Gottsundaområdet ska även fortsatt utgöra sammanhängande gröna resurser och fler Uppsalabor kan genom områdets utveckling ges möjlighet att bo nära naturen. Merparten av områdets grönstråk och parkmiljöer ska därtill bevaras och utvecklas för att bygga vidare på områdets karaktär och säkerställa en god tillgång till bostadsnära parker och natur. Områdets gröna karaktär med långa parkstråk och bostadsnära natur tas i många delar av området därför tillvara, medan omårdets centrala delar längs stadsstråket föreslås genomgå stora förändringar. I de gröna stråken ska varsam upprustning och gallring av vegetation genomföras där behov finns med syfte att öka tryggheten. Målsättningen är att den som rör sig ska ha god uppsikt över den närmaste omgivningen. Flera av parkerna föreslås rustas upp för att kunna fortsätta utgöra viktiga mötesplatser i stadsdelen. Nya inslag för såväl aktivitet som vila kan komma att tillföras.

Grönska och träd ska vara ett genomgående inslag i gaturum, platser och parker som bidrar till trevliga stadsrum och gör nytta genom att exempelvis bidra till en hållbar dagvattenhantering. Vid tillägg i grönområden och parker ska hänsyn tas till hur ekosystemtjänster och vistelsekvaliteter kan förstärkas. Grönområden kan i vissa fall vara viktiga för hantering av dagvatten, men extensiv dagvattenhantering ska inte ske på bekostnad av vistelsekvaliteter.
De gröna miljöer som idag finns längs Gottsunda allé och Hugo Alfvéns väg kommer i stor

utsträckning att försvinna för att möjliggöra en stadsutveckling i kollektivtrafiknära lägen längs det nya stadsstråket. Möjligheten att bevara mindre delar av befintlig vegetation och uppvuxna träd ihop med ny bebyggelse ska studeras vidare i fortsatt planering.

Fler typer av stråk och gator ger valmöjligheter

I Gottsundaområdet finns idag ett väl utbyggt nät av gång- och cykelvägar där merparten återfinns i områdets parkstråk. Parkstråken är en stor tillgång och en viktig del av Gottsundaområdets karaktär. Idag finns dock få bra alternativ för gående och cyklister som inte vill röra sig i grönområden exempelvis kvällstid.

Programförslaget pekar ut ett antal prioriterade rörelsestråk som tillför alternativ. Stråken ska vara sammanhängande genom stadsdelen och kopplar samman befintliga och nya bebyggelseområden. Karaktären längs stråken skiftar men framkomligheten och attraktiviteten för gång- och cykeltrafikanter ska alltid vara god. Stråken skapas och stärks dels genom upprustning av befintliga miljöer, exempelvis genom förtätning, förbättrad belysning och ökad tillgänglighet, och dels genom nya gator och stråk i anslutning till ny bebyggelse.

De sammanhängande stråken går i huvudsak i anslutning till bebyggelse där det finns naturliga flöden av människor. Kontakten mellan bostäder/verksamheter och gator/stråk främjar trygghet och trivsel. Ny bebyggelse ska tydligt orienteras mot gator och stråk med bostadsentréer och verksamhetslokaler som tillför liv och rörelse, och nya lokalgator ska gestaltas för låga hastigheter. Flera av områdets större vägar som idag kantas av öppna parkeringsytor och naturmark föreslås omvandlas till befolkade och trivsamma gaturum med tydligare utrymmen för gång- och cykeltrafikanter.

När nya typer av stråk tillförs uppstår möjligheter för boende och besökare att välja väg beroende på exempelvis tid på dygnet. På så vis kan de begränsningar som upplevd otrygghet resulterar i minskas, och stadsmiljön blir mer tillgänglig för alla.

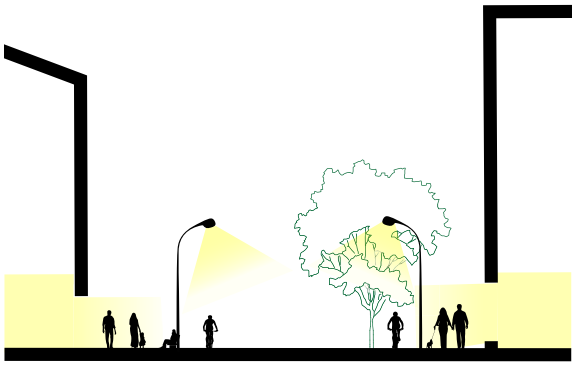

Urbana stadsgator med flöden av människor, hög entrétäthet och verksamheter som ger trygga vägval under mörka delar av dygnet.

Stadsrum med bebyggelse som skapar framsidor mot grönområden.

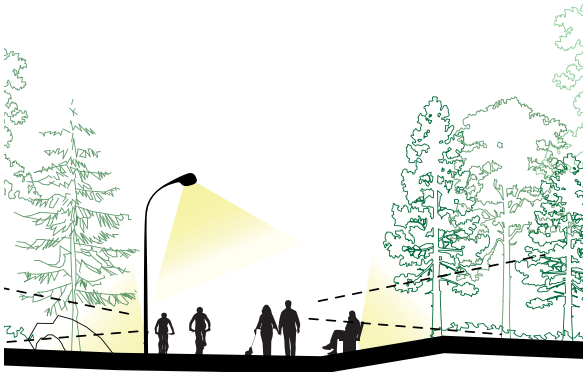

Gröna stadsrum med gång- och cykelvägar genom natur- och parkstråk med bra uppsikt och bra belysning.

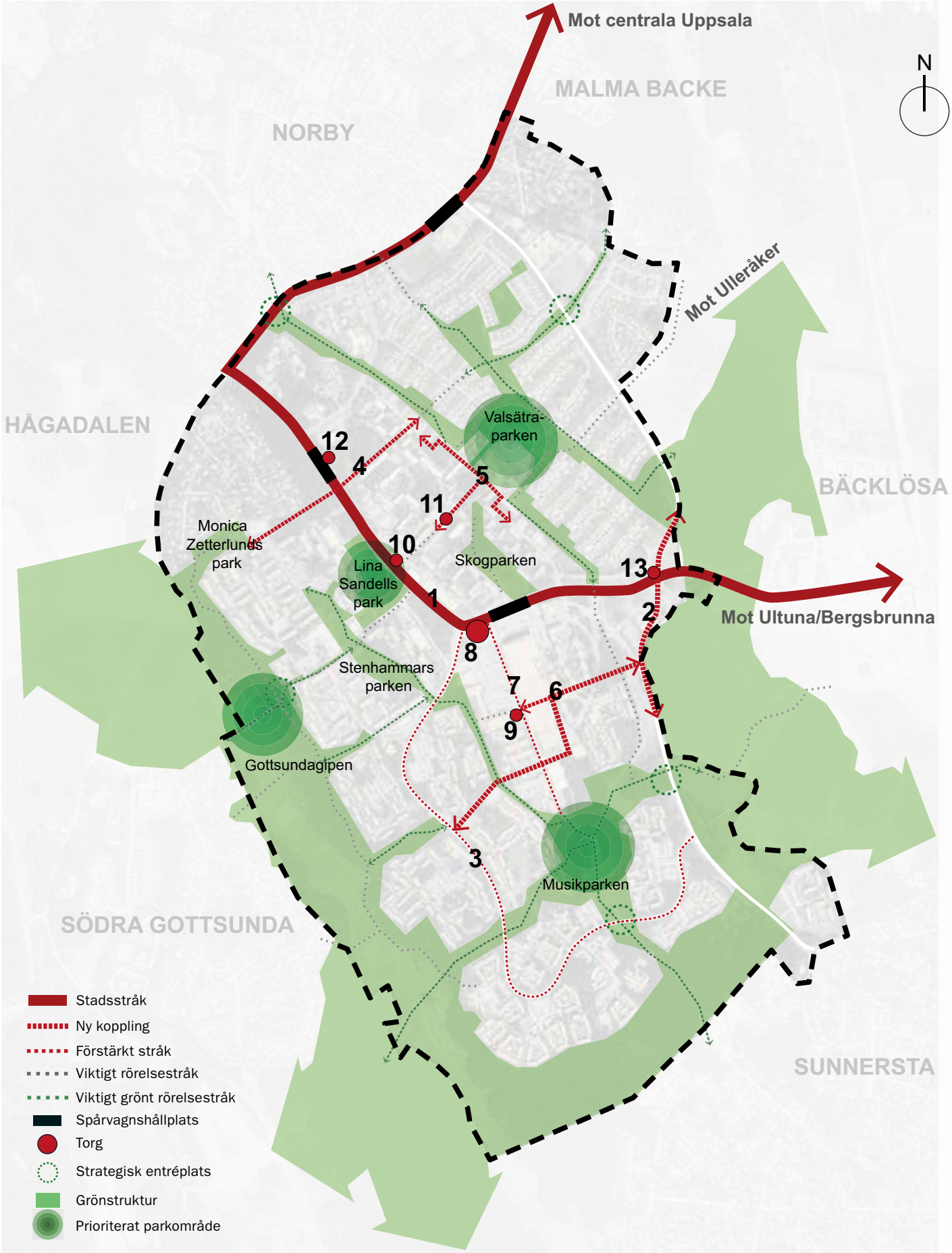
Mot centrala Uppsala
MALMA BACKE
NORBY
N
Mot Ulleråker
HÅGADALEN
Valsätra-
parken
BÄCKLÖSA
Monica
Zetterlunds
park
Lina
Sandells
park
Skogparken
Mot Ultuna/Bergsbrunna
Stenhammars
parken
Gottsundagipen
Musikparken
SÖDRA GOTTSUNDA
SUNNERSTA
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
Stadsstråk
Ny koppling
Förstärkt stråk
Viktigt rörelsestråk
Viktigt grönt rörelsestråk
Spårvagnshållplats
Torg
Strategisk entréplats
Grönstruktur
Prioriterat parkområde

En omsorgsfull gestaltning och ett gott mikroklimat

En väl genomtänkt utformning av parker, platser, gator och torg är central för en attraktiv och levande stadsmiljö. En omsorgsfull gestaltning och hållbara material ger, tillsammans med en ökad mängd människor som rör sig i det offentliga rummet, goda förutsättningar för levande, trygga och trivsamma stadsrum. Gottsundaområdets identitet och karaktär ska förvaltas och utvecklas genom varje projekt.

Viktiga stadsrum ska ges förutsättningar för ett bra mikroklimat med goda sol- och vindförhållanden. Bebyggelsens höjder och kvarterens utformning ska möjliggöra detta.

Särskilt viktiga gator, stråk och platser

1. Stadsstråket

Hugo Alfvéns väg och Gottsunda allé omvandlas till ett stadsstråk med ny bebyggelse, stadsliv och verksamheter. Stråket kopplar mot omgivande stadsdelar och centrala Uppsala genom en ny spårvägsförbindelse. Stadsstråket blir en ryggrad genom Gottsundaområdet med liv och rörelse.

Gestaltningen av stråket ska vara väl genomtänkt och skapa goda förutsättningar för ett attraktivt och levande stadsstråk. Gestaltningskvaliteten ska vara högre vid viktiga platsbildningar som exempelvis torg, hållplatser och viktiga gatuhörn. Samspelet mellan bebyggelsens och gatans utformning ska ges stor omsorg.

2. Stärkt koppling Norby- Gottsunda-Sunnersta

Slädvägen och Elfrida Andrées väg kopplas samman för att bli ett tydligt stråk som binder samman Norby, Gottsunda och Sunnersta. Tillkommande bebyggelse, platser, målpunkter och möjlighet för kollektivtrafik gör det tryggare att röra sig längs gatan kvällstid. Stråket förtydligar Gottsundaområdets övergripande gatustruktur.

3. Stärkt stråk Musikvägen

Musikvägen får ny bebyggelse mot stråket på i huvudsak befintliga parkeringsplatser. Bebyggelsens placering och entréer ska bidra till ett mer levande gaturum. Möjligheten att skapa cykelväg längs stråket ska studeras.

4. Koppling Hovtångsvägen mot nytt hållplatsläge för kollektivtrafik

Ett nytt stråk genom ny och befintlig bebyggelse skapar god tillgänglighet och tydlighet mot det nya hållplatsläget för spårvägen. En del av August Södermans väg förskjuts norrut för att möjliggöra en gatustruktur med ny bebyggelse.

5. Sammankoppling Bandstols- Spinnrocks- och Linrepevägen

Bandstolsvägen förlängs mot nordost för att öka rörelseflöden, möjliggöra ny bebyggelse och motverka att området upplevs som instängt. Ett tydligare rörelsestråk skapas för att tillgängliggöra Valsätraparken och Bäcklösaskolan. Bandstolsvägens norra del ska omvandlas från vändplan till ett trevligt gatustråk som ger området en tydligare struktur.

6. Nytt gatustråk mellan Musikvägen och Elfrida Andrées väg och till centrumområdet

Ett nytt stråk föreslås som en viktig del i den långsiktiga utvecklingen av centrumområdet. Det nya stråket ska öppna upp centrumområdet för att öka tillgängligheten, skapa fler framsidor och en ny entréväg från öster med anslutning till mobilitetshus vid centrum. En tydlig ny koppling skapas mellan Musikvägen och Elfrida Andées väg. Den norra förgeningen inom centrumområdet är prioriterat för gångtrafikanter. Gottsundakyrkans klockstapel utgör fondmotiv i det stråket.

7. Centrumstråket

Det befintliga stråket genom centrum får ett nytt sammanhang kantat av ny bebyggelse och nya funktioner. Stråket är prioriterat för gående och låga hastigheter och kopplar samman stadsrum, verksamheter, handel och skolor. Stråket ansluter till Musikparken i söder, och vidare mot Sunnersta för gång- och cykeltrafikanter. Det är viktigt att stråket fortsättning söderut mot Sunnersta förstärks för ökad trygghet, framkomlighet och orienterbarhet när man rör sig mellan Sunnersta och Gottsunda centrum.

8. Gottsunda torg

Hållplatsnod för kollektivtrafiken, ny bebyggelse och regionala funktioner kommer att stärka Gottsunda torg som stadsdelens mest centrala mötesplats för boende och besökare. Det be-

fintliga torget kommer delvis att behöva byggas om. Platsen ska locka besökare från stadsstråket och hållplatsläget till centrumområdets verksamhets- och handelsutbud. Torget gestaltas med hög kvalitet och hållbara material. Ytor för torghandel, grönska och möjligheter till lek ska finnas på torget.

9. Plats vid Gottsundakyrkan

Framför Gottsunda kyrka skapas en plats för ett respektfullt och intressant möte mellan den kulturmiljöhistoriskt intressanta kyrkobyggnaden och dess nya omgivning. Kyrkans klockstapel får en framträdande roll inom centrumområdet.

10. Torg vid Bandstolsvägen/stadsstråket

Ett mindre torg i anslutning till Bandstolsvägen, mittemot entrén till Lina Sandells park. Platsen har ett bra läge med sol dag- och kvällstid under sommarhalvåret. Bebyggelsen som ramar in torget ska ha verksamhetslokaler i bottenvåningen. Lämpligt nytt läge för områdets fritidsgård.

11. Parktorg längs Bandstolsvägen

Parkeringsvändplatsen på Bandstolsvägen omvandlas till ett trivsamt stadsrum med möjlighet till lek och aktivitet. Öppna ytor på platsen kan exempelvis användas till marknader och andra tillfälliga arrangemang.

12. Torg vid Bernadottevägen

Ett nytt torg skapas vid det nya hållplatsläget vid Bernadottevägen. Torget ska bli en målpunkt – en plats med en tydlig identitet. Torget ska gestaltas som en trevlig plats i en skala som passar med den nya bebyggelsen. Runt torget ska det finnas gott om verksamheter, affärer och service.

13. Torg vid Gottsundas östra entré

En ny plats skapas vid korsningen mellan stadsstråket och Elfrida Andrées väg/Slädvägen, och bildar tillsammans med ny bebyggelse en entré mot Gottsundaområdet från Bäcklösa.

Lina Sandells park

Lina Sandells park rustas upp. Parken har gestaltats tillsammans med boende i Gottsundaområdet för att bli en viktig mötesplats för alla åldrar i ett centralt läge mellan Gottsunda och Valsätra. Parken ska bli ett grönt stadsrum med fokus på aktivitet och häng.

Visionsbild: Stadsstråket, här längs Hugo Alfvéns väg i riktning mot Gottsunda centrum. Bilden visar ett exempel på stadsrummets skala och byggnadshöjder. Bebyggelsen har aktiva bottenvåningar där befintliga och nya verksamheter kan inrymmas. Illustration: Urban Minds och Kjellander Sjöberg

Valsätraparken

Parken ska förstärkas utifrån den öppna landskapskaraktären och utvecklas som en rofylld plats med bra lekmöjligheter.

Monica Zetterlunds park

Den gröna öppna parkkaraktären bevaras i parkens östra del. På grusplanen planeras för en ny förskola.

Musikparken

Parkens närhet till skolområdet gör den lämplig att förstärkas som allaktivitetsplats med inslag av idrott, motion och nya lekmöjligheter. Parken ska bli en knutpunkt för korsande gång- och cykelstråk och utformas så att den blir spännande samtidigt som den upplevs som trygg.

Gottsundagipen

Gottsundagipen är områdets gröna hjärta, ett öppet landskapsrum som ska bevaras och vidareutvecklas som länk i den storskaliga grönstrukturen mellan Hågadalen och Vårdsätraskogen. Lämpliga delar av Gottsundagipen kan utvecklas för idrott, rekreation, odling och lek. Kopplingen mot Gottsundas bostadsområden, centrum och Vårdsätrabadet förstärks. Tillägg i parken förläggs nära brynzoner där platsbildningarna inte blir för dominanta och stör det öppna landskapsrummet. Möjlighet att angöra med bil ska finnas på lämpliga platser.

Skogsparken

Öppna soliga platser skapas för att öka möjligheten till vistelse i parken. Gång- och cykelvägen genom området rustas för ökad trygghet.

Gröna rörelsestråk

Gång- och cykelstråk i grönområden inne i Gottsundaomårdet är viktiga rörelselänkar inom området. Stråken har i huvudsak en natur- eller parkkaraktär som bevaras. Stråken ska rustas i viktiga delar genom varsam gallring för bättre uppsikt och genomtänkt belysning.

Viktiga entréområden

Många kopplingar in mot Gottsundaområdet är cykelvägar i grönstråk. I entréområden ska platser gestaltas så att sammanhanget blir tydligare och trevligare.

Möjlig väg för kompletterande kollektivtrafik
Spårväg

Trafik och rörelse

Uppsala kommun siktar på att vara en klimatneutral kommun innan 2030. Ett viktigt led i att uppnå målet är att öka andelen resor med gång, cykel och kollektivtrafik. Kommunen arbetar därför aktivt med hållbara vardagsresor och mobilitet i alla stadsutvecklingsprojekt. I delar av Gottsundaområdet är bilinnehavet redan idag lågt och i den planerade utvecklingen prioriteras gång-, cykel- och kollektivtrafik framför bilens framkomlighet. För att möjliggöra angöring till bostadsentréer och verksamhetslokaler finns ofta möjlighet för fordonstrafik att ta sig fram, men i de flesta fall i en låg hastighet och på de oskyddade trafikanternas villkor. Detta ger även positiva effekter för upplevelsen av stadsmiljön.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken kommer att prioriteras i stadsstråket som får nya körfält för spårväg, som med snabba och täta avgångar kommer att koppla andra delar av Uppsala närmare Gottsunda. Kompletterande busslinjer ger ett brett utbud av kollektivtrafik och hög tillgänglighet till hållplatser i hela området. Tre hållplatslägen för spårväg tillkommer: vid Gottsunda centrum, vid Bernadottevägens mynning mot Hugo Alfvéns väg samt vid Slädvägens mynning mot Vårdsätravägen. Gottsunda centrum blir en hållplatsnod för byten mellan olika linjer.

Huvudcykelstråk
Övrigt cykelstråk

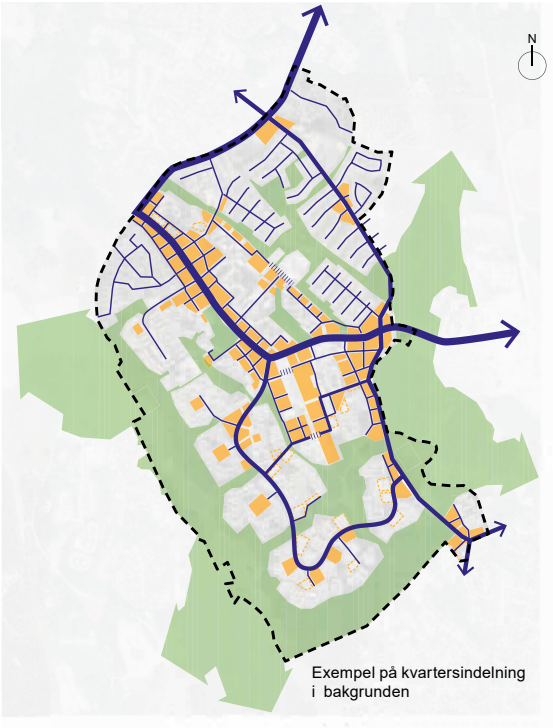

Framkomlighet bil och annan fordonstrafik
Gaturum utformas med extra fokus på säkerhet och trygghet för gående. Gaturum ska detaljstuderas i samband med tillkommande bebyggelse.

Gång och cykeltrafik

Gottsunda har idag ett välutbyggt gatunät för gång- och cykeltrafik som är viktigt att värna. Ett problem med dessa gång- och cykelvägar är att de kan upplevas som otrygga, särskilt under de mörka delarna av dygnet när få människor är ute. Därför är det viktigt att skapa nya alternativ för gång och cykel genom områden där fler människor vistas. Detta görs genom att stärka stadsstråket och genom att koppla ihop och stärka Slädvägen med Elfrida Andrées väg. Andra viktiga stråk kommer att stärkas för att skapa gång- och cykelvägar genom befolkade områden med ny bebyggelse, fler verksamheter och bättre belysning. Befintliga cykelnät ska stärkas och gång- och cykelpassager ska vara tydliga och hastighetssäkras. Cykelparkeringar ska finnas i närhet till viktiga målpunkter och vid spårvagnshållplatser.

Gång- och cykeltunnlar

Gång- och cykeltunneln under Hugo Alfvéns väg kan inte vara kvar i befintligt läge när gatan breddas för spårväg. Även gång- och cykeltunneln under Elfrida Andrées väg kan försvinna på grund av gatuombyggnad. Vidare ska undersökas om det är lämpligt att bygga nya gång- och cykeltunnlar i samband med nya bebyggelsestrukturer. De tre gång- och cykeltunnlar som finns under Musikvägen bevaras och rustas upp för att hålla ihop områdets gröna rörelsestråk och skapa tryggare och trevligare passager.

Bil- och fordonstrafik

Framkomligheten för bil kommer överlag att följa den befintliga vägstrukturen. Nya lokalgator tillkommer för att skapa tillgänglighet och angöring till ny bebyggelse. Dessa gator ska utformas som trivsamma stadsrum med låga hastigheter. I vissa lägen kan befintliga gator sammankopplas för gång-, cykel- och biltrafik för att skapa mer liv och rörelse och för att undvika instängda och otrygga vändplaner. I de sammanhangen ska gaturummen utformas med fokus på säkerhet för oskyddade trafikanter.

Parkering

Parkering i Gottsunda ska i huvudsak ske på kvartersmark i anläggningar som garage eller mobilitetshus. Markparkering som ger stora otydliga stadsrum ska undvikas. Ny bebyggelse ska skapa parkeringsmöjligheter för tillkommande och i vissa fall befintlig bebyggelse enligt Uppsala kommuns gällande parkeringstal. Så kallade mobilitetshus ska finnas i de områden

där mest ny bebyggelse tillkommer. Dessa kan, förutom parkeringsplatser även innehålla mobilitetstjänster såsom bil- och cykelpool. Mobilitetshusen ska ha en tilltalande utformning och bör också innehålla verksamhetslokaler och andra funktioner som bidrar till en levande och trygg stad. I områden där mobilitetshus riskerar att skapa otrygghet kan möjligheten att skapa parkeringsgarage vara att föredra.

Angöring

Längs stadsstråket och andra gator som trafikeras av kollektivtrafik ska angöring i största möjliga mån ske från sidogator. Detta måste tas i beaktande när kvarter, entréer och verksamhetslokaler planeras. Även sophantering ska ske från sidogator till stadsstråket.

Parkering för boende och verksamheter ska i huvudsak lösas på fastighetsmark. Angöringsytor och parkeringsytor på kommunal mark ska endast anläggas där det behövs för att klara tillgänglighetskrav. Dessa frågor ska studeras i ett gestaltningsprogram för stadsstråket och tidigt i kommande detaljplaneprocesser.

”Hur människor transporterar sig, leker, motionerar och på andra sätt rör sig fysiskt i vardagen påverkas av utformningen av våra städer och landskap samt av tillgången till olika transportsystem. Inte minst bostadsområdets utformning har sannolikt en stor betydelse för befolkningens hälsa och för förutsättningarna för olika former av fysisk aktivitet, eftersom bostadens närmiljö är den mest populära platsen för motion och rekreation.”

Faskunger, J. (2008), *Barns miljöer för fysisk aktivitet: Samhällsplanering för ökad fysisk aktivitet och rörelsefrihet hos barn och unga.* Östersund: Statens folkhälsoinstitut.

Bebyggelse som skapar mervärden

När området utvecklas ska urbana värden tillföras samtidigt som områdets befintliga kvaliteter tas tillvara. Den nya bebyggelsen ska skapa tydliga nya årsringar, utan att barriärer mellan nytt och gammalt uppstår. Områdets bebyggelse utgör stadsrummens väggar, och dess utformning och innehåll ska bidra till att kvaliteten i stadsmiljön höjs.

Generella principer för förtätning

I Gottsundaområdet ska den fysiska utvecklingen utgöra en kraft som leder den sociala utvecklingen framåt. Byggnader och bebyggelsestrukturen ska:

- på ett positivt sätt bidra till en levande stadsmiljö präglad av kvalitet, trygghet och trivsamhet.
- genom sin placering och utformning stärka kopplingar och minska barriäreffekter.
- genom sin utformning bjuda in till möten och granngemenskap.
- erbjuda möjligheter för ett varierat utbud av verksamheter och bostadsmiljöer.

Bebyggelsestruktur

Den största andelen tillkommande bebyggelse finns i områdets centrala delar längs stadsstråket längs Hugo Alfvéns väg och Gottsunda allé, samt kring Gottsunda centrum. Förtätning med ny bebyggelse föreslås därtill i hela området, i huvudsak längs gator och stråk samt på parkeringsytor och odefinerade grönremsor. Där bebyggelse föreslås på privat mark är ett genomförande beroende av markägarens initiativ. Den nya bebyggelsen ska skapa tydliga nya årsringar i Gottsundaområdet, samtidigt som nytt och gammalt ska hänga samman som en väl avvägd helhet.

Ny bebyggelse längs stadsstråket och i centrumområdet ska på ett tydligt sätt tillföra kvaliteter som saknas i området idag, exempelvis trivsamma gaturum för alla trafikslag och levande funktionsblandade miljöer där utbudet av handel och service är väl synligt.

Kompletterande bebyggelse i de delar av programområdet som ligger utanför stadsstråket och centrumområdet ska utföras med större försiktighet och med större anpassning till befintlig bebyggelse, natur och terräng. Flera av bostadsområdena i områdets ytterområden är väl sammanhållna och utgör goda exempel påsin tids bostadsbyggande. Ny bebyggelse placeras med utgångspunkt i grannskapsenheternas intima strukturer och ska stärka och tillföra värden i den befintliga miljön.

All ny bebyggelse ska utformas för att stärka sammanhängande gator och stråk inom området, samt tillföra värden i form av exempelvis verksamhetslokaler, nya bebyggelsetyper, kompletterande bebyggelseskalor, platsbildningar och en mer varierad stadsbild. Bebyggelse ska i huvudsak placeras direkt mot gator och stråk, och ska samspela med utformningen av gator, stråk och platser för att skapa goda förutsättningar för trygghet, liv och rörelse. Förgårdsmark kan vara aktuell där den bedöms bidra till gaturummets karaktär och funktion. Längs stadsstråket ska förgårdsmark begränsas till mindre ytor som uppstår vid exempelvis fasadförskjutningar. Förgårdsmark längs stadsstråket ska vara tillgänglig för alla och utformas som en vidgning av gatans trottoar.

Mötet mellan gammalt och nytt

Stor omsorg ska läggas vid utformningen av gränszonen mellan gammalt och nytt. Tillkommande bebyggelse ska genom sin placering, orientering och utformning utgöra ett kitt i stadsstrukturen för att minska och överbrygga befintliga avstånd och skapa nya sammanhang.

Nya kvarter ska bilda en finmaskig kvartersstruktur med goda genomgående rörelseförbindelser och visuella kopplingar mellan gammalt och nytt. Vid förtätning i befintliga kvarter ska tillkommande byggnader placeras och utformas så att nya sammanhängande kvartersstrukturer bildas, gärna kring gemensamma gårdar. Där det är möjligt och viktigt kan bottenvåningar i befintlig bebyggelse byggas om och anpassas till sitt nya sammanhang.

Bebyggelsen längs stadsstråket ska gestaltas för att ge stråkets båda sidor ett tydligt och sammanhängande utryck. Det kan handla om att

koppla samman genom tvärgående rörelsekopplingar och siktlinjer. Områdets karaktärsbärande inslag, såsom skivhusen i kvarteret Stenhammar men sin tidstypiska och repeterande bebyggelsefront, ska även i framtiden vara delvis synliga i stadsbilden. Nya bebyggelsetillägg ska, precis som den befintliga, accentuera områdets naturliga höjdpartier.

Bebyggelse för trygghet och trivsel

En större variation i det byggda

Ny bebyggelse ska bidra till att skapa en större variation i det byggda. Ny bebyggelse ska bidra till mer händelserika och intressanta bebyggelsemiljöer för ökad orienterbarhet, trygghet och trivsel.

Höga krav på utformning och innehåll i ögonhöjd

Särskilt bottenvåningarnas utformning är av betydelse för att uppnå en trivsam och trygg stadsmiljö. Tillkommande bebyggelse ska bidra till att skapa mer aktiva och levande bottenvåningar oavsett om bebyggelsen är av privat karaktär, som bostäder, eller av publik karaktär som butiker, restauranger och offentliga verksamheter. Levande bottenvåningar behöver inte enbart inrymma lokaler eller verksamheter. Det kan handla om en mer omsorgsfullt utformad sockelvåning, detaljrika fasader i ögonhöjd, uteplatser, breda entréer et cetera.

Bottenvåningarnas fasader ska gestaltas med omsorg. En särskilt hög entrétäthet med ett övervägande inslag av lokaler och verksamheter är viktigt att åstadkomma kring Gottsunda centrum, i strategiska lägen längs stadsstråket och i hållplatsnära lägen. Utmed hela stadsstråket och kring viktiga målpunkter såsom torg och i skärningspunkter mellan viktiga stråk ska bebyggelsens bottenvåningar utformas för att skapa intressanta och trivsamma platser och gator.

Bottenvåningar som inte bidrar livgivande till sin omgivning ska undvikas helt utmed stadsstråket, i centrumområdet och vid andra strategiskt viktiga platser. Detta kan exempelvis vara parkeringsändamål, tvättstugor utan stora fönsterpartier, soprum och källarnedgångar.

Exempel på hur området kring Bandstolsvägen kan utvecklas. Gatan förlängs och dagens vändplan omvandlas till en plats för möten och lokalt stadsliv. Ny bebyggelse längs stråket tillför mer liv och rörelse, samt kompletterande hustyper.
Grå byggnader = befintliga. Vita byggnader = nya.

Flexibla bottenvåningar

Den stad vi bygger idag är också den stad vi har om 50 och 100 år. För att säkra att stadsmiljön kan möta olika behov över tid är det därför viktigt att möjliggöra för lokaler i bottenvåningar även i lägen där underlaget för verksamheter i dagsläget bedöms vara sviktande. Längs med hela stadsstråket, kring centrum och andra strategiska platser ska mycket lokaler för verksamheter skapas. I lägen där lokaler inte skapas ska bebyggelsens bottenvåningar utformas för att i framtiden kunna konverteras till verksamhetslokaler, bland annat genom tillräcklig våningshöjd.

Ett flytande stadsliv

Entréer till lokaler och verksamheter ska utformas utan nivåskillnader, så att det ansluter direkt till gaturummets marknivå. Detta bidrar inte bara till att skapa flytande övergångar mellan inomhus och utomhus för ett mer aktivt stadsliv, utan är också avgörande för en inkluderande och jämlik bebyggelsemiljö.

Arkitektoniska uttryck

Den nya bebyggelsen ska skapa tydliga nya årsringar i området. Tillägg av en mer differentierad och omsorgsfullt utformad arkitektur välkomnas samtidigt som det nybyggda ska utformas med respekt för den befintliga bebyggelsen.

Skala, höjder och täthet

Bebyggelsens skala och täthet kan förstärka och annonsera betydelsefulla platser och stråk i staden och underlätta orienterbarheten i området. Ny bebyggelse längs stadsstråket, i centrumområdet och vid nya hållplatslägen ska genom en högre täthet accentuera stadsstråket och centrumområdet som områdets mest centrala delar. Här medför programförslaget stora förändringar i den nuvarande stadsmiljön, från en förhållandevis gles och otydlig miljö till en hög koncentration av bebyggelse längs ett tydligt och urbant stadsstråk och centrum. I Gottsunda centrum kan bebyggelse som har mer än sju våningar prövas.

Utanför områdets centrala delar och i anslutning till befintliga bostadsbestånd, ska den nya bebyggelsens skala generellt vara lägre. Längs Elfrida Andrées väg och Slädvägen motiveras dock en högre skala i mötet med det omgivande öppna landskapsrummet. Här föreslås bebyggelse som stärker gaturummet och bildar en tydlig stadsfront mot Gottsundaområdets östra entré.

Visionsbild: Befintlig och ny bebyggelse möts på Bandstolsvägen. Gaturummet öppnas upp mot Bäcklösaskolan och skapar liv och flöden av människor på platsen som idag är en vändplan med parkeringar.
Illustration: Urban Minds och Kjellander Sjöberg

Arkitektoniskt viktiga byggnader och platser

En del platser kräver för sitt läge eller funktion en större omsorg när det gäller gestaltning. Överlag gäller detta fasader mot stadsstråket, bebyggelse kring centrum och hållplatslägen, byggnader som utgör bryn på kanten till en park eller ett öppet landskapsrum eller hörnbyggnader/entrébyggnader som ligger i skärningspunkten mellan viktiga stråk.

I kartan på följande sida har särskilt arkitektoniska platser i Gottsundaområdet identifierats.

Här ställs högre krav på arkitektonisk kvalitet när det gäller utformning av såväl byggnader som kringliggande allmän plats.

Bebyggelsetyper

Den tillkommande bebyggelsen som föreslås inom Gottsundaområdet kan indelats i sju bebyggelsetyper (A-G). Bebyggelsetyperna är generella och förenklade beskrivningar av den framtida bebyggelsens karaktär och de syften den ska uppfylla i olika sammanhang.

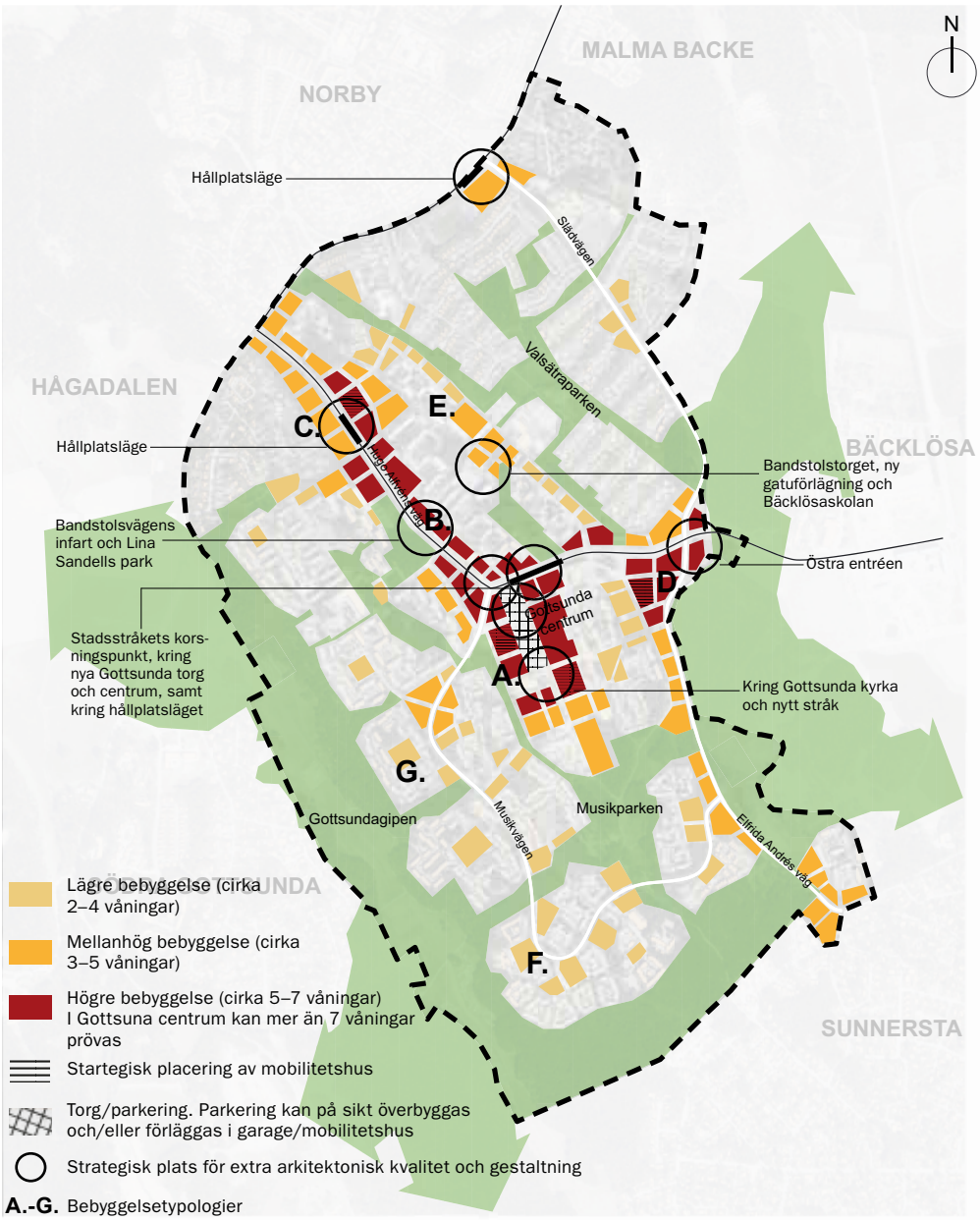

Illustration - exempel på kvartersindelning och fördelning av våningsantal. Bebyggelsetypologier, se följande sidor.

A. Centrumkvarter

- Kvarter med stora inslag av handel, verksamheter och arbetsplatser tillsammans med bostäder. Större mobilitetslösningar i strategiska lägen.
- Ska ha tydliga urbana kvaliteter och centrumfunktioner i bottenvåningar.
- Centrumkvarteren ska tillsammans med den befintliga centrumbyggnaden skapa rumsliga sammanhang och stråk som ger goda förutsättningar för stadsliv och handel.
- Hushöjder mellan 5 och 7 våningar, med inslag av högre såväl som lägre byggnader. Samtidigt är det viktigt att tillkommande kvarterstruktur erbjuder genomsläpplighet för flöden och tillgänglighet till olika centrala målpunkter

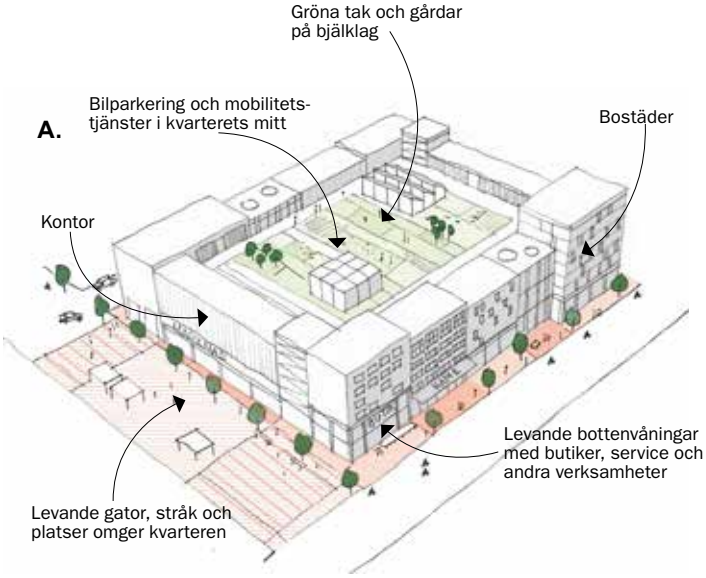

B. Stadsstråkskvarter som möter befintlig storskalig bebyggelse

- Kvarter som innehåller en blandning av bostäder och verksamheter i olika grad.
- En kontinuitet av aktiva och levande bottenvåningar med stora inslag av lokaler och verksamheter.
- Bebyggelsen har tydliga urbana kvaliteter mot stadsstråket med omsorgsfullt gestaltade bottenvåningar. Fasadförskjutningar och avfasade hörn i strategiska lägen skapar platser längs stadsstråket.
- Gemensamma strukturella sammanhang ska skapa visuella eller fysiska kopplingar i mötet med befintlig bebyggelse.
- Hushöjder mellan 5 och 7 våningar med inslag av såväl lägre som högre byggnader.

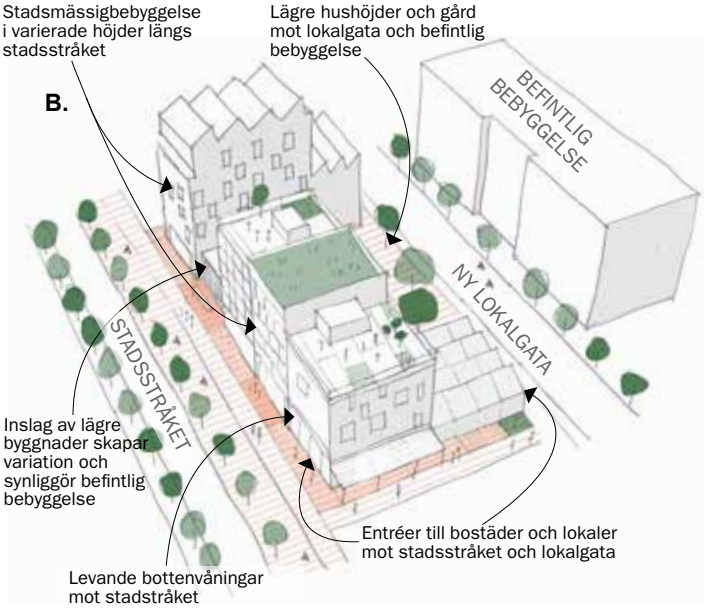

C. Stadsstråkskvarter som möter befintlig småskalig bebyggelse

- Kvarter som innehåller framförallt bostäder, men även viss grad av verksamheter.
- Bebyggelsen har tydliga urbana kvaliteter mot stadsstråket med omsorgsfullt gestaltade bottenvåningar. Fasadförskjutningar och avfasade hörn i strategiska lägen skapar platser för stadslivet.
- Levande bottenvåningar med inslag av lokaler och verksamheter. Lokaler i bottenvåningen ska finnas i hörnlägen längs hela stadsstråket.

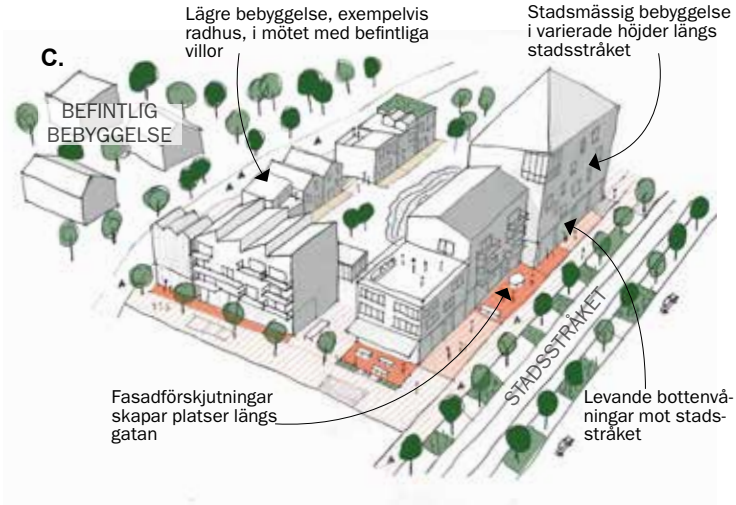

Illustrationer: Urban Minds och Kjellander Sjöberg

- Respektfullt möte med befintlig bebyggelse genom en anpassning av bebyggelsens skala, material och typologi.
- Hushöjder mellan 3 och 5 våningar mot stadsstråket. En avtagande skala mot befintlig småskalig bebyggelse. Lämpligt läge för radhus.

D. Brynkvarter mot större landskapsrum

- Kvarter med övervägande andel bostäder.
- Bebyggelsen stärker gatan genom väl omhändertagna bottenvåningar, entréer mot gatan och lokaler i strategiska lägen.
- Bebyggelsen skapar ett definierat möte med omgivande landskapsrum, samt erbjuder goda bostadslägen med utblickar över omgivningarna. Bildar en ny stadsfront i mötet med angränsande gata och landskapsrum.
- Där kvarteret möte befintlig bebyggelse ska mötet vara respektfullt exempelvis genom nedtrappande byggnadshöjder.
- Hushöjder mellan 5 och 7 våningar, med inslag av såväl högre som lägre bebyggelse.

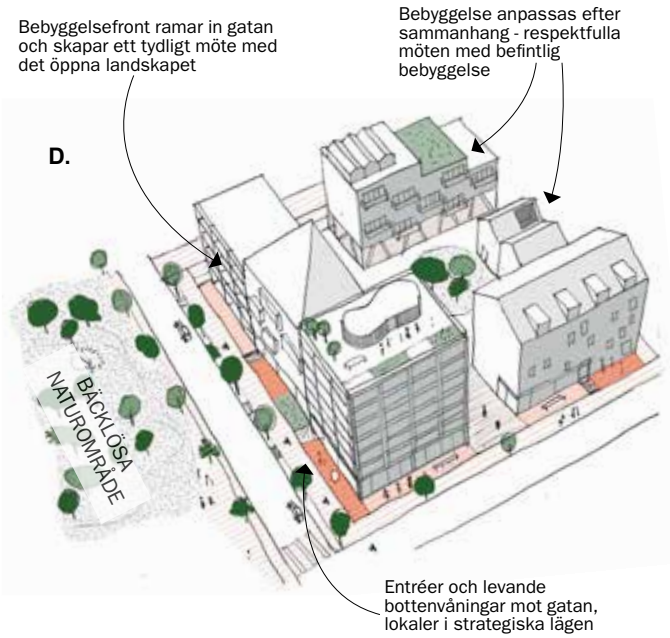

E. Brynkvarter mot parkstråk

- Kvarter med i huvudsak bostäder.
- Stärker gatan och parken genom att tillföra en tydligare struktur och mer liv. Omsorgsfullt gestaltade bottenvåningar med entréer, uteplatser och fönsterpartier som vänder sig mot såväl gata som park bidrar till ökad trygghet och trivsel.
- Respektfullt möte med befintlig bebyggelse vad gäller exempelvis struktur, material och hushöjder. Byggnadernas placering och släpp i kvarter utformas med utgång i befintliga strukturer.
- Hushöjder generellt 4 våningar med inslag av såväl högre som lägre byggnader.

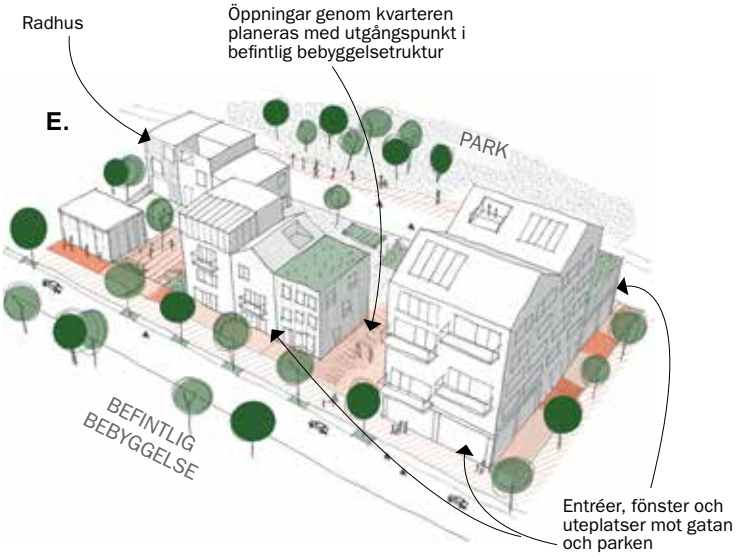

Illustrationer: Urban Minds och Kjellander Sjöberg

F. Infillkvarter mot kvartersgata/prioriterat stråk

- Kvarter med i huvudsak bostäder.
- Byggnader placeras mot gatan för att stärka gaturummet och bidra med ögon på platsen för trygghet och trivsel.
- Omsorgsfullt gestaltade levande bottenvåningar med entréer och andra boendenära funktioner. Lokaler i strategiska lägen.
- Respektfullt möte med befintlig bebyggelse vad gäller exempelvis struktur, material och hushöjder. Byggnadernas placering och släpp i kvarter utformas med utgång i befintliga strukturer.
- Hushöjder generellt 4 våningar med inslag av såväl högre som lägre byggnader.

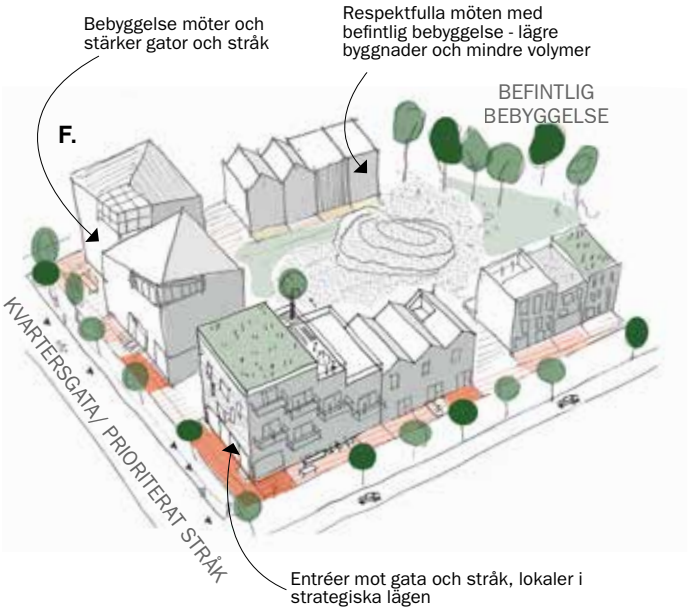

G. Infillkvarter på parkering eller grönyta i befintlig struktur

- Kvarter med i huvudsak bostäder och andra boendenära funktioner.
- Respektfullt förhållningssätt till befintlig bebyggelse där struktur, materialitet, skala etc. avgörs av befintliga förhållanden inom bebyggelseområdet. Tillkommande bebyggelse ska tillföra nya värden genom att skapa exempelvis nya rumsligheter, fler ögon på platser etc.

Illustrationer: Urban Minds och Kjellander Sjöberg

Bostäder

Behovet av olika boendeformer skiftar genom livets olika skeden. Utbudet behöver spegla behovet för alltifrån stora familjer till singelhushåll. Vad gäller bostadsstorlekar finns idag en överrepresentation av mellanstora lägenheter i Gottsundaområdet medan det råder brist på både små och stora bostäder.

Varierade boendealternativ
När bostäder byggs i Gottsundaområdet ska variation eftersträvas när det gäller såväl upplåtelseform, prisnivå som bostadsstorlek.

Dagens tydliga geografiska uppdelning av olika upplåtelseformer ska blandas upp för en ökad variation på såväl grannskaps- som områdesnivå. För att skapa en bra balans i hela Gottsundaområdet ska de flesta tillkommande bostäderna vara bostadsrätter och äganderätter, särskilt i de idag hyresrättsdominerande centrala delarna. En ökad andel hyresrätter kan dock med fördel tillskapas i områdets yttre delar. Utbudsbehovet kan dock variera över tid och nya tillägg ska anpassas efter de för tillfället rådande behoven.

En ökad bredd av olika lägenhetsstorlekar ska säkras både i samband med nybyggnation och ska utredas och om möjligt eftersträvas i samband med upprustning av befintligt bostadsbestånd.

I samband med nybyggnation ska kommunen i den mån man har rådighet i frågan verka för en bredd av exploatörer för att främja blandning och variation av bostäder vad gäller både upplåtelseform, bostadsstorlek, boendetyp och standard.

Utbudet av bostäder för ungdomar- och studenter ska eftersträvas särskilt i Gottsundaområdets centrala delar på grund av det gynnsamma läget med närhet till en av stadens universitet – Sveriges lantbruksuniversitet (SLU).

Nybyggnation i kombination med renovering

Förtätning genom nybyggnation kommer i flera fall kombineras med renovering av befintliga hyresrättsbestånd. För att främja en socialt hållbar utveckling i Gottsundaområdet behöver renoveringsprocessen präglas av dialog där man tar stor hänsyn till de boendes ekonomiska förutsättningar för möjlighet till kvarboende.

Vid renovering och nyproduktion ska möjlighet att tillskapa lokal sysselsättning eftersträvas.

Gröna kvaliteter i det byggda

Gottsundaområdet ska även i framtiden upplevas som en stadsdel med nära tillgång till det gröna. Vid förtätning och komplettering är det om möjligt viktigt att värna gröna brynzoner och bevarad naturmark i anslutning till befintlig bebyggelse. Detta gäller dock inte inom områdets centrala delar där ny stadsbebyggelse prioriteras. Här kommer istället framtidens grönska att vara av mer stadsmässig karaktär än idag, med nya trädplanteringar utmed gatorna, en del sparade äldre träd mellan gammal och ny bebyggelse, anlagda parker och bostadsgårdar och torg med gröna inslag. Utanför Gottsundaområdets centrala delar ska upplevelsen av grönska vara tongivande och av mer naturlik karaktär, som idag.

Gröna tak

Flera befintliga hus i området har platta tak som kan utnyttjas mer effektivt för exempelvis solenergi, dagvattenhantering eller uteplatser. I samband med ny-, ombyggnation och renoveringar bör gröna taklösningar undersökas och eftersträvas.

Gröna gårdar

En av miljonprogrammens kvaliteter är de väl tilltagna gårdsmiljöerna med uppväxt grönska, goda solljusinsläpp och dess avstånd från trafikerade vägar. De befintliga gårdsmiljöerna är ofta utformade utan tydliga gränser mellan offentliga och privata ytor. Privata gårdar och/eller uteplatser löper ofta vidare ut i allmänna gröna stråk eller platser med odefinierade övergångar.

När man bygger nytt i Gottsundaområdet är det viktigt att säkra kvalitativa, gröna gårdsmiljöer även för den tillkommande bebyggelsen. I vissa lägen kan ny bebyggelse med fördel placeras för att samnyttja befintliga gårdar.

Parkeringsanläggningar

Programförslaget pekar ut strategiska platser för möjliga mobilitetshus. Dessa ska utformas för att bidra till en levande stadsmiljö. Mobilitetskvarteren bör innehålla andra funktioner såsom verksamhetslokaler, kontor, bostäder, utrymmen för cykelparkering, cykelverkstad etc. Där mobilitetsanläggningar möter viktiga gator och stråk ska döda fasader helt undvikas. För garage som förläggs i delar av bottenvåningarna är det viktigt att ägna stor omsorg åt att bebyggelsen utformas för att stärka trygga och levande miljöer i gatunivå. Garage ska inte exponeras mot gatan.

Vid utformningen av garage under mark ska gestaltningen av de delar som är synliga från gatunivå ges extra omsorg, exempelvis vad gäller infarter och ramper.

Parkeringsgarage eller garage i delar av bottenvåningar innebär ofta att bostädernas gårdar hamnar en nivå upp från gatan ovanpå garagets bjälklag. Denna typ av parkeringslösning kräver extra hänsyn vid planering av gårdsmiljöerna så att dessa upplevs som trivsamma, gröna och visuellt synliga även för sin omgivning trots eventuella nivåskillnader.

Livet i Gottsundaområdet

En trygg och trivsam stad är en levande stad där alla oavsett kön, ålder eller ursprung känner sig hemma. Fler invånare i Gottsundaområdet innebär möjligheter för nya etableringar av handel och service samt behov av en utbyggd samhällsservice för exempelvis utbildning, kultur och idrott. När Gottsunda utvecklas till en stadsnod tillsammans med Ultuna ska möjlighet för kommersiell och offentlig service av regional karaktär säkras i områdets centrala delar. Den sociala infrastrukturen i området ska i möjligaste mån utvecklas för mångfunktionella användningar över dygnet, veckan och året. Det skapar mötesplatser i form av jämställda inkluderande arenor som bidrar till sammanhållning. Utvecklingen ska ske med hänsyn till områdets kvaliteter och brister på ett sätt som skapar positiva synergier på såväl kort som lång sikt för en socialt stärkande stadsmiljö.

En levande stadsdel för alla

Programmets övergripande målsättningar relaterar i hög grad till vilka aktiviteter och vilket innehåll som möjliggörs i såväl befintlig som tillkommande bebyggelse i Gottsundaområdet. Gottsundaområdet ska erbjuda något för alla, boende såväl som besökare. Stadsmiljön ska vara inkluderande, tillgänglig och trygg. Stadslivet i Gottsunda ska svara mot behovet hos en mångfald av människor och livsstilar.

Att skapa funktionsblandning och låta stadslivet finnas på fler platser i området är ett sätt att öka närheten mellan bostaden och olika typer av målpunkter. Detta stärker förutsättningarna för en enkel och hållbar vardag för de boende och skapar därtill goda förutsättningar för hållbara resor.

När Gottsunda utvecklas som en del av stadnoden Gottsunda-Ultuna ska befintliga och nya regionala funktioner, som är målpunkter för såväl boende som de som besöker stadsdelen, placeras mycket tillgängligt och väl synliga i stadsstrukturen. Utvecklingen av Gottsundaområdet ska ha ett långsiktigt perspektiv där det nya läget för stadsnoden maximeras.

Visionsbild: Gottsunda torg i nytt sammanhang med regionala funktioner och service samt bostäder.
Illustration: Urban Minds och Kjellander Sjöberg

Handel och kommersiell service

Gottsunda är redan idag en viktig plats för handel och service i södra Uppsala. Funktionen som stadskärna kommer ytterligare att stärkas när stadsnoden Gottsunda-Ultuna utvecklas och många bostäder och arbetsplatser tillförs i södra Uppsala och i Gottsundaområdet.

Genom stora strukturella förändringar, med nya gator, stråk och bebyggelsekvarter, omvandlas området kring Gottsunda centrum till en levande stads- och centrummiljö. Här ska nya etableringar för handel och service möjliggöras i såväl befintliga som nya kvarter genom ett brett utbud av lokaler av olika storlek och karaktär. Lokaler för handel och service ska också etableras längs stora delar av stadsstråket, med koncentration vid och i närheten av spårvägens hållplatslägen. Inslag av lokaler för handel och service ska även etableras i strategiska lägen i hela området, för att bredda möjligheten för stadsliv och service i hela Gottsundaområdet. Behov av lokaler för handel och service ska utredas vidare i kommande skeden.

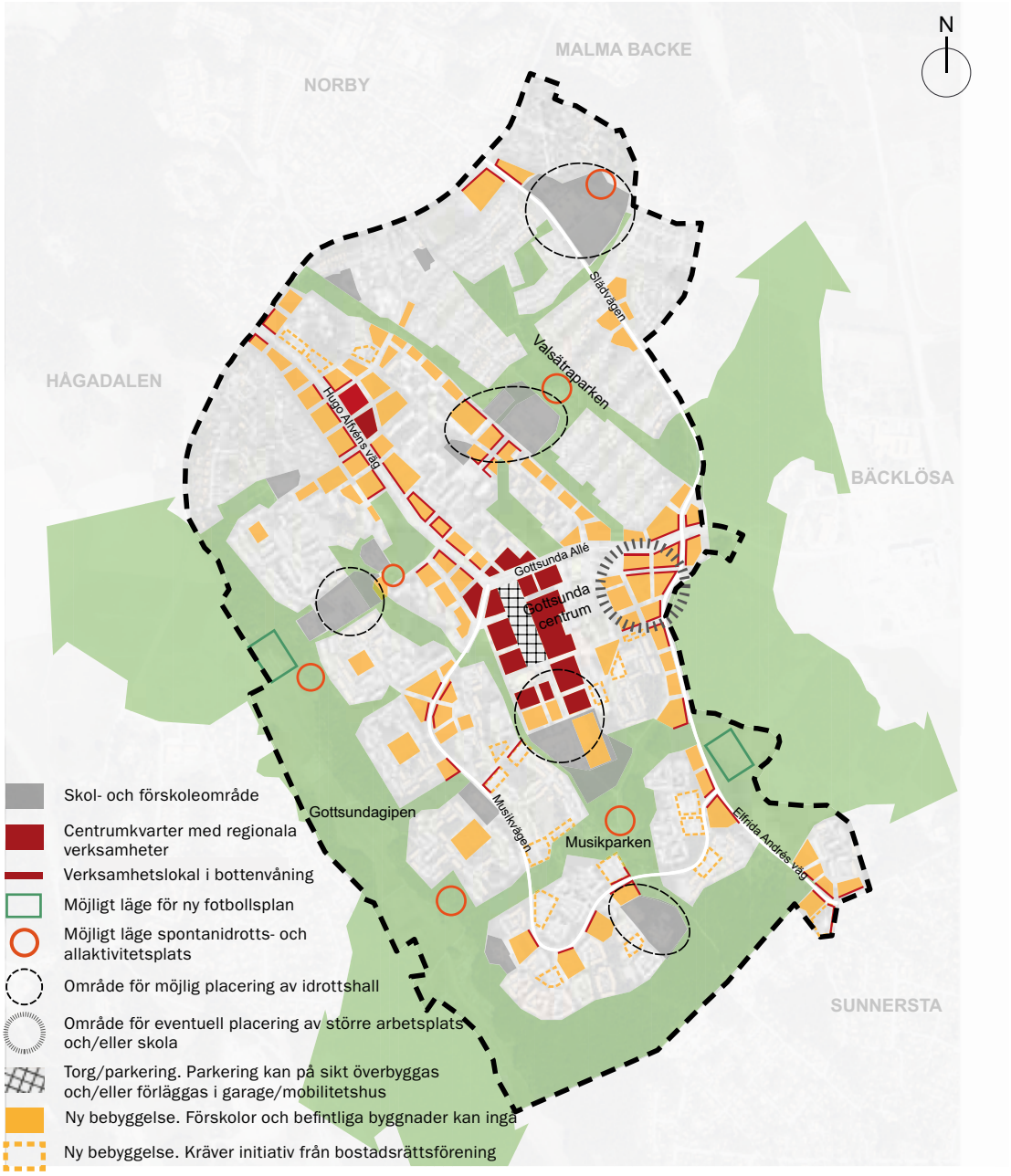

Illustration - exempel på kvartersindelning och verksamheter i stadsstrukturen.

Samhällsservice

Redan idag finns ett antal viktiga offentliga servicefunktioner i Gottsunda, bland annat skola, bibliotek, teater, socialtjänst, folktandvård, vårdcentral och en kommande lokal polisstation. I och med att Gottsunda ska utvecklas som en del av en stadsnod för hela södra Uppsala ska ytterligare funktioner av regionalt och lokalt intresse möjliggöras.

Samhällsservice med besökare från andra delar av staden än Gottsunda lokaliseras i anslutning till stadsstråket och Gottsunda torg, väl synliga för stadsdelens invånare och besökare. Viktiga offentliga servicefunktioner ska placeras strategiskt i området, i stadsnoden där tillgängligheten är som störst eller på väl valda platser ute i området beroende på verksamhetens målgrupp och behov.

Näringsliv och arbetsplatser

För att nyttja den fulla utvecklingspotentialen i stadsnoden Gottsunda-Ultuna ska möjligheten att skapa lokaler för arbetsplatser och näringslivsetableringar tas tillvara. Arbetsplatser är en avgörande pusselbit för en blandad och levande stad. Fler människor som rör sig i området dagtid ger förbättrade förutsättningar för exempelvis områdets butiker, caféer och lunchrestauranger.

Mindre arbetsplatser ska möjliggöras i lokaler som integreras i kvarter med handel och bostäder. För större arbetsplatsetableringar kan hela eller större delar av kvarter tas i anspråk i första hand i anslutning till hållplatslägen och Gottsunda centrum. I områdets östra del, längs Elfrida Andrées väg, finns ett område som kan lämpa sig för en större arbetsplatsetablering och fungera sammankopplande för dubbelnoden Gottsunda-Ultuna. I planprogrammet föreslås i första hand bostäder här, men möjligheten till en alternativ användning kan komma att utredas vidare

Kultur, idrott och fritid

I Gottsunda finns goda förutsättningar och en stark medborgarnärvaro som skapar möjligheter för ett rikt förenings- och stadsliv. När Gottsunda utvecklas som stadsnod ska ytterligare möjligheter skapas för kultur och idrott av regional karaktär samtidigt som befintliga kultur- och idrottsaktiviteter ska ges goda möjligheter att finnas kvar och vidareutvecklas i stadsdelen. Möjligheter till en aktiv och meningsfull fritid för alla är en bärande del av en socialt hållbar stads- och livsmiljö.

Kultur

Det finns idag ett stort utbud av verksamheter inom kultur- och fritidsområdet i Gottsundaområdet. I Gottsunda centrum ligger Gottsunda Kulturhus som bland annat innehåller bibliotek, dans-och teaterscen, konstnärsateljéer och studieförbundsverksamhet. Det aktiva kultur- och föreningslivet i Gottsunda visar sig i olika former. Gottsundas bibliotek är, efter Stadsbiblioteket, det mest besökta i Uppsala kommun och Gottsunda Dans och Teater är en träffpunkt för alla åldrar. Möjligheten till liknande funktioner för kultur och samvaro för alla ska förstärkas i det nya läget i staden.

För att möjliggöra en positiv utveckling av området kring Gottsunda centrum föreslås att den långa centrumbyggnaden bryts upp till förmån för en stadsstruktur med nya kvarter, gator, stråk och stadsrum. Utvecklingen innebär att södra delen av Gottsunda centrum, där Gottsunda Kulturhus idag ligger, föreslås rivas. Det är en avgörande fråga att tillse att dessa verksamheter får tillgång till nya lokaler i motsvarande eller bättre lägen i centrumområdet, med närhet till kollektivtrafikens hållplatser och andra viktiga funktioner för att öka tillgängligheten för alla, även besökare från andra delar av Uppsala.

Möjligheten att samlokalisera och samnyttja lokaler för kulturverksamheter, idrott, fritid och samhällsservice ska studeras vidare, med utgångspunkt i potentialen att främja levande mötesplatser som gynnar såväl stadsliv som verksamheternas möjligheter.

Det är viktigt att skapa platser som kan fungera som gemensamma neutrala arenor, där människor får vara synliga för varandra och välja själv hur aktivt de vill delta. På dessa platser ska alla känna att de hör hemma och har rätt att befinna sig i. Det är platser för spontana samt organiserade aktiviteter, vars utformning ska skapa olika grader av synlighet.

Fritidsgårdar som mötesplatser

I Gottsundaområdet finns det idag en fritidsklubb och fritidsgård som ligger på Bandstolsvägen, som avses kunna finnas kvar i nya lokaler. I samband med utvecklingen i området föreslås

KFUM Gottsunda fritidsklubb och -gård.
Fotograf: Heléne Roman

lokaler som kan användas för till exempel fritidsklubb och fritidsgård vid centrumområdet i direkt anslutning till skolområdet med möjligt samnyttjande med andra verksamheter. Goda exempel på fritidsgårdsmiljöer som utformats med en stor medvetenhet kring hur en inkluderande miljö skapas utifrån exempelvis genus ska användas för kunskapsinhämtning och inspiration.

Idrott, hälsa och fysisk aktivitet

Ohälsotalen i samhället ökar till följd av inaktiva livsstilar, samtidigt som fler ägnar sig åt motionsidrott. Den organiserade idrotten engagerar främst barn upp till de yngre tonåren, samtidigt som fler, särskilt flickor, slutar i föreningsidrotten i yngre tonåren. Fler väljer andra former än den traditionellt föreningsorganiserade för idrott för att själv kunna välja former och tidpunkter. Intresset för självorganiserade, spontana aktiviteter ställer nya krav på flexibilitet och effektivitet i de anläggningar som skapas.

När Gottsundaområdet utvecklas ska behovet av anläggningar för idrott och fysisk aktivitet säk-

I Gottsundaområdet finns ett brett kultur- och idrottsutbud.

ras. Detta ska ske genom en kombination av mer traditionella idrottsanläggningar såsom idrottshallar och bollplaner, men också genom att tillse fler gruppers behov av tillgängliga anläggningar för fysisk aktivitet, såväl organiserade som spontana. En fortsatt dialog med olika grupper i Gottsundaområdet ska ge underlag för att tillse att investeringar i idrotts- och parkanläggningar riktas till skapandet av anläggningar som är inkluderande, tillgängliga och välkomnande för alla, oavsett faktorer såsom kön, ålder och etnicitet.

För att säkra behovet av anläggningar för idrott och fysisk aktivitet i samband med utvecklingen av Gottsundaområdet ska idrottshallar anläggas som tillgodoser såväl skolornas som föreningslivets behov. Därtill föreslås minst en fullstor konstgräsplan, ett flertal mindre bollplaner samt beachplaner för volleyboll och handboll. Ytor för spontanidrott är viktiga för att bredda möjligheten till fysisk aktivitet för fler och dessa föreslås utvecklas i anslutning till skolor och parker för att kunna utgöra en kombinerad resurs för allmänheten, föreningslivets och skolornas behov. Spontanidrottsanläggningar eller allaktivtetsparker ska utformas i nära dialog med olika grupper i Gottsundaområdet med målet att platserna ska vara inkluderande och välkomnande för alla grupper i samhället.

En simhall finns idag inrymd i den södra delen av den långsträckta centrumbyggnaden. Dagens simhall räknas som uttjänt och en ny simhall ska därför etableras i ett nytt läge i stadsdelen. I planprogrammet föreslås ett läge vid Gottsunda torg och stadsstråket, där tillgängligheten och synligheten är mycket god för såväl Gottsundaborna som besökare från andra stadsdelar. Simhallen kan med fördel utvecklas tillsammans med andra viktiga regionala funktioner för att maximera potentialen att skapa en mötesplats

för alla. En simhall placerad på ”första parkett” i stadsdelen ställer stora krav på en omsorgsfull gestaltning och ett aktivt arbete med att skapa levande bottenvåningar och fasader som främjar stadsliv.

Idag saknas motionsspår och utomhusgym i Gottsundaområdet. Lämpliga sträckor för en variation av motionsspår är viktiga funktioner och lägen för dessa ska utredas vidare. Att motionsspår utformas medvetet utifrån bland annat genus- och trygghetsaspekter är viktigt för att de ska vara inkluderande för alla, oavsett faktorer såsom kön och ålder. I anslutning till motionsspår, parkanläggningar och andra idrottsfunktioner ska minst ett utegym etableras.

”Det är i dag väletablerat att barns rörelsefrihet, dvs barns och ungas förutsättningar att röra sig utomhus på egen hand, har minskat på grund av att samhällshindren har ökat. Det finns starka bevis för att god tillgång till anläggningar för rekreation, lekplatser, parker och andra grönytor ökar fysisk aktivitet hos både yngre och äldre barn.”

Faskunger, J. (2008), *Barns miljöer för fysisk aktivitet: Samhällsplanering för ökad fysisk aktivitet och rörelsefrihet hos barn och unga.* Östersund: Statens folkhälsoinstitut.

Förskola och skola

När Gottsunda utvecklas ökar antalet invånare. Fler familjer flyttar in och nya barn föds vilket ger ett ökat behov av för- och grundskoleplatser. Planprogrammets föreslagna utbyggnad med 5 000 – 7 000 bostäder i Gottsundaområdet genererar ett behov cirka 2 000 – 2 800 nya grundskoleplatser samt 1 000 – 1 400 förskoleplatser (ca 55 – 78 nya förskoleavdelningar). Behovet av att tillskapa lokaler för gymnasium i området behöver utredas vidare i samband med en översyn av lämpliga placeringar av gymnasieskolor i södra Uppsala.

Det ökade behovet av för- och grundskoleplatser föreslås mötas genom en kombination av nybyggnad och om- och tillbyggnad av områdets befintliga skolor och förskolor.

Alla skol- och förskolemiljöer ska utformas med stor hänsyn till barnperspektivet. Gottsundas nya skolor och förskolor ska vara inkluderande och jämställda lärmiljöer där alla barn kan känna sig trygga. Skolors utformning och gestaltning ska vara varierande, genussmart och delaktighetsfrämjande så att allas unika förutsättningar accepteras. När skolornas omgivningar utvecklas ska trygga skolvägar som möjliggör för barn att ta sig till och från skolan på egen hand säkras

Förskolor

Nya förskolor behöver byggas och flera av områdets befintliga förskolor kan komma att byggas ut eller ersättas. Nya förskolor ska i första hand placeras i direkt anslutning till områdets park- och naturområden. Närheten till kollektivtrafikens hållplatser är också viktig för att främja hållbara resor vid hämtning och lämning.

Förskolor som integreras i bottenvåningen i bostadskvarter kan komma att prövas i lägen där kvaliteten på barnens miljö kan säkras och konflikter mellan de boendes behov och verksamheten kan undvikas.

Skolor

Det finns idag sex grundskolor i Gottsundaområdet varav två är högstadieskolor. Ungdomar framförallt i högstadieåldern väljer skola i andra områden än där man bor och söker sig till andra stadsdelar. Det innebär att elever i Gottsundaområdet kommer från olika delar av staden, men även att ungdomar från Gottsunda söker sig till andra skolor. Många av skoltomterna är stora och ligger park- och naturnära, vilket möjliggör för goda synergier. Flera av områdets skolor och förskolor bedöms ha potential att vidareutvecklas för att möjliggöra plats för fler elever.

I södra delen av Gottsundas centrumområde, vid Gottsundaskolan och Treklangen, föreslås en större skolutveckling. Gottsundaskolan behöver på sikt ersättas av en helt ny och större skolbyggnad och sammantaget beräknas det i skolområdet finnas kapacitet för ett stort antal nya skolplatser, samt en ny förskola. Skolområdet i södra centrum bedöms ha mycket god potential för stora och kvalitativa utemiljöer som främjar fysisk aktivitet samtidigt som det finns utrymme för rofyllda platser. Skolområdet ska utvecklas i samklang med intilliggande parkområde för att ge goda möjligheter för skolan att nyttja parken och för allmänheten och föreningslivet att nyttja

Valsätraskolan

Mötesplats Treklangen

skolans miljöer under kvällar och helger. Närheten till kollektivtrafikens hållplats vid Gottsunda centrum och till områdets nät för gång och cykeltrafik ger goda möjligheter för hållbart resande vid hämtning och lämning, samt för barns möjlighet att själva ta sig mellan hemmet och skolan.

I anslutning till skolområdet föreslås nya kvarter för bostäder, verksamheter samt idrottshallar vilket ger hela området goda förutsättningar att vara levande och upplevas tryggt såväl dag- som kvällstid.

Flexibilitet och samnyttjande

Behov av förskole- och grundskoleplatser skiftar över tid. Vissa av lokalerna och gårdarna bör därför vara flexibla för att kunna fungera för såväl förskole- som grundskoleverksamhet samt fritidsverksamhet under dagen. Detta för att kunna uppnå så stor flexibilitet i lokalanvändningen som möjligt.

I all utveckling av skollokaler ska mångfunktionalitet främjas och lokaler som är lämpliga att användas av exempelvis föreningsliv och andra verksamheter utanför ordinarie verksamhetstid ska placeras med god tillgänglighet och synlighet. Skolorna är vanligtvis en av de livligaste platserna i staden under dagen men kvällstid står de ofta tomma och mörka. Att möjliggöra för andra verksamheter i skolornas lokaler efter skoldagens slut aktiverar skolområdet kvällstid och bidrar till tryggare miljöer, samt minskar behovet av investeringar i ytterligare lokaler. Treklangens skola är ett gott exempel där skolan redan idag delar fastighet med Mötesplats Treklangen med träffpunkt för äldre, öppna förskolor och svenska för invandrare (SFI).

Behov av fortsatt utredning

En utredning ska fördjupa kunskapen om vilken kapacitet befintliga förskole- och skoltomter har avseende om- och tillbyggnad samt om det finns behov av ytterligare nya lägen för skola inom programområdet. Utredningen ska även ta hänsyn till möjligheter att skapa nya skolor utanför, men i nära anslutning till, programområdet. Den fördjupade utredningen påbörjas efter planprogrammets samråd.

Stadsutveckling för socialt hållbar utveckling

Stadsutveckling kan tillsammans med andra åtgärder skapa synergieffelter som bidrar till socialt hållbar utveckling. För en positiv utveckling av Gottsundaområdet görs såväl fysiska som sociala insatser. Programmet som har huvudfokus på områdets fysiska utveckling behöver gå hand i hand medövriga insatser som samlas i ”Handlingsplan Gottsunda/Valsätra”. För att förstärka kopplingen mellan områdets fysiska och sociala utveckling beskrivs här de sociala synergier av stadsutvecklingen som planprogrammet kan medföra sorterade under samma fem fokusområden som handlingsplanen är ordnad efter.

Hållbar livsmiljö och trivsel

Varierat bostadsutbud bidrar till social blandning

Idag finns det många hyresrätter i Gottsundaområdet, framförallt i områdets centrala delar. Där bor många människor som har låga inkomster eller står utanför arbetsmarknaden.

Utvecklingen i Gottsundaområdet ska bidra till en ökad blandning av bostädernas upplåtelseformer, storlekar och prisnivåer. Det kan bidra till att området får en mer blandad befolkning, något som särskilt gynnar socioekonomiskt svagare grupper men även samhället i stort. Detta ger i sin tur förbättrade levnadsvillkor och förutsättningar för sammanhållning för de som bor i Gottsundaområdet och i övriga delar av Uppsala.

Ny kollektivtrafik ger nya förutsättningar

Gottsundaområdets roll i staden förändras när kollektivtrafiken blir bättre. En ny spårväg kommer att gå längs stadsstråket som består av Hugo Alfvéns väg och Gottsunda allé samt till en ny tågstation i Bergsbrunna . Det gör att Gottsundaområdet kommer att kopplas samman bättre med hela södra Uppsala. Fler människor kommer att röra sig i området och fler mötesplatser kan uppstå.

Fler arbetsplatser och mer service

Gottsundaområdet ska utvecklas med många nya arbetsplatser och service för hela södra Uppsala. När området utvecklas ökar samhällsnärvaron med offentliga verksamheter och platser. Olika typer av samhällsfunktioner, som bibliotek, fritidsgård, skolor och badhus, placeras synligt vid Gottsunda centrum och längs stadsstråket. De bidrar till att skapa liv och rörelse, och handel, caféer och restauranger ger värdefulla kvaliteter till området.

Sammanfattning
Hållbar livsmiljö och trivsel

- Stadsutvecklingen ska skapa ett bostadsutbud med varierade upplåtelseformer, lägenhetsstorlekar och prisnivåer för att bidra till en socialt blandad befolkning.
- Samhällsnärvaron förstärks med fler offentliga institutioner i området, vars placering förtydligar och visar på samhällsnärvaro i området.
- Kommersiella och offentliga platser och verksamheter, av både lokala och regionala, ska bidra till integration genom att skapa möten mellan människor.
- Vid ombyggnation av hyresrätter ska stor vikt läggas vid de boendes möjlighet till inflytande och att kunna bo kvar.

Social blandning gynnar samhället i allmänhet och socioekonomiskt svagare grupper i synnerhet.

Fler verksamheter leder till fler arbetsplatser, som i sin tur ger förutsättningar för socialt inkluderande sammanhang. Social interaktion i form av planerade och spontana möten kan underlättas genom inbjudande platser och lokaler för närområdet, stadsdelen och hela Uppsala.

Ökad samhörighet

Idag ligger Gottsundaområdet avskilt, men det ska förändras genom att koppla samman om-

rådet med stadsdelar i närheten och integrera området i staden. När avskildheten minskar, krymper även de fysiska och mentala barriärerna.

Området ska utvecklas med sociala förtecken och se till att dagens Gottsundabor är en naturlig del i morgondagens Gottsundaområde. När hyresrätter renoveras ska det göras med stor respekt för de boende – man ska ha möjlighet att kunna bo kvar och ha inflytande över sitt boende.

Trygghet

Stadsutvecklingen i Gottsundaområdet ska möjliggöra

- att fler människor är i rörelse
- en bättre översyn av platser som idag upplevs öde och otrygga
- en förbättrad standard av platser och stråk.

Säkrare gator och stråk

Alla oavsett kön, ålder och bakgrund ska känna sig fria att röra sig överallt i Gottsunda och Valsätra – alla tider på dygnet. Därför ska viktiga stråk som leder mellan platser hänga ihop och planeras med omsorg. Samverkan mellan områdets olika fastighetsägare är ett sätt att skapa gemensamt ansvar och förebygga problem som sker i gränser mellan fastigheter. Genom gemensamma åtaganden kan området hållas tryggt, rent och snyggt med genomtänkt gestaltning och karaktär.

Otrygga barriärer och öde baksidor försvinner när området kopplas samman. Nya byggnader skapar trygghet genom att vändas mot viktiga gator som Musikvägen, Slädvägen, August Södermans väg och Spinnrocksvägen. På så vis blir gatorna tryggare att röra sig på, under dygnets alla timmar.

Service bidrar till trygghet

I en blandad stad med både bostäder och verksamheter får man närmare till service som förenklar vardagslivet och som bidrar till en levande stadsmiljö. Samtidigt bidrar det till aktivitet under olika tider på dygnet. Ett flertal verksamheter som bidrar till trygghet och samvaro genom liv och rörelse förstärks på olika platser i området, med fokus på stadsstråket Hugo Alfvéns väg och Gottsunda allé samt vid Gottsunda centrum. Dessa platser knyts samman via trygga och tydliga stråk som förstärks i både parker, grönområden och gatumiljöer. Grannskap som främjar social samvaro och lokalt ansvarstagande ska utvecklas genom att privata och offentliga ytor förtydligas.

Mötesplatser med fokus på rörelse

När rörelse och träning uppmuntras på offentliga stråk och platser skapas miljöer som främjar hälsa, trygghet och liv. Exempelvis kan flera mindre spontanidrottsplatser skapas och Musikparken kan utvecklas som en större mötesplats med fokus på idrott, hälsa och rörelse.

Sammanfattning
Trygghet

- För att öka tryggheten längs viktiga rörelsestråk, ska nya byggnader förläggas mot gatan för att skapa ökad översyn.
- Rörelse och vistelse under olika tider på dygnet stärks genom en blandning av bostäder och verksamheter i området. De kopplas samman genom trygga stråk längs gator och i grönområden.
- Relationer mellan grannar och det lokala ansvarstagandet stärks genom att förtydliga offentliga och privata ytor.
- God gestaltning och skötsel av stråk och platser säkras genom samverkan mellan fastighetsägare.

För att Gottsundaområdet ska vara attraktivt att bo och verka i behöver området vara och upplevas tryggt för alla, såväl av boende som besökare.

Barn och ungas uppväxtvillkor

Skolor av högsta kvalitet stärker området

Gottsundaområdets pedagogiska miljöer ska vara av högsta kvalitet. De förskolor och skolor som redan finns ska tas hand om väl, och nybyggda skolor ska bidra till att stärka området genom att skapa positiva signaler och öka samhällsnärvaron i området. Genom att etablera utbildningsmiljöer och göra dem synligare, fylls området av olika målgrupper och lokala före-

bilder kan skapas. Högre utbildning och andra verksamheter som främjar entreprenörskap kan gynna områdets barn och unga, och även till områdets utveckling.

Nya kreativa miljöer för unga

När Gottsundaområdet utvecklas skapas kreativa miljöer för barn och unga i det offentliga rummet genom satsningar på parker och platser, nya lekplatser och mötesplatser. Förskolor och skolor placeras i anslutning till parker och grönområden. Det gör att platserna används under olika tider på dygnet och att både investeringar och kvalitet optimeras.

Samnyttja lokaler för ett rikt föreningsliv

Många lokaler och utemiljöer står relativt folktomma antingen dagtid eller på kvällar och helger. Samtidigt är föreningslivet beroende av lokaler för sina verksamheter. När olika verksamheter använder samma lokaler eller platser leder det både till effektivare användning och ett rikt föreningsliv. Ett aktivt civilsamhälle främjar demokratin och bidrar till en meningsfull och varierad fritid för barn och unga.

Sammanfattning
Barn och ungas uppväxtvillkor

- Gottsundaområdet ska ha attraktiva och välfungerande skolmiljöer som bidrar till att stärka samhällsnärvaron.
- Skolor och förskolor ska fungera som integrerande mötesplatser och bidra till sammanhållning. Genom placering i anslutning till parker och grönområden skapas förutsättning för effektiv användning under olika tider på dygnet, veckan och året.
- Samnyttjande av lokaler och utemiljöer bidrar till effektivt användande och bästa möjliga kvalitet för verksamheten, området och samhället.
- Ett rikt och meningsfullt fritidsutbud för barn och unga möjliggörs genom att lokaler och utemiljöer anpassas för verksamheter av lokalt och regionalt intresse.

> När Gottsundaområdet utvecklas skapas kreativa miljöer för barn och unga i det offentliga rummet genom satsningar på parker och platser, nya lekplatser och mötesplatser.

Större fritidsutbud leder till möten och sammanhållning

Stadsutvecklingen i Gottsundaområdet leder till att barn och unga i hela södra Uppsala får tillgång till fler verksamheter och lokaler som är till för dem. När barn och unga från Gottsundaområdet och andra områden möts skapas kontakter och relationer som bidrar till sammanhållning och integration.

Arbete

Lokala jobb ska minska arbetslöshet

De boende i Gottsundaområdet jobbar i mindre utsträckning och arbetslösheten är högre än övriga Uppsala. Genom att skapa fler arbetsplatser där man bor blir det lättare att få börja arbeta – både mentalt och fysiskt. Ett stort utbud av lokala arbetsplatser ökar därför de boendes förutsättningar att få arbete. En mångfald av lokaler möjliggör också en bredd av verksamheter, som kan bidra till lokalt entreprenörskap.

Nya verksamheter i centrala Gottsunda

Stadsutvecklingens tidiga etapper rör de centrala delarna av området: längs Hugo Alfvéns väg, Gottsunda allé och vid Gottsunda centrum. Det är framför allt i dessa lägen som det största tillskottet av nya verksamheter kommer ske. Längs stadsstråket finns lägen där större arbetsplatser skulle kunna etableras på längre sikt. De behöver sparas för att i framtiden, när Gottsundaområdet har en annan roll i staden, kunna medföra många nya arbetstillfällen i området.

I samband med stadsutveckling görs stora ekonomiska investeringar som medför många arbetstillfällen. Sociala klausuler ska tillämpas för att det ska bidra till lokala jobb eller praktikplatser. Det kan till exempel handla om arbete vid nyproduktion, renovering eller utveckling och förvaltande av allmänna parker, natur och torg. Detta är värdefullt både för individer som står utanför arbetsmarknaden, för områdets lokala anknytning, den sociala utvecklingen, integrationen och samhällsekonomin.

Sammanfattning
Arbete

- När Gottsundaområdet utvecklas ska personintensiva arbetsplatser prioriteras vid Gottsunda centrum, längs stadsstråket Hugo Alfvéns väg och Gottsunda allé samt i andra strategiska lägen som exempelvis i anslutning till spårvagnshållplatser.
- För att möjliggöra mer storskaliga verksamhetsmiljöer som på längre sikt kan skapa många arbetstillfällen i området, sparas vissa strategiska platser för framtida utveckling.
- Stadsutvecklingen ska bidra till en levande stadsmiljö, lokalt entreprenörskap och lokalt belägna arbetstillfällen genom att tillsammans med bostäder skapa ett brett utbud av lokaler för olika typer av verksamheter.
- Sociala klausuler tillämpas för att säkra lokala arbetsmarknadsinsatser i samband med nybyggnation, ombyggnation och i kontinuerligt underhåll i området.

Stadsutvecklingen är förenad med stora arbetsinsatser och vid ny- och ombyggnation kan åtgärder skapas för lokala jobb skapas.

Delaktighet

Inkluderande och inbjudande

När Gottsundaområdet utvecklas och förändras påverkar det många som bor och verkar i området. För att skapa en inkluderande utvecklingsprocess behöver former för lokalt deltagande tas fram. Utvecklingen ska både välkomna nya och gamla Gottsundabor och det lokala deltagandet ska vara inbjudande även för människor som inte bor i området.

Skapa långsiktiga former för delaktighet

Stadsutvecklingen i Gottsundaområdet kommer att pågå under lång tid. Det gör det möjligt att utveckla långsiktiga former som ökar möjligheten för boende och verksamma i området att vara delaktiga och påverka sin omgivning. Ett sätt är att skapa ett kontinuerligt forum för samtal, dialog och inflytande. Aktuella projekt kan då använda detta forum för att nå ut brett i området. Allmänna dialog- och delaktighetsforum ska kombineras med former riktade till grupper som särskilt berörs eller som annars riskerar att inte komma till tals. Medborgarpaneler ska användas med återkommande dialogmöten för kontinuitet. I dessa ska en utvald målgrupp medverka, eller en grupp sammansatt med god representativitet från olika grupper.

Medborgarbudget och platsutveckling

Medborgarbudget kan användas för att stärka det lokala inflytandet över utvecklingen i området. Det innebär att boende är med, tar fram förslag och väljer insats genom omröstning utifrån givna ekonomiska ramar.

Att utveckla platser i utvalda lägen är ett annat sätt att öka lokalt inflytande och engagemang, i kombination med insatser för ökad trivsel. Utsedda platser kan genom platsutveckling få en ny gestaltning – tillfällig eller mer bestående – och användning som tas fram av och med de boende. Dessa insatser kan gärna kombineras med en lokal medborgarbudget.

Sammanfattning
Delaktighet

- Dagens och framtida Gottsundabor och lokalt verkande aktörer ska vara delaktiga i utvecklingen av området.
- En övergripande dialog- och delaktighetsprocess ska skapas med kontinuerligt återkommande forum för medskapande och lokalt inflytande.
- Riktade dialog- och delaktighetsinsatser ska göras till grupper som särskilt berörs eller riskerar att annars inte höras.
- Lokalt inflytande eftersträvas i stadsutvecklingen, exempelvis genom medborgarbudget och platsutveckling för lokalt engagemang. Detta kan ske genom tillfällig eller mer permanent gestaltning, programmering, användning och utveckling av utvalda ytor.

Genom att involvera dagens och framtidens boende i dialoger bidrar stadsutvecklingen till engagemang, egenmakt, tillit och lokal demokrati.

1. Inledning sid 8

2. Gottsundaområdet igår och idag sid 14

3. Gottsundaområdet imorgon sid 20

4. Utveckling och genomförande

Samverkan mellan områdets aktörer sid 56
En inklunderande utvecklingsprocess sid 56
Utbyggnad och etapper sid 57
Hållbarhet sid 58
Projektets ekonomi sid 60
Markanvisningsstrategi sid 60
Tekniska frågor sid 60
Utredningar sid 61

5. Förutsättningar sid 64

6. Konsekvenser sid 80

Förteckning över underlagsutredningar sid 91

Programkarta

Utveckling och genomförande

Vid utbyggnaden av Gottsundaområdet ska fokus ligga på att skapa värden för kommunens invånare. Utvecklingen ska präglas av inkludering i form av medskapande, dialog och samverkan. Genom att utveckla Gottsunda som stadsnod med fokus på långsiktig social hållbarhet, finns en potential för områdets aktörer att tillsammans med dagens och framtida invånare skapa värden, såväl sociala och ekologiska som ekonomiska.

Samverkan mellan områdets aktörer

Området har idag flera stora fastighetsägare som Uppsalahem AB, Uppsala kommuns fastighets AB, Skolfastigheter AB, D. Carnegie AB och Rikshem med långsiktiga intressen i stadsdelens utveckling, genom befintliga bestånd men också genom de utvecklingsmöjligheter som planprogrammet ger. Huvuddraget i utbyggnadsstrategin är att de långsiktiga aktörerna som verkar i Gottsundaområdet ska vara ledande i utvecklingen framåt, då det bedöms ge en god grund för genomförandet av planprogrammets intentioner.

Programområdets föreslagna utveckling innebär att flera av de större fastighetsägarna får möjlighet att utveckla sitt nuvarande fastighetsbestånd. Ett genomförande med hög kvalitet förutsätter ett samarbete mellan Gottsundaområdets långsiktiga aktörer. Fastighetsägarna i området och kommunen är ömsesidigt beroende av varandra för att kunna åstadkomma tryggare och mer välfungerande miljöer. Insatser behöver koordineras inom frågor som rör allt från kontinuerlig drift och underhåll till övergripande planering och utvecklingsplaner. Det är viktigt att utemiljöer inom hela området kan utvecklas. Samarbetsavtal mellan områdets större aktörer ska eftersträvas för ökad tydlighet och transparens.

Nybyggnation inom programområdet föreslås på såväl kommunal som privat mark. Kommunen ansvarar för detaljplaner och för avtal om villkor för genomförande av exploatering. Kommunen ansvarar för utredningar, projektering och genomförande av utbyggnader och åtgärder i gator, parker och torg inom programområdet liksom för planeringen av social infrastruktur som förskolor, skolor, äldreboenden med mera. Utveckling av privat mark är beroende av fastighetsägarens initiativ och detaljplaneläggning som möjliggör utvecklingen.

En inkluderande utvecklingsprocess

Invånarna i Gottsunda ska ha möjlighet att påverka områdets utveckling genom dialog och aktivt medskapande. Gottsundaborna kan sitt område bättre än någon annan och därför är deras bidrag till utvecklingsplanerna avgörande för att säkerställa kvaliteten. Att som invånare få vara med och påverka frågor i sitt närområde är även viktigt utifrån ett demokratiskt perspektiv.

Dialog kan vara ett bra verktyg för att skapa en starkare samhörighet mellan de boende och deras stadsdel. Genom att skapa forum för engagemang och inflytande kan grannskapsrelationer främjas, vilket kan öka tillit och tilltro mellan boende och i relation till samhällsaktörer. Goda möjligheter till delaktighet rörande långsiktiga utvecklingsplaner behöver kompletteras med snabba flexibla processer där eventuella brister i området snabbt kan åtgärdas. Dialog och medskapande kopplat till framtagandet av planer kan även bidra med att fånga upp frågeställningar som rör andra frågor än den fysiska stadsutvecklingen och föra in dessa frågeställningar i rätt forum. För att skapa en helhet i områdets utveckling behövs även deltagandeprocesser som inte är knutna direkt till fysisk planering. En utmaning i arbetet med dialoger är att nå en representativ delaktighet i området. För att nå grupper som vanligtvis inte kommer till tals i dialogprocesser behöver allmänna fysiska och digitala dialogformer kompletteras av uppsökande former av deltagande som känns värdefulla och relevanta för invånarna. En grundförutsättning för att möjliggöra lokal delaktighet är att underlag finns tillgängliga på de dominerande språken i området.

Utbyggnad och etapper

Enligt avtal om fyrspårsinvestering i Ostkustbanan och spårburen kollektivtrafik på Ultunalänken ska 33 000 nya bostäder byggas i Bergsbrunna, Sävja, Ultuna och Gottsunda. Av dessa bör 2 000 - 3 500 nya bostäder byggas i Gottsunda till år 2030. Totalt föreslås i programområdet en utbyggnad av 5 000–7 000 bostäder där investeringarna i kollektivtrafiken är nödvändiga för att kapaciteten i transportsystemet ska vara tillräcklig.

Programområdet kommer att byggas ut i etapper under en lång tid. Etappindelningen tar sin utgångspunkt i olika delområdens möjlighet att knyta samman områdets olika delar, möjliggöra utbyggnad av kollektivtrafik och skola, förbättra otrygga platser, åstadkomma ett mer varierat utbud av bostäder och höja Gottsundaområdets attraktivitet. Vissa platser är av stor strategisk vikt för regionala funktioner. Dessa möjligheter ska inte byggas bort till förmån för kortsiktiga behov. Däremot kan de med fördel förses med tillfälliga funktioner. Utbyggnaden av Gottsunda kommer att koncentreras till området som ingår i avtalet med staten.

Nedan beskrivs fokusområden för utbyggnaden av Gottsunda med avseende på viktiga aspekter som motiverar genomförandet. Den ordning i vilken områdena byggs ut bör hållas öppen för att utbyggnaden ska kunna göra så stor social nytta som möjligt, för att kunna hålla en tillräckligt hög utbyggnadstakt med bra kvalitet och för att kunna få till stånd ett mer varierat bostadsutbud.

Gottsunda centrum (A)

En utveckling av Gottsunda centrum inklusive ny skola bidrar till skapa en attraktiv kärna i Gottsundaområdet med bland annat kommersiell och offentlig service, regionala funktioner och fler bostäder. En utbyggnad här stärker det hållplatsläge som planeras invid Gottsunda centrum. En ny skola ska byggas i närtid. Gottsunda centrum utveckling behöver studeras djupare än vad som gjorts inom ramen för arbetet med detta planprogram.

Södra delen av Hugo Alféns väg och Bandstolsvägen (B)

En utveckling av området runt Bandstolsvägen och runt Hugo Alfvéns väg ner till Gottsunda centrum bidrar till ökad upplevd trygghet då det i detta område finns flera platser som upplevs som otrygga. Viktiga kopplingar som skapar flöden genom bebyggelsen på Bandstolsvägen kan skapas för att öka tryggheten i denna del av Gottsundaområdet.

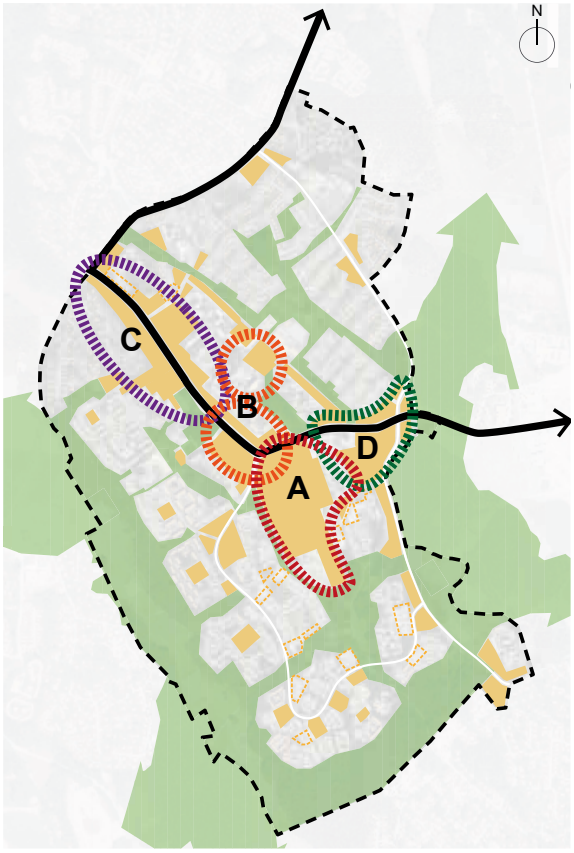

Fokusområden för utbyggnaden av Gottsundaområdet. Områdena är schematiskt avgränsade och bedömningen av när genomförande av olika delar av programmet är lämpligt bör ses över kontinuerligt. Kvarter belägna utanför de beskrivna områdena kan komma att bli aktuella tidigare där de bedöms tillföra värden till stadsdelen. Områdena beskrivs på nästa sida.

Norra delen av Hugo Alfvéns väg (C)

Området kring norra delen av Hugo Alfvéns väg bidrar till att skapa ett befolkningsunderlag och lokal service runt tillkommande hållplatsläge på Hugo Alfvéns väg. Området utgör en viktig del av stadsstråket med spårvägen. När området utvecklas ges möjligheter att skapa en koppling mellan dessa miljöer och Valsätra. Kopplingen behöver studeras närmare i tidigt skede i utvecklingen av denna del av Gottsundaområdet.

Gottsunda Allé öster om Gottsunda centrum (D)

Området runt Gottsunda allé öster om Gottsunda centrum syftar till att stärka kopplingen som skapar dubbelstadsnoden Gottsunda-Ultuna samt till att stärka området kring Slädvägen och

Elfrida Andrées väg där upplevelsen av trygghet kan ökas genom att byggnader vänder sig mot gatan. På så sätt kan dessa gator bli ett ännu tydligt stråk för gående och cyklister.

Området kring Gottsunda centrum inklusive ny skola och södra delen av Hugo Alfvéns väg bör prioriteras i tid. Vissa delar av dessa områden kan dock komma att genomföras senare.

Utbyggnaden av social infrastruktur såsom skolor, förskolor och idrottshallar behöver gå i takt med övrig utbyggnad. I närtid finns behov av utveckling av Gottsundaskolan som ligger centralt i Gottsundaområdet intill Gottsunda centrum. Strategi för hur den sociala infrastrukturen i området ska utvecklas behöver studeras vidare.

Hållbarhet

Områdets utveckling ska ske utifrån ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbarhetsperspektiv. I Gottsunda är de två dimensionerna ekonomisk och social hållbarhet tätt sammankopplade.

Ett effektivt markutnyttjande bör eftersträvas i största möjliga utsträckning och möjligheten att dela på funktioner som kan serva flera fastighetsägare bör undersökas i detaljplaneskedet. Samutnyttjande av lokaler bör eftersträvas för att säkerställa en hög nyttjandegrad och god förvaltningsekonomi.

Områdets utveckling inom teknisk infrastruktur, energianvändning i byggnader och mobilitet är viktiga frågor att bevaka vid genomförandet. I det befintliga bostadsbeståndet finns en potential att minska energiförbrukningen i samband med ombyggnation. Områdets fastighetsägare bör uppmuntras att arbeta med att förbättra sin energianvändning i det befintliga beståndet.

Den fysiska utvecklingen kan bidra till sociala mervärden. Genom sociala klausuler kan områdets aktörer möjliggöra lokala praktik- och anställningsformer, vilket kan öka tillgängligheten till arbetsmarknaden. Fastighetsägarna i området kan med fördel använda den lokala arbetsmarknaden som underlag för anställningar för att skapa en starkare samhörighet mellan invånarna och den fysiska miljön. Exempelvis kan praktikplatser och sommarjobb riktas direkt till invånarna i Gottsunda.

Stadsutvecklingen kan också bidra till en ökad social blandning och social balans. Detta kan medföra att området fungerar bättre och minskade negativa segregationskonsekvenser, såsom ackumulerad kriminalitet, skadegörelse samt ökad trygghet. Att komma till rätta med de sociala utmaningar som ligger till grund för de uttryck av social oro som återkommande förekommit i Gottsundaområdet är en angelägenhet för hela Uppsala.

Sociala aspekter

Den sociala dimensionen är central i utvecklingen av Gottsundaområdet. I arbetet med att utreda de sociala konsekvenserna av planprogrammet har det kommit fram ett antal aspekter som är viktiga att ta med i den fortsatta planeringen. Dessa är här samlade som rekommendationer för att nå en socialt hållbar utveckling i Gottsundaområdet.

Tillgänglighet

- Tillgänglighetsanpassa i utformning av allmänna platser, torg och gator.
- Detaljutforma trafikmiljöerna enligt olika gruppers behov och avseende tillgänglighet, trafiksäkerhet, trygghet. Utformning av trafiksäkra skolvägar.
- Skapa genomsläppliga övergångar som länkar samman tvärstråk för att motverka möjliga barriäreffekter som förstärkta stråk kan medföra. Tydliga indikationer om vilka regler och prioriteter som gäller för att främja säkerhet.
- Utforma nya gator så att trafiksäkerheten är särskilt hög i speciellt känsliga lägen.
- Skapa genomsläppliga kvarterstrukturer i syfte att ny bebyggelse inte blir en barriär och att det inte skapas isolerade enklaver.
- Analysera fysisk och social tillgång till olika typer av verksamhetslokaler inom Gottsundaområdet.

Trygghet

- Beakta de eventuella negativa effekter som alternativa vägar kan föra med sig, som exempelvis ett mer utspritt och glest rörelseflöde.
- Eftersträva kvantitet och kvalitet vad gäller gatubelysning för att svara också mot synsvagas behov.
- Utforma offentliga miljöer så att de motverkar territorialitet, social kontroll och negativ övervakning.

- Avväg noggrant vilka trygghets- och jämställdhetsfrämjande åtgärder som kan vara relevanta i fortsatt planering.

Jämlikhet och segregation

- Lägg särskild vikt vid att försöka uppnå positiva möten mellan befintlig och tillkommande bebyggelse så att barriärer undviks och positiva sociala möten samt positiva områdeseffekter främjas.
- Eftersträva att skapa icke kommersiella mötesplatser för alla.
- Verka för en bredd av upplåtelseformer, bostadsstorlekar och -typer samt hyresnivåer.
- Verka för en utveckling där renovering sker på ett sätt som gör det möjligt för de boende att vara delaktiga i och kunna påverka renoveringsprocessen och där renovering sker med stor respekt för de boende och deras möjlighet att bo kvar i och flytta till området.
- Gör en noggrann bedömning och avvägning vid planering av bebyggelse som kan innebära rivningar av befintliga bostäder och verksamheter.
- Överväg trygghets- och äldreboenden samt även studentbostäder som möjlighet för skapandet av en bred åldersstruktur i Gottsundaområdet.

Jämställdhet

- Gör fortsatt jämställdhetsintegrering och sociala konsekvensbedömningar i detaljplaneprocessen och vidare.
- Använd könsuppdelad statistik i olika skeden av stadsbyggnadsprocessen som kan vara underlag till jämställdhetsanalys och -åtgärder.
- Utforma och programmera välkommande offentliga miljöer utifrån jämställdhetsperspektiv.
- Led dialog med byggaktörer för att utveckla verktyg för jämställdhetsintegrering.
- Utforma och programmera idrotts- och lekplatser samt fritidsaktiviteter på ett normkritiskt sätt med stor hänsyn till medborgarnas behov och önskemål, oavsett kön.
- Samordna med sociala insatser kring jämställdhet.

Folkhälsa

- Hälsofrämjande åtgärder ska beaktas vid detaljplanearbete.
- Säkerställ integrerade gröna vistelsemiljöer och gårdar i detaljplanering och projektering i den mån det är möjligt.

Utbildning

- Samnyttjandet av förskol- och skollokaler ska ske efter noggrann avvägning för att minska eventuella konflikter.

Barn

- Lokalisera skolor- och förskolorsplacering i den mån det är möjligt i anslutning till grönområden och parker.
- Utforma skolmiljöer och rekreationsmöjligheter som bryter mot den traditionella uppfantingen av kön.
- Håll barnperspektiv och -inflytande levande under fortsatt planering.

Delaktighet och medborgarinflytande

- En övergripande dialog- och delaktighetsprocess bör skapas med kontinuerligt återkommande forum för samtal, medskapande, och lokalt inflytande. Vissa frågor kan inte ges svar på inom detaljplaneringsprocessen, därför behöver de kunna föras vidare och bearbetas i andra forum. Använda dessa forum för att tydliggöra och förklara kommunala strukturen, beslutsfattandeprocesser, stadsbyggnadsprocesser och rättigheter till påverkan.
- Eftersträva att kombinera allmänna dialog- och delaktighetsforum med former riktade till grupper som särskilt berörs eller riskerar att annars inte höras.
- Eftersträva att uträtta samrådsanalyser som underlag till kommande samrådsplanering
- Medborgarbudget och platsutveckling kan användas för att stärka det lokala inflytandet och engagemang i Gottsundaområdets utveckling. Detta kan ske genom tillfällig eller permanent gestaltning, programmering, användning och utveckling av utvalda ytor.
- Platser avsedda för eller som kan fostra spontant medskapande och dialog, såsom integrerade mötesplatser, bör etableras i Gottsundaområdet. Tillgång till dessa platser ska säkerställas för alla oavsett.

Projektets ekonomi

Den fysiska utvecklingen av Gottsundaområdet kan skapa positiva effekter för andra delar av kommunen och samhället. Det är viktigt att fokusera på att skapa värden för områdets långsiktiga utveckling och hantera föreslagna förändringar som en del av en helhet.

Sammantaget görs bedömningen att föreslagna exploateringsprojekt genererar ett positivt resultat exklusive investeringar i social infrastruktur. Viss utveckling av allmänna gator och parker behöver finansieras via investeringsmedel när de inte kan kopplas direkt till en exploatering. Kommunen avser att delfinansiera spårvägsutbyggnaden med värdeåterföring från områdets exploatörer.

Förutsatt att kommunen står som ägare för den sociala infrastrukturen bedöms det att kommunen behöver göra investeringar tidigt i genomförandet av planprogrammet.

Markanvisningsstrategi

För att säkerställa en önskad utbyggnadstakt, hög kvalitet och uppmuntra till både stabilitet och kreativitet bör olika förhållningssätt användas i området när det gäller kommunens markinnehav. Området är stort och kommunens olika utvecklingsområden möter så pass olika behov, risker och möjligheter att ett flexibelt markanvisningsförfarande bedöms mest lämpat. Vid uppstart av ett specifikt projekt bör områdets speciella förutsättningar ligga till grund för vilket förfarande som används.

Flexibilitet bör också finnas kring vilka upplåtelseformer som önskas beroende på marknadsläget vid tidpunkten för markanvisning. Området har ett behov av såväl nyproducerade hyresrätter som bostadsrätter. Kommunens mark ska anvisas för en övervägande del bostadsrätter.

Tekniska frågor

Eftersom planprogrammet föreslår förtätning i befintlig stadsmiljö finns teknisk infrastruktur såsom gator och ledningsnät utbyggd. Denna kan behöva förstärkas, vilket behöver studeras vidare inför och i kommande detaljplaneprocesser. Särskilt viktigt är att pröva den tekniska genomförbarheten i de delar där stora strukturela förändringar föreslås. Detta gäller i synnerhet området kring Bernadottevägen och området kring korsningen mellan Slägvägen, Gottsdunda allé och Elfrida Andrées väg.

Grundvatten

Med relativt enkla åtgärder bedöms inte risken för påverkan på grundvattnet öka med den i programmet föreslagna markanvändningen. Motiverade åtgärder inom programområdet är:

- dagvattenrening enligt kommunens riktlinjer.
- miljöplaner vid markentreprenader.
- regelbundna markprover av mark för snöupplag. påkörningsskydd.
- invallning av eventuella större transformatorstationer.
- påkörningsskydd och invallning av eventuella drivmedelstankar för daglig drift.
- daglig inspektion av drivmedelstankar, hydraulslangar och kopplingar mellan dessa.

Detta finns närmare beskrivet i utredningen *Planprogram förGottsundaområdet - Riskanalys för grundvatten*.

Dagvatten

Exploatörerna ansvarar för att utreda förutsättningar och tekniska lösningar för dagvattenhantering inom kvartersmark. Exploatörerna ansvarar även för anläggande och drift av dagvattenanläggningar inom kvartersmark. Som huvudregel ska exploatörernas dagvatten tas om hand inom kvartersmark, så kallat lokalt omhändertagande av dagvatten. Kommunen genom dess bolag Uppsala Vatten och Avfall AB ansvarar för anläggande och drift av dagvattenanläggningar inom allmän plats.

En dagvattenutredning har tagits fram där områdets föreslagna exploateringsområden kan avvattnas via lokalt omhändertagande av dagvatten samt genom rening och fördröjning i gator. Då en stor del av utbyggnaden är på redan hårdgjorda ytor där rening saknas leder förslaget till att förbättra såväl fördröjning som rening från Gottsundaområdet som helhet. Inom planområdet saknas möjlighet att ta hand om det dagvatten som kommer från det befintliga beståndet på ett sätt som är ekonomiskt försvarbart.

Det planeras en dammanläggning i Gottsundagipen mot Hågadalen för fördröjning och rening av dagvatten för de delar av programområdet som har Hågaån som recipient. Den föreslagna placeringen av anläggningen ligger utanför programområdet. Inom arbetet med den fördjupade översiktsplanen för Södra staden har en systemlösning för dagvatten tagis fram som inkluderar dammanläggningar som tar höjd för att kunna fördröja och rena dagvatten även från befintlig och ny föreslagen bebyggelse i de delar av Gottsundaomårdet som ligger i Fyrisåns avrinningsområde.

Vatten och avlopp

Kommunen har ett lagstadgat ansvar att besluta om vilka delar av kommunen som ska utgöra verksamhetsområde för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen, det som i dagligt tal kallas kommunalt vatten och avlopp, förkortat VA. Programområdet ingår i det beslutade verksamhetsområdet för den allmänna VA-anläggningen. Uppsala Vatten och Avfall AB är huvudman för denna.

Buller och luft

Exploatörerna ansvarar för att utreda förutsättningarna att klara luftkvalitetsnormer och bullerriktvärden inom kvartersmark vid ett genomförande av programmet och efterföljande detaljplaner.

Trafikanläggningar

Kommunen ansvarar för att kalkylera, projektera och anlägga de nya trafikanläggningar (till exempel gator, gång- och cykelvägar och torg) som planeras på allmän plats. Detsamma gäller för ombyggnad av befintliga trafikanläggningar kopplade till planprogrammets genomförande. Kostnaderna för detta tas ut i form av en exploateringsavgift från berörda exploatörer. Varje exploatör ansvarar för och bekostar trafikanläggningar på sin egen kvartersmark. Det är också en exploatörs ansvar att tillgodose det parkeringsbehov som uppstår till följd av den egna exploateringen. Detta ska ske i enlighet med kommunens gällande riktvärden kring parkering vid tiden för den enskilda detaljplanens framtagande. Parkering för privat ändamål ska ske på egen kvartersmark alternativt inom annans kvartersmark om detta löses genom exempelvis friköp av parkeringsplats i parkeringshus, så kallat parkeringsköp.

Ledningar

Varje exploatör ansvarar för att utreda förekomst av ledningar som berörs av sin exploatering. Det åligger exploatören att i samråd med ledningsdragande bolag och kommunen svara för erforderlig samordning av ledningsdragning och de eventuella ledningsflyttar som krävs för exploateringens genomförande. Ledningsflyttar som sker för att kunna genomföra en detaljplan bekostas normalt av exploatören om inget annat är avtalat.

Avfallshantering

Varje exploatör ansvarar för att utreda förutsättningar för och tillgodose avfallshantering inom respektive exploateringsområde. Vid genomförande av detaljplaner behöver det även säkerställas att hämtning av avfall kan ske under hela byggnationstiden, både inom de fastigheter på vilka exploatering sker och på eventuella närliggande fastigheter som berörs. Temporära lösningar kan komma att bli nödvändiga.

Markmiljöutredning

Vid exploatering ansvarar exploatören för och bekostar utredningar kring förekomst av markföroreningar samt eventuella markmiljöåtgärder till följd av detta inom sina fastigheter. Kommunen ansvarar för att utreda eventuell förekomst av markföroreningar inom sina fastigheter i samband med exploatering.

Utredningar

Genomförda utredningar

Kulturmiljöutredning

En övergripande kulturmiljöutredning har tagits fram samt en katalog över kulturmiljövärden i respektive kvarter. Utredningen visar på olika kulturvärden och rekommendationer om bevarandevärda områden. Utredningen har använts som ett underlag inför de ställningstaganden som gjorts i programmet.

Dagvattenutredning

En övergripande dagvattenutredning har tagits fram för Gottsundaområdet. Dagvatten från området förs till recipienterna Fyrisån och Hågaån. Utredningen visar att större områden för fördröjning och rening inte är lämpligt inom programområdet. I Bäcklösaravinen finns möjlighet att göra en dellösning.

Trafikutredning

En trafikutredning har tagits fram som belyser hur den övergripande gatustrukturen och kapaciteten påverkas av ett maximalt utbyggt förslag i Gottsundaområdet.

Fortsatta utredningar

Nedan listas exempel på utredningar som ska göras i olika skeden i den fortsatta planeringen och utvecklingen av Gottsundaområdet.

Under strategiska skeden:

- Fördjupad behovsanalys skola, förskola och idrott
- Fördjupad studie av centrumområde
- Lokaliseringsstudie för ny återvinningscentral
- Mobilitetsstrategi (fördjupning av Mobilitets och trafikstrategin)
- Handelsutredning (eventuellt som komplettering av den som utförs av UKFAB)
- Strategi för kommunens markinnehav
- Strategi för fortsatt dialogarbete
- Tekniskt inriktade genomförandestudier i delar av programmet där stora strukturella förädringar föreslås

Under detaljplaneskeden:

- Fördjupade dagvattenutredningar
- Bullerutredningar
- Markföroreningsutredningar
- Andra utredningar som påverkar det enskilda planområdet

Kan göras i senare skeden:

- Gestaltningsprogram för allmän plats och bebyggelse

1. Inledning sid 8

2. Gottsundaområdet igår och idag sid 14

3. Gottsundaområdet imorgon sid 20

4. Utveckling och genomförande sid 56

5. Förutsättningar

Övergripande planering sid 64
Riksintressen sid 65
Bebyggelseutveckling och kulturmiljövärden sid 66
Befolkning, socioekonomi och bostäder sid 69
Offentlig och kommersiell service sid 71
Trafik och kommunikationer sid 73
Naturmiljö, rekreation och friluftsliv sid 74
Miljö, risk, skydd och hälsa sid 76
Teknisk försörjning sid 77

6. Konsekvenser sid 80

Förteckning över underlagsutredningar sid 91

Programkarta

Förutsättningar

Gottsundaområdet har för staden och regionen särskilda förutsättningar som också ger stadsdelen dess identitet. Bostadsområdets framväxt och historia, närheten till naturen, Gottsunda centrum och såklart alla de människor som bor och verkar i Gottsundaområdet ger området sin prägel och utgör grunden för programförslaget tillsammans med de planeringsinriktningar och målsättningar som redan har fattats på kommunal, regional och statlig nivå.

Övergripande planering

Översiktsplan 2016

I Uppsala kommuns översiktsplan pekas Gottsunda ut som en del av stadens sammanlagt fem stadsnoder. Stadsnodens två tyngdpunkter – Gottsunda och Ultuna – avser stärka varandra; Gottsunda med kvaliteter i form av utbud av kultur, handel, centrum och service och Ultuna med sina nationella forsknings- och utbildningsverksamheter. Översiktsplanen understryker att en särskild utmaning ligger i att knyta ihop Gottsunda och Ultuna så att de kan ta stöd av varandra och upplevas sammanhängande. Gottsunda–Ultuna planeras även länkas samman genom ny infrastruktur med ett nytt stationsläge i Bergsbrunna. Detta stärker Gottsundas koppling till omgivande stadsdelar och innerstaden samt till Stockholm och Gävle via Ostkustbanan.

Gottsunda betraktas ha potential att utvecklas som en framtida knutpunkt för kollektivtrafiken och till ett levande centrumområde med en hög koncentration av bostäder och centrumverksamheter. Hugo Alfvéns väg och Gottsunda allé är utpekade som stadsstråk, det vill säga ett tryggt rörelsestråk där kapacitetsstark kollektivtrafik och stadslivskvaliteter prioriteras. Kvarter, platser och parker längs stråket ska utformas så att gatornas båda sidor kan nyttjas effektivt och ge förutsättningar för stadsliv längs och tvärs gatan.

Fördjupad översiktsplan för Södra staden

En fördjupad översiktsplan (FÖP) för Södra staden är under framtagande. FÖP:en omfattar flera av Uppsalas södra stadsdelar, men Gottsunda eller Valsätra ingår inte. En viss överlappning finns mellan FÖP:en för Södra staden och planprogrammet för Gottsundaområdet. Överlappningen berör en del av Bäcklösas naturområde öster om Elfrida Andrées väg, Lilla Sunnersta och delar av Malma, öster om Slädvägen. FÖP:en (utställningsversionen) bekräftar i huvudsak den kommunövergripande

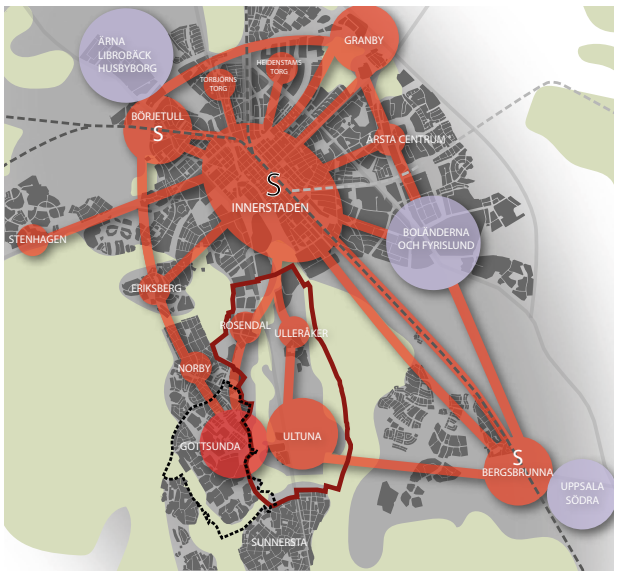

FÖP Södra staden plangräns

Planprogram Gottsundaområdet

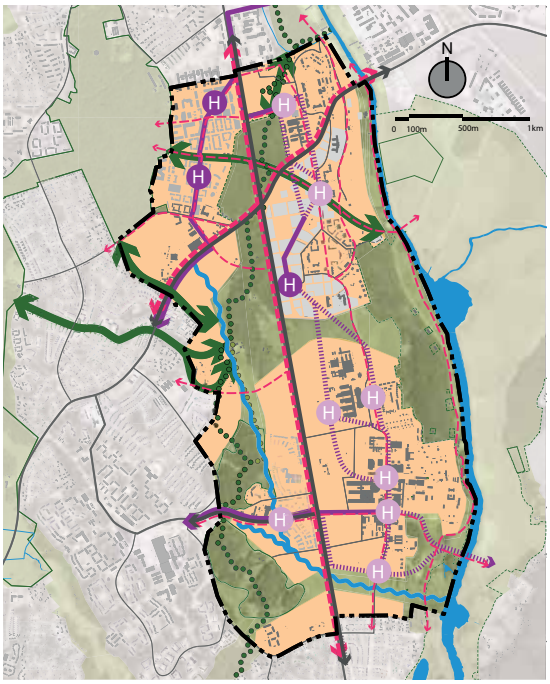

Karta från den fördjupade översiktsplanen för Södra staden, som visar stråk, hållplatser och mark- och vattenanvändning.

översiktsplanens intentioner för de områden som ligger inom det överlappande området. FÖP:en pekar ävenpå möjligheten att anlägga en större skola med tillhörande idrotts- och fritidsanläggningar söder om Gottsunda allé i anslutning till Bäcklösa Natura 2000. FÖP:en rekommenderar att en buffertzon om cirka 30 meter hålls fri från bebyggelse där bebyggelseområden möter skogsbestånd inom Natura 2000-området, som är känsliga för skogsbruk.

Riksintressen

Totalförsvaret enligt miljöbalken 3:9

Likt stora delar av kommunen berörs hela Gottsundaområdet av förordnanden kopplade till riksintresset för Uppsalas övningsflygplats i Ärna. På flygplatsen, som ligger drygt 8 kilometer norr om Gottsundaområdet, bedriver bland annat totalförsvaret verksamhet. Programområdet ligger i sin helhet utanför själva riksintresseområdet och dess influensområde för buller, säkerhet eller annan risk, men inom flygplatsens MSA-område (Minimum Sector Altitude) och Stoppområde för höga objekt. Här råder det begränsningar vad gäller bebyggelsehöjd i syfte att garantera en säker in- och utflygning till flygplatsen. Begränsningarna innebär att höjden på ny bebyggelse inom Gottsundaområdet får vara maximalt 45 meter.

Natura 2000-områden enligt Art- och habitatdirektivet

Strax öster om programområdet finns Bäcklösa Natura 2000-område, bestående av två delområden norr och söder om Gottsunda allé. Utpekandet som Natura 2000-område har sin grund i att området har särskilda värden för framförallt den rödlistade arten cinnoberbagge. Området hyser även andra rödlistade arter, såsom grön sköldmossa, som är beroende av död ved. Naturtypen taiga och trädklädd betesmark som finns inom området beskrivs som bevarandevärd. Åtgärder som skulle kunna påverka Natura 2000-området negativt är skogsbruk, borttagande av död ved och upphört eller försvagat bete.

Området har även ett mycket stort pedagogiskt värde. Sveriges Lantbruksuniversitet i Ultuna använder området som exkursionslokal, skolor och daghem använder det som utflyktsmål och kommunens vandringsled Gula stigen går genom området.

Rörligt friluftsliv enligt miljöbalken 4:2

Området kring Ekoln är ett stort riksintresseområde för rörligt friluftsliv. Utpekandet berör landskapet kring Mälaren med öar och strandområden som på grund av sina stora natur- och kulturvärden är av stor betydelse för friluftsliv och turism. Endast en ytterst begränsad del av programområdet, delar av Gottsundagipen, ligger inom riksintresseområdet.

Kartan visar riksintressen, rörligt friluftsliv och kulturmiljö samt Natura 2000-områden omkring Gottsundaområdet.

- Programområdetsgräns
- Natura 2000 (Bäcklösa)
- Riksintresse kulturmiljövård
- Riksintresse rörligt friluftsliv

Bebyggelseutveckling och kulturmiljövärden

Den byggda miljöns årsringar

Gottsundaområdets bebyggelse har vuxit fram under olika tidsperioder. Områdets olika årsringar är tydliga och speglar på olika sätt det senaste seklets planeringsideal och bostadsbyggande.

Gårdsmiljöer – från 1800-talet

Programområdets allra äldsta bebyggelse utgörs idag av kvarvarande delar av områdets gamla gårdsmiljöer. De minner om områdets historia som landsbygd. Gårdsbebyggelse som finns kvar än idag ligger i anslutning till Valsätra gård, och Gottsunda gård (idag kallad Eksätra gård).

Prunkande egnahems- och villaområden – från 1900-talet till idag

Gottsundaområdets äldsta bostadsområden återfinns i programområdets ytterkanter och består i huvudsak av villabebyggelse i uppväxta trädgårdsmiljöer. Här finns prov på villa- och småhusarkitektur från tidigt 1900-tal till idag.

Miljonprogramområden med flerbostadshus och småhus – från cirka 1965–1975

Programområdets mest centrala delar växte fram under de så kallade miljonprogramsåren på 1960- och 1970-talen. Här finns både storskalig flerbostadsbebyggelse och småskalig bebyggelse av rad- och kedjehus. De estetiska och planmässiga idealen bakom miljonprogrammets modernistiska stadsbyggande är tydliga och präglas av enkla byggnadsvolymer placerade i geometriska mönster i en omgivning med mycket sparad natur och i ett tydligt trafikslagsuppdelat gatunät.

Bebyggelsen är placerad i grupper, som tydligt avgränsas och skiljs åt av stora vägar, parkeringar, park eller natur. Stadsbilden präglas generellt av repetition, storskalighet och trafikseparering. Vägnätet är i grunden uppbyggt för biltransport genom att ett fåtal större huvudgator matar in trafiken till de olika bebyggelseområdena via säckgator. Få bilvägskopplingar finns mellan olika bostadsområden, och ofta återfinns återvändsgator i centrala lägen. De större genomfartsvägarna frontas av markparkeringar eller smala grönstråk, vilket ger förhållandevis livlösa gaturum. I de gemensamma grönområdena mel-

En villa i nationalromantisk stil från början av 1900-talet, i Norra Gottsundas egnahemsområde. Foto: Tyréns

Flerbostadshusområdet längs Bandstolsvägen med parkeringsplatser mellan bebyggelse och genomfartsleden Hugo Alfvéns väg.

Skivhusen vid kvarteret Blomdahl ligger centralt i Gottsundaområdet. Husen har en tids- och områdestypisk repeterande tegelfasad.

Flerbostadshusområdet i form av lamellhus i tre plan vid kvarteret Peterson-Berger nära Musikvägen.

lan bebyggelsegrupperna finns ett finmaskigt nät av gång- och cykelstråk.

En tidens nyhet under miljonprogramsåren var prefabricerade byggnadsdelar, vilket utgör förklaringen till att många hus i området ser likadana ut, med enkla och sparsmakade fasader. Vanliga och tidstypiska fasadmaterial i området är tegel, puts eller vit kalksten. Taken är nästan uteslutande platta.

Gottsunda centrum – 1974–1976

Gottsunda centrum stod färdigt år 1976 och var då Uppsalas största centrumanläggning. Förutom handel och service erbjödcentrumanläggningen även ett rikt kulturutbud. I direkt anslutning till centrum placerades skola, kommunhus, vårdcentral, servicehus för äldre och öppen förskola. Samnyttjande utgjorde en ledstjärna för planeringen, där bland annat en skolmatsal som inrymdes i centrum även fungerade som fritidsgård kvällstid. Den stora parkeringen i norr placerades strategiskt med direkt koppling till områdets matargator.

Intima, varierade grannskapsområden – 1975 till tidigt 1980-tal

Redan mot slutet av miljonprogramåren började kritiska röster höjas kring det samtida planeringsidealet. Man beskrev det ofta som att den glesa bebyggelsen och den anonyma arkitekturen i miljonprogrammen skapade dåliga förutsättningar för sammanhållning och gemenskap. Allt oftare kom miljonprogramområdena att förknippas med samhällsproblem såsom missbruk, ungdomsbrottslighet och vandalism.

Reaktionen på de tidiga miljonprogramsområdena ledde till ett byggande av tätare, lägre och mer intima bostadsområden som i högre grad än tidigare innehöll variation och en anpassning till platsens specifika förutsättningar. Bostadsområdena i östra Gottsunda längs Musikvägen och Orkestervägen är exempel på sådan bebyggelse. Bebyggelsen i dessa områden är en kombination av flerbostadshus och radhusbebyggelse. Skalan är lägre och variationen rikare med ett växelspel i höjd och fasadförskjutningar. Fasadmaterialen i tegel och trä har varma och naturnära kulörer.

Områdena präglas precis som miljonprogramsbebyggelsen av en tydlig trafikseparering, där bebyggelsen ligger på avstånd och bortvänd från de större gatustråken och med garage och parkering samlade i områdets ytterkanter.

Kjedjehus i Valsätras småhusområde.

Gottsunda centrum

Kvarteret Violinen, längs Musikvägen, med sina småskaliga gaturum med uttrycksfulla entrépartier.

Det intima och varierande Kvarteret Dirigenten längs Orkestervägen.

Modern förtätning – nutid

Till de senaste bebyggelsetillskotten i Gottsundaområdet hör förtätningsbebyggelse i form av framförallt radhus och flerbostadshus. Förutom att bidra med nya bostäder till området har tilläggen syftat till att skapa tydligare och mer levande gaturum, en större variation i det byggda i form av bebyggelsetyper och upplåtelseformer, samt att få in mer liv och ögon på platser som upplevts som otrygga.

Kulturhistorisk klassificering

På uppdrag av Uppsala kommun har en kulturmiljöutredning för Gottsundaområdet tagits fram. Utredningen pekar ut Gottsunda kyrka som programområdets enda byggnad och bebyggelsemiljö med mycket höga kulturhistoriska värden, motsvarande byggnadsminnesklass. Klassningen innebär att byggnaden tillsammans med sin nära omgivning är mycket kulturhistoriskt värdefull och känslig för förändring ur kulturmiljöhistoriskt perspektiv. I övrigt pekas stora delar av områdets övriga bebyggelse uppförd innan år 1990 ut som särskilt kulturhistoriskt värdefull. Undantaget är bland annat bebyggelse som genom senare renoveringar har förlorat sin ursprungliga karaktär.

Känslighet för förändring

Kulturmiljöutredningen pekar förutom Gottsunda kyrka ut tre andra miljöer för att ha ”hög känslighet” för förändring. Dessa områden är Gottsundagipen, Musikparken och Valsätraparken med sitt förlängda grönstråk. Miljöerna beskrivs utgöra öppna ytor, strukturer och stråk som är centrala för sin omgivning. Kulturmiljöutredningen lyfter även områdets rika tillgång på grönska och de gröna brynzoner som inramar Gottsundaområdets olika delområden som kulturhistoriskt värdefulla.

Gottsunda kyrka

På 1980-talet kompletterades Gottsunda centrum med en ny byggnad för Gottsundas församlingskyrka. Kyrkan, med en klockstapel ritad av Carl Nyrén, stod färdig år 1980. Gottsunda kyrka är en av Sveriges första postmoderna byggnader och väckte därför stor uppmärksamhet när den stod färdig.

Fornminnen

Dokumenterade fornlämningar av olika slag finns på flera platser inom området. Samlingar av fornlämningar finns i huvudsak kring Slädvägen, öster om Elfrida Andrées väg samt i området mellan Vårdsätravägen och Bernadottevägen. Enstaka fornminnen finns även kring Musikvägen samt i Valsätraparken. Ytterligare fornminnen kan finnas i området som ej är kända och dokumenterade.

Kartan visar värdefulla kulturhistoriska byggnader och miljöer samt fornminnen.

Mycket värdefulla kulturhistoriska byggnader och miljöer enligt kulturmiljöutredningen

Fornminnen

Gottsunda kyrka och klockstapel, med Gottsunda centrum i bakgrunden.

Befolkning, socioekonomi och bostäder

All statistik i detta kapitel baseras på bearbetad data från SCB.

Befolkning

I Gottsundaområdets drygt 6 000 bostäder bor det lite mer än 14 000 personer. Det innebär att knappt en tiondel av alla som bor i Uppsala stad bor i Gottsundaområdet. I detta kapitel beskrivs områdets bostäder och boende utifrån upplåtelseformer, åldersfördelning, mångfald och socioekonomi.

Åldersfördelning

Barn under 16 år utgör en större andel av befolkningen i Gottsundaområdet än i kommunen. Andelen unga vuxna (16-–29 år) och äldre (över 65 år) är något lägre i Gottsundaområdet än i kommunen, medan det är en något större andel i åldern 30–64 år.

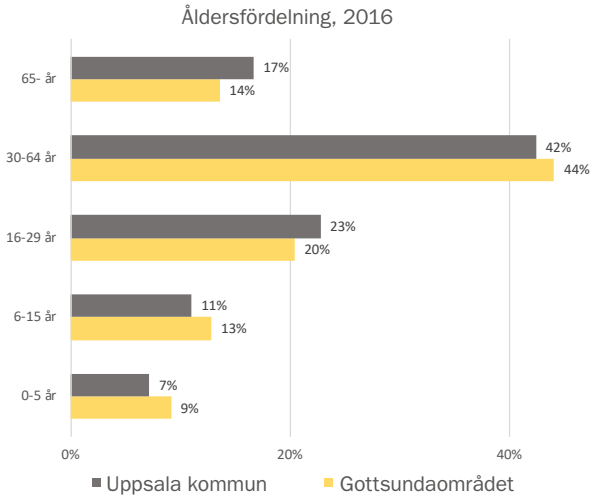

Mångfald

Ungefär var fjärde person i Uppsala kommun har utländsk bakgrund (utrikes född eller född i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands), medan resten har svensk bakgrund (inrikes född med en eller två inrikes födda föräldrar). I Gottsundaområdet har ungefär 60 procent av befolkningen utländsk bakgrund och det finns fler än 100 olika nationaliteter representerade bland de boende. Andelen med svensk respektive utländsk bakgrund skiljer sig åt mellan områdets olika delar. Vid Störvägen i Valsätras villaområde understiger andelen personer med utländsk bakgrund kommungenomsnittet tydligt. Här har bara en av sju personer utländsk bakgrund. Vid Bandstolsvägen är det tvärtom bara en av sju boende som inte har utländsk bakgrund.

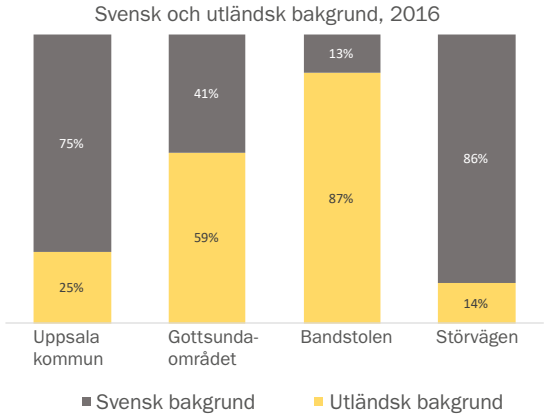

Socioekonomi

Sysselsättning

I Uppsala kommun arbetar tre fjärdedelar av befolkningen i åldern 20-64 år, medan motsvarande andel i Gottsundaområdet är två tredjedelar. I Gottsundaområdet är motsvarande andel knappt två tredjedelar. Även här finns stora skillnader mellan olika delar av området. Vid Bandstolen arbetar mindre än varannan i åldersgruppen, medan arbetsfrekvensen vid Störvägen är upp mot 90 procent. I Gottsundaområdet finns det en större andel arbetslösa med aktivitetsersättning och förtidspensionärer än i kommunen, medan andelen studerande är något lägre. I delar av centrala Gottsundaområdet är andelen

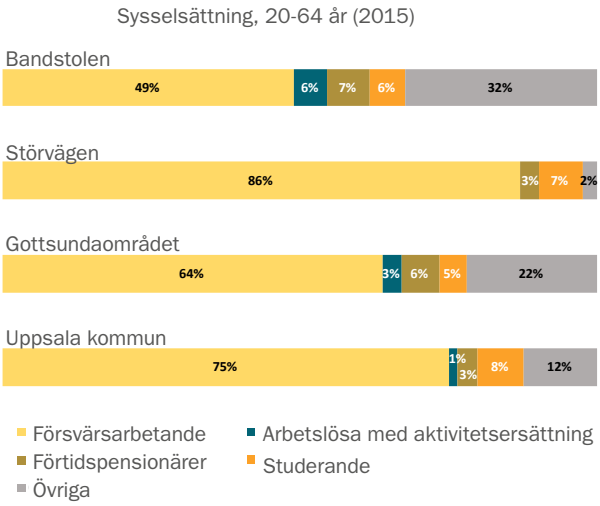

förtidspensionärer mer än tre gånger så stor som den är i kommunen. I Uppsala kommun är det drygt var tionde som inte har någon registrerad sysselsättning – varken är förvärvsarbetande, studerande, förtidspensionerade eller arbetslösa med aktivitetsersättning. Motsvarande andel är i Gottsundaområdet 20 procent och vid Bandstolen av området uppgår andelen till var tredje person.

Inkomst

Hushållens inkomster skiftar kraftigt mellan olika delar av Gottsundaområdet. I delar av centrala Gottsundaområdet är hushållens medianinkomst en bit under 20 000 kronor per månad, medan den i delar av Valsätras villaområde är tre gånger så hög.

I Gottsundaområdet bor över 2 500 personer över 20 år i hushåll med låg inkomst (under 60 % av medianinkomst), vilket motsvarar drygt var fjärde person. Denna andel är dubbelt så hög som i kommunen. I vissa delar av Gottsundaområdet – i studentområdet Lilla Sunnersta, samt centralt i Gottsundaområdet vid Blomdahl och Bandstolen – bor nästan hälften av personerna i hushåll med låg inkomst (studentområdet Lilla Sunnersta borträknat), medan det i Valsätras villaområde och i södra delarna av planområdet knappt finns några alls.

I Uppsala kommun bor ungefär var tionde vuxen i ett hushåll med en inkomst som är dubbelt så stor som medianinkomsten. I stora delar av Gottsundaområdet finns det inte några hushåll alls med så hög inkomst, medan mer än var fjärde person som bor vid Besmanvägen i Valsätras villaområde har så höga inkomster.

Utbildningsnivå

Nästan en femtedel av de boende i Gottsundaområdet i åldern 20–64 år har inte någon gymnasial utbildning. Motsvarande andel i Uppsala kommun är en tiondel. I stora delar av Valsätras villaområde är det mycket små andelar i åldersgruppen som inte har utbildning på gymnasial nivå, medan var fjärde person vid Blomdahl i centrala Gottsundaområdet saknar gymnasial utbildning.

I Uppsala kommun har hälften av befolkningen i åldern 20–64 år eftergymnasial utbildning. Detta är inte någon större skillnad mot Gottsundaområdet som helhet, där 43 procent har eftergymnasial utbildning. Inom Gottsundaområdet är skillnaderna desto större. Vid Besmanvägen och studentområdet Lilla Sunnersta har över 85 procent av de boende i åldersgruppen eftergymnasial utbildning, medan det centralt i området vid kvarteret Blomdahl och vid Flöjten i områdets södra delar är under 30 procent.

Utbildningsnivå 20-64 år, 2016

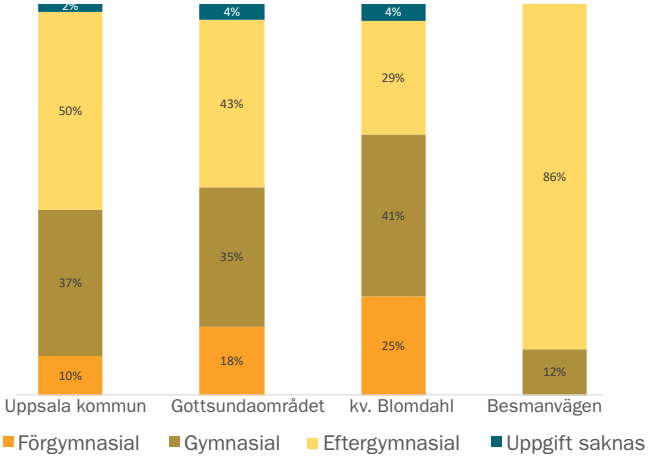

Bostäder

Gottsundaområdet centrala delar domineras kraftigt av hyresrätter, medan det i områdets ytterkanter finns många äganderätter. I Gottsundaområdet som helhet är drygt två tredjedelar av bostäderna hyresrätter, vilket kan jämföras med drygt fyra tiondelar i Uppsala stad och drygt en tredjedel i kommunen.

Mer än hälften av bostäderna i Gottsundaområdet är mellan 50–80 kvadratmeter stora och 30 procent är större än 80 kvadratmeter. Lägenheterna i flerbostadshus är i hög utsträckning mellan 30–80 kvadratmeter stora, medan villaområdena i Valsätra och Gamla Gottsunda ofta är större än 80 kvadratmeter. Mindre än var sjunde bostad är under 60 kvadratmeter.

Bostadsstorlekar, 2016

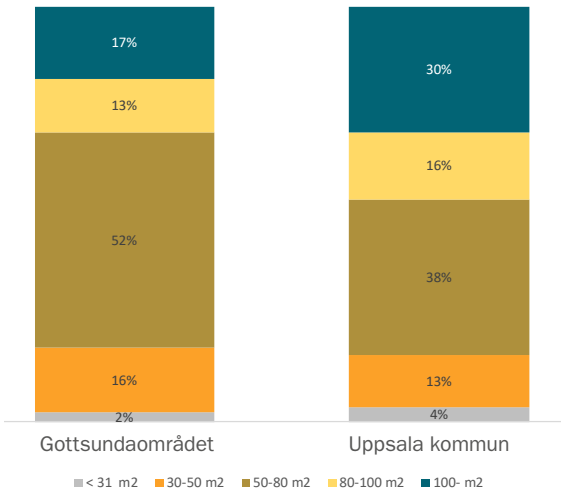

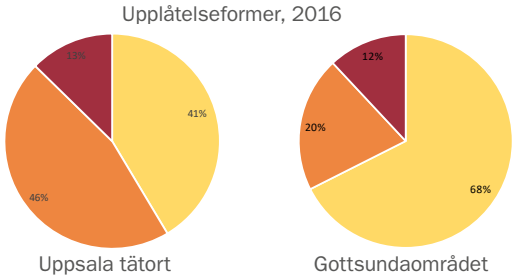

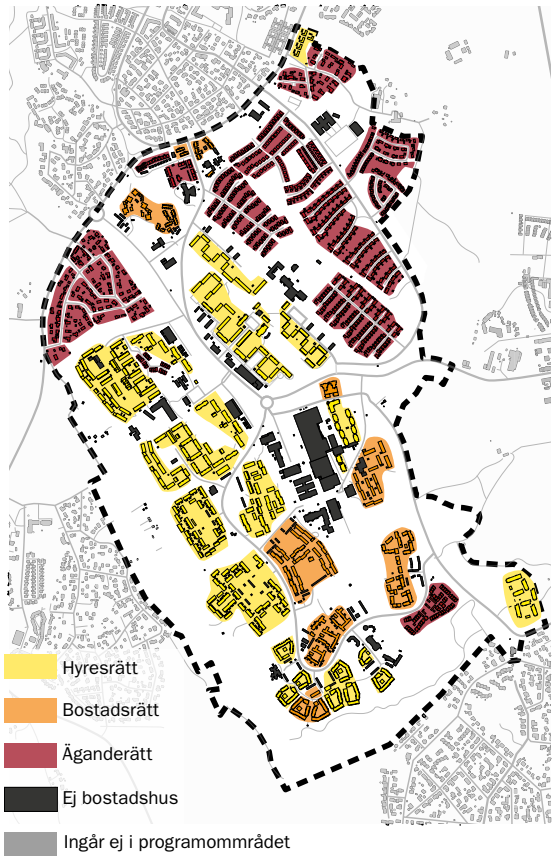

Kartan visar fördelning av upplåtelseformer.

Offentlig och kommersiell service

Skolor och förskolor

Det finns sammanlagt drygt 2 000 grundskoleelever som bor i Gottsundaområdet. Ungefär två tredjedelar går i någon av områdets sex grundskolor. Två av skolorna, Gottsundaskolan och Valsätraskolan, är högstadieskolor medan resterande är låg- och mellanstadieskolor. Nästan hälften av Gottsundaskolans elever och en tredjedel av Valsätraskolans elever bor utanför Gottsundaområdet. De intilliggande stadsdelarna Sunnersta och Norby har inte någon högstadieskola, så Gottsundaskolan och Valsätraskolan har en upptagning av elever även från dessa stadsdelar. I områdets närhet finns även Engelska skolan. Gottsundaområdets sex grundskolor har en relativt god geografisk spridning.

Det finns inte någon gymnasieskola i Gottsundaområdet, närmsta gymnasium är Lundellska skolan i norra Ulleråker och Rosendalsgymnasiet i södra Kåbo.

I Gottsundaområdet finns det ett stort antal förskolor som sammanlagt har kring 900 förskolebarn. Några av förskolorna återfinns i bottenvåningar av flerbostadshus, men de flesta är fristående fastigheter. Förskolorna är väl spridda

Kartan visar offentlig och kommersiell service.

- Bibliotek och studieförbund
- Simhall
- BMX- bana
- Idrottshall/-anläggning
- Fritidsgård och -klubb
- Träffpunkt
- Vård- och omsorgsboende
- Grundskola
- Förskola
- Gottsunda och Valsätra kyrka

i Gottsundaområdet. Det finns också två öppna förskolor i området.

Fritid och kultur

Gottsundaområdet har en fritidsklubb och fritidsgård som ligger centralt i området på Bandstolsvägen. Där finns också Musikhuset Musicalen med studio och musikinspelning.

I Gottsunda Centrum finns det flera lokaler och verksamheter för kultur och civilsamhälle. Gottsundabiblioteket i Gottsunda Centrum är det bibliotek i Uppsala som har flest besökare av samtliga förutom Stadsbiblioteket. I Gottsunda Centrum finns Mötesplatsen Kontakten samt lokalerna Kulturpunkten och Gottsunda Marknad, som är lokaler anpassade för olika typer av evenemang och föreningsaktiviteter. Söder om Gottsunda Centrum ligger Mötesplats Treklangen med flera lokaler som föreningslivet använder.

Idrott

I Gottsunda Centrums södra del finns Gottsundabadet som har simhall och gymanläggning och en sporthall med läktare. Idrottshallar finns i övrigt i anslutning till flera av skolorna och i en anläggning söder om Gottsunda Centrum. I Gottsundagipen finns två fotbollsplaner och en BMX-bana. I Gottsundaområdets norra del finns två fotbollsplaner, friidrottsbanor och en mindre ishall.

Vård och omsorg

I Gottsunda Centrum finns vårdcentral och folktandvård. Det finns två vård- och omsorgsboenden i Gottsundaområdet – ett intill Gottsunda Centrum och ett i Valsätra.

Trossamfund

I Gottsundaområdet finns det idag två kyrkor, Gottsunda kyrka och Valsätra kyrka.

Kommersiell service

Den kommersiella servicen i området finns till allra största del i och kring Gottsunda Centrum, där det finns såväl dagligvaru- och detaljhandel som restauranger, caféer och frisör. Utöver detta finns det några restauranger och affärer utspritt i området med en lite större koncentration vid Bandstolsvägens infart.

Ett brett utbud av aktiviteter finns i Gottsundaområdet.

BMX-banan vid Gottsundagipen.

Idrottsanläggning på Valsätraskolan.

Gottsunda centrum.

Trafik och kommunikationer

Biltrafik

Trafikseparering är ett av miljonprogrammets och modernismens karakteristiska drag. I Gottsundaområdet är trafiknätet uppbyggt kring framförallt ett fåtal huvudgator med tydlig transportfunktion såsom Hugo Alfvéns väg, Gottsunda allé, Elfrida Andrées väg, Musikvägen och Slädvägen. Bostadsbebyggelsen ligger inte i direkt anslutning till huvudgatorna utan längs lugnare säckgator som nås via matargator från huvudgatnätet.

Gång- och cykel (GC)

Gång- och cykelnätverket är generellt finmaskigt i området och ofta separerat från områdets större trafikleder. GC-stråken löper ofta genom grönområden, parkstråk eller genom särskilda gång- och cykelvägspassager i möten med huvudgatunätet. Detta möjliggör en god och trafiksäker framkomlighet för gång- och cykeltrafikanter, men det separerade vägnätet kan upplevas som otryggt efter mörkrets infall.

Kollektivtrafik

Gottsunda trafikeras redan idag av tät kollektivtrafik i form av ett flertal olika busslinjer. Två busslinjer utgör stomlinjer och hör till dem med flest antal resenärer i staden. Dessa går i huvudsak längs områdets huvudgator Hugo Alfvéns väg, Gottsunda allé, Elfrida Andrées väg, Musikvägen och Slädvägen.

Entréer, kopplingar och stråk

Vägar och gång- och cykelstråk mellan Gottsundaområdet och intilliggande stadsdelar går i huvudsak genom grönområden utan sammanhängande bebyggelse. Detta förstärker bilden av området som fysiskt separerat från övriga staden. Gatunätet har flera säckgator med vändplaner utan genomfartsmöjligheter för bil, och bebyggelsen orienterar sig ofta bort från gaturummet. Det skapar stadsrum och rörelsestråk med en otydlig hierarki som försvårar orienterbarheten. Bristen på bebyggelse och målpunkter runt de större rörelsestråken leder också till att färre människor är i rörelse, vilket ökar upplevelsen av otrygghet. Möjligheten att själv välja att röra sig i ett mer befolkat gatustråk är idag begränsat.

Bilinnehav

I såväl Uppsala stad som Gottsundaområdet har knappt hälften av hushållen minst en bil. I delar av Gottsundaområdet är det bara en tredjedel av hushållen som har bil, medan det i andra delar är nästan nio tiondelar.

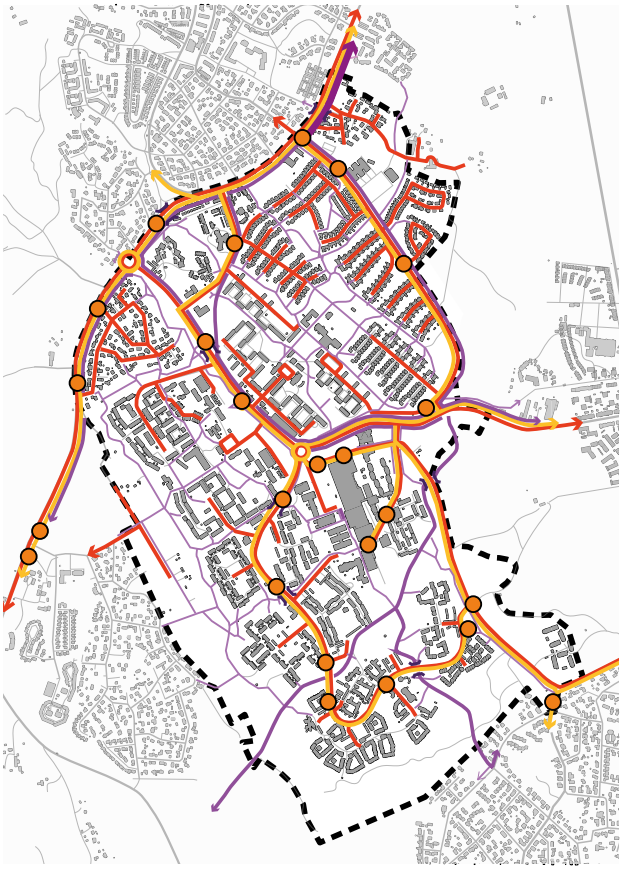

Kartan visar bil-, kollektiv- och cykeltrafik.

- Programområdets gräns
- Biltrafik
- Kollektivtrafik
- Hållplats kollektivtrafik
- Snabbcykelled
- Huvudcykelnät, cykelbana
- Cykelbana/cykelväg
- Tunnel

Naturmiljö, rekreation och friluftsliv

Stora omgivande grönområden

Gottsundaområdet omges av flera stora grönområden. I väster kantas området av det öppna landskapet kring Hågadalen-Nåsten som övergår i Gottsundagipen i sydväst. I söder finns Sunnerstaskogen och Vårdsätra skog, i öster Bäcklösas småbrutna skogs- och hagmarker och i nordöst finns de öppna betesmarkerna kring Malma gård. Hågadalen-Nåsten är ett av Uppsalas mest populära friluftsområden och har även höga natur- och landskapsvärden som kommunalt naturreservat.

Sunnerstaskogen är utpekad som en viktig grön koppling i Uppsala kommuns översiktsplan. Rekreations- och grönstråket Gula stigen, ett vandringsstråk som löper mellan innerstaden och Mälaren, passerar genom Sunnerstaskogen. Bäcklösa, öster om programområdet, är ett Natura 2000-område och riksintresse. Naturområdet är en central del av Gulastigen-stråket. I översiktsplan 2016 föreslås att området varsamt ska utvecklas till närnatur och ett friluftsområde med stor hänsyn till områdets bevarandevärden. Gottsundagipen är ett öppet landskapsrum med stora gräsytor som är betydelsefulla för rekreation, spontanidrott och olika typer av ekosystemtjänster. De stora sammanhängande grönområdena är också viktiga vistelseytor för flera skolor i området.

Finmaskig grönska inne i området

Förutom att Gottsundaområdet ligger nära flera större grönområden så finns det inom området god tillgång på parker, grönytor, grönstråk och gröna bostadsgårdar. Parkplanen för Uppsala stad (2014) beskriver att Gottsundaområdet har en god tillgång på grönska och skog, men att det råder en brist på anlagda parkmiljöer med lekplatser och möjligheter till sällskapslek. Gottsundagipen och Valsätraparken pekas ut som särskilda utvecklingsobjekt med potential att utvecklas till stadsdelsparker mer fler upplevelsevärden än idag. Kommunala lekplatser finns i Valsätraparken, Stenhammarsparken, Musikparken och på Gottsunda torg. Flera av dessa lekplatser är i behov av upprustning.

Områdets finmaskiga grönska är typisk för miljonprogramsområden. Mellan bebyggelseområden och längs vägar återfinns ofta sparad naturmark med höga tallar och berg i dagen. Inslagen av bevarad natur är en viktig del av den modernistiska karaktären. Många av områdets gång- och cykelvägar löper genom parkstråk, som utgörs av såväl öppna parkytor som mindre skogspartier. Gång- och cykelvägar i parker och natur är uppskattade, samtidigt som de kan upplevas otrygga framförallt kvällstid.

Närnatur för skolor och förskolor

Det finns mycket forskning idag som visar hur viktig lek och annan vistelse i naturen är för barn. Den ger goda effekter på barns motorik, hälsa, koncentrationsförmåga, kreativitet, impulskontroll, stress, förmåga till samarbete och att undvika konflikter med mera. För skolelever har studier gjorts som visar hur undervisning ute dessutom positivt påverkar förståelse, motivation och minne. Det är viktigt att områdena ligger nära, i synnerhet för förskolor, men de behöver inte vara stora. Det kan ibland räcka med en hektar för en förskola om området håller bra kvalitet.

En undersökning av skolors och förskolors tillgång och användning av natur och andra utemiljöer gjordes 2013–2014. Analysen visar att tillgången till närbelägen naturmark är mycket god inom Gottsundaområdet jämfört med andra delar av Uppsala. Merparten av enheterna når ett mindre eller större naturområde inom 100 meter och samtliga gör det inom 300 meter. Med förtätningen kommer några grönytor att bebyggas, men merparten av dessa ytor nyttjas inte idag av skolor och förskolor, enligt vad som angivits i undersökningen. Gottsundagipen är det område som används av flest enheter. Därefter följer i tur och ordning Musikparken, området kring Malma gård (delvis utanför planområdet) och Sunnerstaskogen.

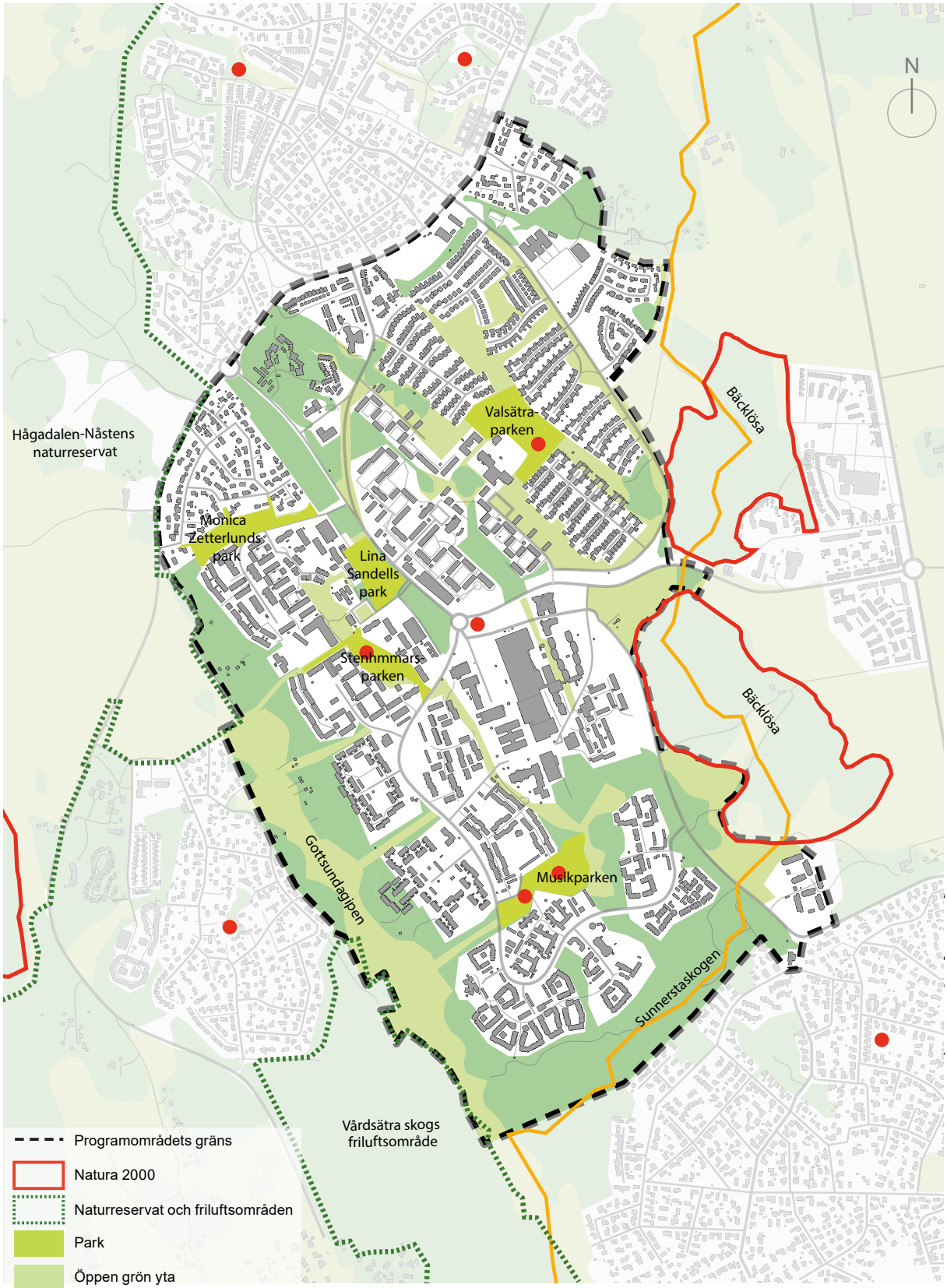

- Programområdets gräns
- Natura 2000
- Naturreservat och friluftsområden
- Park
- Öppen grön yta
- Trädbevuxen grön yta
- Gula stigen
- Befintliga kommunala lekplatser

Miljö, risk, skydd och hälsa

Grundvatten

Gottsundaområdet ligger inom ett område utan några bedömda grundvattentillgångar i jordlager, och med tämligen goda uttagsmöjligheter i berggrunden enligt SGU (Sveriges geologiska undersökningar).

I programområdet ingår mark med känslighetsklasserna *Måttlig* och *Låg* enligt *Riskanalys av av Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt*.

Vattenskyddsområden

Ett stort område norr om Hugo Alfvéns väg och öster om Elfrida Andrées väg ingår i en yttre skyddszon för vattenskyddsområde för Uppsala- och Vattholmaåsarnas vattenskyddsområde. Utpekandet har som syfte att förhindra att grundvattenmagasin som tjänar som vattentäkter för dricksvatten förorenas. Inom yttre skyddszon gäller särskilda restriktioner som exempelvis kan gälla markarbeten, lagring och hantering av farliga ämnen såsom kemikalier, petroleumprodukter och gödsel samt hantering av avlopp och avfall från hushållen.

Dagvatten

Gottsundaområdets dagvattennät består av två avrinningsområden – ett västligt som avvattnas till recipienten Hågaån via Gottsundagipen, och ett östligt som avvattnas till recipienten Fyrisån via Bäcklösaravinen och Bäcklösabäcken. Vattendelaren för de två avrinningsområdena följer i princip samma dragning som Hugo Alvéns väg och Musikvägen.

I nuläget sker i princip all avledning av dagvattnet inom programområdet på ett konventionellt sätt, via ledningsnätet som går direkt till de båda åarna. Kapaciteten hos det befintliga ledningsnätet är idag fullt utnyttjad, och en utveckling av programområdet kräver att dagvattenfrågan hanteras – inte minst för att klara de båda recipienternas miljökvalitetsnormer för vatten.

Som underlag till planprogrammet har en dagvattenutredning tagits fram. Dagvattenutredningen visar att det inom programområdet finns ett större så kallat ”instängt område” vid Elfrida Andrées väg. Området löper risk att översvämmas eftersom det saknas utlopp vid extrem nederbörd, till exempel vid ett 100-årsregn.

Översvämning

Programområdet löper bedöms inte löpa någon risk för översvämning från sjöar eller vattendrag. Programområdet berörs inte av karteringen av Fyrisån vad gäller översvämingsrikser.

Buller

Programområdet berörs idag av vägtrafikbuller från framförallt områdets huvudgatunät, det visar den bullerkartläggning som har tagits fram för hela kommunen under år 2017. Bullervärdena är som högst längs Hugo Alfvéns väg, Gottsunda allé och Vårdsätravägen med värden kring 65–70 dB närmast vägen, och ibland över 75 dB inom vägområdet. Även delar av Valthornsvägen, Slädvägen och Elfrida Andrées väg belastas av vägtrafikbuller. Sammantaget är bullervärdena relativt låga i hela programområdet med bullernivåer mellan 40 och 60 dB. Programområdets större parker liksom befintliga bostäder och bostadsgårdar ligger generellt skyddade från buller och har låga värden enligt bullerkartläggningen. Gränsvärdena för buller regleras i en förordning.

Luft

För att säkra en god luftkvalitet finns nationella miljökvalitetsnormer (MKN) och miljökvalitetsmål (MKM) för utomhusluft med avseende på föroreningar och partiklar. MKN måste uppnås medan MKM är satta med avsikt att kunna uppfyllas till år 2020. När det gäller långsiktig planering ska utgångspunkten vara att klara MKM.

Luftkvaliteten inom Gottsundaområdet är överlag god med godtagbara nivåer för MKN och MKM för både partiklar och kvävedioxid. Beräknad årsmedelhalt av partiklar är mellan 0–15 µg/m³ (mikrogram per kubikmeter) jämfört med MKN 40 µg/m³ och MKM 15 µg/m³. Beräknad årsmedelhalt av kvävedioxid inom området är 5–15 µg/m³. MKN för partiklar är 40 µg/m³ och MKM ligger på 20 µg/m³.

Gottsundaområdets goda luftförhållanden beror troligen på att trafikmängderna i området är förhållandevis låga och att det finns utrymme längs gatorna för luften att cirkulera, vilket hjälper till att späda ut föroreningshalterna.

Potentiellt förorenade områden

På ett antal platser inom programområdet har potentiella föroreningar identifierats genom länsstyrelsens MIFO-inventering (Metodik för inventering av förorenade områden). De iden-

tifierade föroreningarna har koppling till såväl nuvarande som historiska verksamheter i Gottsundaområdet och klassificeringen är baserad på företagets branschtillhörighet.

Bland de identifierade potentiella föroreningsobjekten inom Gottsundaområdet finns återvinningscentralen öster om Elfrida Andrées väg, bensinstationen längs Bernadottevägen, en rad bilvårdsanläggningar, en f.d. återvinningscentral i anslutning till Gottsunda centrum, en f.d. handelsträdgård i Norra Gottsunda egnahem och f.d. Malma gamla tegelbruk. Enbart i ett fall har en av områdets potentiella föroreningar, Malma gamla tegelbruk, tilldelats en riskklass. I detta fallet riskklass tre, vilket innebär att länsstyrelsen sammantaget har bedömt risken som måttlig. Övriga objekt saknar riskklassning.

MIFO-inventering är ett första steg i en bedömning av behov av fortsatt utredning. Samtliga inventeringar av programområdets MIFO-objekt har avslutats utan åtgärd.

Kartan visar känslighet för grundvatten enligt *Markanvändningsstrategi för Uppsala- och Vattholmaåsarnas tillrinningsområde ur grundvattensynpunkt* samt skyddsområde för grundvatten och potentiellt förorenad mark.

- Programområdets gräns
- Vattenskyddområde - yttre zon
- Potentiellt förorenad mark, MIFO databas, uppgift om riskklass saknas
- Potentiellt förorenad mark, MIFO databas, riskklass 3
- Låg känslighet för grundvatten
- Måttlig känslighet för grundvatten
- Extremt hög och hög känslighet för grundvatten

Teknisk försörjning

Vatten och avlopp

Ledningar

Befintliga ledningar följer i princip gatunätet och gång- och cykelvägar.

Vatten och avlopp (VA)

VA-kapaciteten i Gottsundaområdet är idag begränsad. För att säkerställa hur man kan klargöra behovet av förstärkningar behöver en utredning genomföras i samband med den fortsatta planeringen.

Avfallshantering

Avfallshanteringen i Gottsundaområdet ser olika ut i området beroende på typ av bebyggelse. I områden med flerbostadshusbebyggelse lämnas hushållsavfall vanligen vid gemensamma hämtningsställen exempelvis i friliggande miljöhus på bostadsgård eller i gemensamma lokaler i husens källare. I områden med enfamiljshus sker hämtningen av hushållsavfall (matavfall och brännbart hushållsavfall) ofta vid respektive fastighet.

Inom programområdet finns idag en av Uppsala kommuns åtta återvinningscentraler. Återvinningscentralen drivs av Uppsala Vatten och Avfall AB och tar emot allt från grov- och elavfall till förpackningar och farligt avfall.

1. Inledning sid 8

2. Gottsundaområdet igår och idag sid 14

3. Gottsundaområdet imorgon sid 20

4. Utveckling och genomförande sid 56

5. Förutsättningar sid 64

6. Konsekvenser

Nollalternativ sid 80
Miljöbedömning sid 80
Sociala konsekvenser sid 81
Miljökonsekvenser sid 83
Ekonomiska konsekvenser sid 88

Förteckning över underlagsutredningar sid 91

Programkarta

Konsekvenser

Detta kapitel belyser de konsekvenser som ett genomförande av den föreslagna utvecklingen av Gottsundaområdet medför. Konsekvenser av programmet bedöms utifrån social, miljömässig och ekonomisk påverkan. Programmet har ett speciellt fokus på att skapa en socialt stärkande stadsmiljö som motverkar segregation och främjar mötet mellan människor. Konsekvenserna jämförs med ett nollalternativ. Nollalternativet innebär ett beskrivet scenario av vad som kan hända om den föreslagna utvecklingen inte genomförs. Endast ämnesområden där förslaget bedöms ha positiva eller negativa konsekvenser tas upp. Riksintressen redovisas trots att de inte bedöms beröras varken positivt eller negativt.

Nollalternativ

Ett nollalternativ ger en bild av områdets utveckling om programmets förslag inte genomförs. Nollalternativet innebär generellt att nuvarande markanvändning inom programområdet fortsätter att vara, eller byggs ut till den grad som redan gällande detaljplaner tillåter. Idag är gällande detaljplaner inom programområdet i princip fullt utnyttjade. Befintliga bebyggelsestrukturer förväntas i stort finnas kvar. Ett nollalternativ innebär att Gottsundaområdet inte kommer att kunna utvecklas till den framtida stadsnod som kommunens översiktsplan föreslår. En utebliven utveckling innebär mindre befolkningsunderlag för till exempel kollektivtrafik, handel och service. Vidare innebär även en utebliven utveckling begränsade möjligheter att vända och ta sig an områdets sociala utmaningar, då det kapitalinflöde som följer med exploatering uteblir. Till exempel minskar antalet verktyg för att möjliggöra för ökad trygghet och trivsel.

Delar av det befintliga bostadsbeståndet i Gottsundaområdet står inför stora renoveringar. Renoveringar av befintliga hus kan göras utan nya detaljplaner och är inte beroende av detta program. Däremot innebär nollalternativet mycket begränsade möjligheter att komplettera med ny bebyggelse i samband med renovering och en ökad blandning av upplåtelseformer uteblir troligen.

Gottsundaområdets service och handelsutbud fortsätter att utvecklas inom befintlig centrumanläggning. Nollalternativet möjliggör inte den strukturella omvandlingen av centrumområdet som behövs för att den ska fungera som stadsnod. Möjligheten uteblir då att flytta funktioner och verksamheter från centrums södra del till mer kollektivtrafiknära och exponerade placeringar i norra delen, vilket långsiktigt bedöms som nödvändigt för att centrumområdet ska kunna utvecklas enligt översiktsplanen.

Miljöbedömning

När kommunen upprättar en detaljplan eller ett planprogram, ska kommunen bedöma om genomförandet kan medföra betydande miljöpåverkan. Om betydande miljöpåverkan bedöms utgöra en risk ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Avsikten med miljöbedömningen är att kunna förutse och eventuellt förebygga, eller mildra, negativa effekter av planens/programmets genomförande. MKB:n ska fungera som ett underlag för beslut om den fortsatta planeringen. För att avgöra om en plan eller ett program kräver en MKB, görs en så kallad samlad behovsbedömning. Behovsbedömningen ska klargöra om en MKB behöver upprättas.

Behovsbedömning

Programmets genomförande bedöms som helhet inte kunna antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i lagstiftningen. En MKB bedöms därför inte behöva upprättas. I senare planeringsskeden eller vid genomförande av programmet kan det i specifika lägen eller vid en viss typ av etableringar krävas att en MKB upprättas. Detta är inte möjligt att studera på programnivå och närmre bedömningar görs därför i efterkommande detaljplaneskeden.

Planprogrammet bedöms vara förenligt med översiktsplanen, det strider inte mot några riksintressen och bedöms sammantaget inte medföra någon avgörande negativ påverkan på människors hälsa och säkerhet. Planprogrammet tar inga områden med kända naturvärden i anspråk och påverkar inte områdets större befintliga natursamband. Dagvattenutredningen visar på möjligheter att skapa positiva effekter vad gäller rening och utsläpp till områdets två recipienter Fyrisån och Hågaån. En viss negativ påverkan kan komma av en större trafikmängd till området med möjliga följdeffekter på ljudmiljö, vibrationer och för luftkvalitet. Viss påverkan kan även be-

röra kulturvärden i form av fornlämningar. De negativa effekterna på fornminnen bedöms kunna mildras genom ytterligare utredningar samt medvetna ställningstaganden. Planprogrammets positiva konsekvenser bedöms totalt sett övervägande, med stora sociala vinster och ett mer effektivt resursutnyttjande, såsom en mer effektiv markanvändning, bättre förutsättningar för ett hållbart resande, bättre förutsättningar för integration, samt förutsättningar för att skapa en ökad trygghet och trivsel i området.

Sociala konsekvenser

Nedan beskrivs de sociala konsekvenser som bedöms kunna uppstå när planprogrammet genomförs och Gottsundaområdets fysiska strukturer gradvis förändras. Den stadsutveckling planprogrammet föreslår kan medföra såväl positiva sociala synergieffekter som risker för negativ påverkan. Bedömningen delas in i följande teman: tillgänglighet, trygghet, jämlikhet och segregation, jämställdhet, folkhälsa, utbildning, barn, samt delaktighet och medborgarinflytande.

Tillgänglighet

Den mer finmaskig gatustruktur som planprogrammet föreslår bedöms kunna öka tillgängligheten och orienterbarheten både inom området och i kopplingarna till omkringliggande stadsdelar mot norr, öst och söder. En snabbare och kapacitetsstark kollektivtrafik skapar nya och bättre förutsättningar för att röra sig till och från Gottsundaområdet. Spårvägen kan dock medföra risk för en barriäreffekt och minskad tillgänglighet för fotgängare och cyklister längs stadsstråket. När den trafikseparerade strukturen bryts upp och ersätts av mer blandade trafikmiljöer ställs högre krav på utformningen av dessa. Personer med ännu inte fullt utvecklad eller nedsatt rörelse-, kognitions- och reaktionsförmåga kan uppfatta blandade trafikmiljöer som otrygga och otillgängliga. En mer blandad trafikmiljö kan även minska barns möjligheter att röra sig fritt i bilfria miljöer.

Programmets genomförande kommer medföra en utveckling av servicen i hela Gottsundaområdet. Genom ett större utbud av olika typer av lokaler och ett större och mer varierat utbud av service kommer den geografiska närheten till olika typer av verksamheter och service öka. I området kring Gottsunda centrum föreslås en omfattade förrändring där verksamheter av regional karaktär flyttas till eller lokaliseras i närheten av den nya planerade spårvagnshållplatsen. De långsiktiga konsekvenserna bedöms vara att dessa verksamheter blir mer synliga och tillgängliga i stadsdelen samt lättare att nå för fler människor i såväl staden som kommunen.

Trygghet

Den tillkommande bebyggelsen längs vägar som idag är anpassade i första hand för biltrafik bedöms kunna medföra ökade flöden av människor och bidra till gatuliv en större del av dygnet. När gator utformas tydligt och tillgängligt ökar tryggheten för gång- och cykeltrafikanter. Bebyggelsens placering bidrar också till ökad trygghet genom fler ”ögon på gatan”. På ett antal platser har sammankopplandet av återvändsgator prioriterats. I huvudsak berör det Bandstolsvägen och södra delen av Gottsunda centrum och intilliggande bostadsområden. Det rör sig om strategiska kopplingar som bidrar till att skapa nya rörelseflöden. För att åstadkomma dessa förändringar kan enstaka byggnader komma att behöva rivas, samt att det i enstaka lägen tillkommer blandtrafik på platser som i nuläget är avsedda för gång- och cykel. Detta kan i viss mån påverka barns möjlighet att tryggt röra sig fritt i bilfria miljöer. Nya gator behöver därför utformas så att trafiksäkerheten är hög i speciellt känsliga lägen.

Rivningar kan även få konsekvenser för fastighetsägare, verksa mheter och boende. Det är speciellt viktigt att fall som kan innebära rivningar av bostäder bedöms och avvägs noga. Sammantaget bedöms fler gatukopplingar och minskad ”trädstruktur” kunna bidra till att den upplevda tryggheten och trivseln i området ökar. Dock finns risken att ökade vägvalsmöjligheter leder till mer utspridda och glesa rörelseflöden och därmed mindre trygga gator.

Jämlikhet och segregation

En blandning av upplåtelseformer, prisnivåer, bostadsstorlekar, arkitektoniska uttryck och andra fysiska tillskott bedöms göra området mer attraktivt för olika grupper av människor. Det ökar möjligheten att människor med olika förutsättningar skall vilja och kunna bosätta sig i alla delar av staden. En ökad blandning av olika demografiska grupper ökar också möjligheterna till mer jämlika och positiva så kallade grannskaps-, kontext- eller områdeseffekter, det vill säga socioekonomiska effekter av att bo i ett område av en viss karaktär.

En mer jämlik demografisk blandning och potentiellt ökad och breddad attraktivitet har potentialen att motverka boendesegregation och stigmatisering. Den mer sammankopplade gatustrukturen och det bredare utbudet av aktiviteter och platser ökar också förutsättningar för människor ur olika demografiska kategorier att mötas. Föreslagna förändringar innebär dock inte att Gottsundaområdet rumsligt helt och hållet kan integreras med närliggande stadsdelar.

En risk vid en utveckling där hyror och levnadskostnader kan öka hastigt är att socioekonomiskt svaga grupper trängs undan (så kallad gentrifiering). Det är ett potentiellt hot mot den sociala blandningen och geografiskt jämlika levnadsvillkor. Det är också en stor utmaning att lyckas tillföra kompletterande upplåtelseformer. Kommunen kan styra upplåtelseformer på egen mark men kan bara till viss del styra upplåtelseformer på privat mark.

Jämställdhet

Kvinnor använder kollektivtrafik i högre utsträckning än män, och deras resor är mer fragmenterade och komplicerade. Goda kollektivtrafikförbindelser är därför viktiga ur ett jämställdhetsperspektiv. Spårvagn kommer att öka tillgängligheten till den centrala staden, andra stadsdelar och via resecentrum och ny tågstation i Bergsbrunna även till Stockholm. Förslaget innebär goda alternativa vägar mellan målpunkter för gång- och cykeltrafik vilket ger trygga rörelsemöjligheter för fler. Här handlar det om att kunna undvika platser och situationer som kan upplevas som farliga, otrygga eller obekväma.

Kvinnor har generellt en sämre hälsa än män. Programmets förslag att bygga bort ett antal skogspartier medför en minskad tillgång till närnatur vilket kan få större konsekvenser för just kvinnors hälsa. En viktig aspekt i jämställd stadsplanering är vem som får inflytande i planprocessen. Under planprogramarbetet har kommunen bedrivit medborgardialoger i blandade grupper som bidragit med lokal kunskap och idéer. Kommunen har aktivt sökt upp grupper som vanligen inte kommer till tals i dialoger som barn och unga eller etniska minoriteter, men ingen grupp bestod av enbart kvinnliga deltagare. Planprogrammets förslag inkluderar ett brett utbud av upplåtelseformer och bostadsstorlekar som fungerar för olika familjekonstellationer, skapar närhet till service och funktioner som får vardagen att fungera samt främjar trygga platser och stråk vilket ger förutsättningar för en mer jämställd stadsmiljö. Ett mer sammankopplat gatunät och fler människor i rörelse har potentialen att försvåra skapandet och upprätthållandet av könskodade territorier och istället främja så kallad taktfull ouppmärksamhet där man tolererar och accepterar allas rätt till det offentliga rummet.

Folkhälsa

I arbetet med att förverkliga planprogrammets intentioner blir utmaningen att förtäta och utveckla den byggda strukturen och samtidigt öka närheten till grönområden. De grönytor som försvinner i samband med ny bebyggelse bör kompenseras med plantering av träd i gatumiljöerna samt olika typer av medveten planering för att säkra den visuella och rumsliga närheten till grönska. Gottsundaområdets starka gröna kvaliteter utgör en resurs med potentialen att möjliggöra en ökad och mer jämlik hälsa, inte minst hos barn. Om denna möjlighet inte tas tillvara och man istället bygger trädfattiga bostads- och gatumiljöer och små och ”grå” gårdar till förskolor och skolor riskerar man istället att decimera de gröna värdena. Med rätt förutsättningar kan skola/förskola främja en mer jämlik folkhälsa och motverka det faktum att barn från socioekonomiskt svagare miljöer generellt sett rör sig mindre.

En flytt av simhall, bibliotek och andra verksamheter närmare Gottsunda allé gör dessa verksamheter mer centrala i området och lättare att ta sig till och från också för besökare från andra områden. Det skulle innebära att några av områdets hälsofrämjande verksamheter kommer närmare människor, främjar sociala möten i och mellan stadsdelar samt gör kultur och idrott mer påtagligt närvarande i stadsbilden. Fler verksamheter och nya platser i Gottsundaområdet innebär fler möjligheter till möten och social interaktion vilket har tydliga hälsoeffekter.

Utbildning

En utveckling av Gottsundaområdet kräver investeringar i förskolor och skolor. Det ger möjlighet att utveckla lokalerna för skolverksamheten och öka attraktiviteten i skolorna, vilket även kan locka elever från andra stadsdelar. På så vis kan förbättrade skolmiljöer öka möjligheten att de kan fungera som integrerande mötesplatser.

Utvecklingen av Gottsunda centrum och nylokaliseringen av Gottsundaskolan ger tillsammans goda förutsättningar att skapa positiva synergier

mellan skolan och andra verksamheter. I just Gottsundaskolan finns nu en unik möjlighet att rumsligt, arkitektoniskt och visuellt stärka skolverksamheten, främja synergier, främja integration samt utveckla stadsdelens identitet. Ett mer sammankopplat gatusystem, närheten till grönområden och till förbättrad kollektivtrafik skapar bättre förutsättningar för pedagogiska utflykter och utomhuspedagogik i såväl närmiljön som i staden som helhet. Den ökade närheten till pedagogiska institutioner (bibliotek, SFI, idrottsföreningar, förskolor, skolor, universitet et cetera) och pedagogiska miljöer i sin helhet, gagnar lärandet för barn och vuxna i alla åldrar och med olika bakgrund.

Barn

Forskning visar att det särskilt för barn under 12 år är viktigt att växa upp i en positiv social miljö. Positiva så kallade grannskaps- eller områdeseffekter kan kompensera effekterna av exempelvis en socioekonomiskt svag hemmiljö och bidra till att motverka socioekonomisk polarisering. Programmets ambitioner att öka möjligheterna till socialt blandade bostadsområden torde därmed kunna medföra positiva konsekvenser i denna riktning även om kopplingen mellan blandat bostadsutbud och så kallad social blandning inte är given. Eftersom barns vistelsemiljöer i hög grad utgörs av förskola/skola är det således också av stor vikt att dessa utformas och placeras på bästa sätt så att de blir attraktiva och därmed kan bidra till social integration även där boendesegregation och frånvaro av social blandning i grannskapet fortsatt är vid handen. Det mer integrerade gatunätet och den ökad funktionsblandning som planprogrammet föreslår torde vid ett genomförande ha positiva effekter för ungdomars trygghet och säkerhet. Ett genomförande av planprogrammets intentioner främjar en ökad samnärvaro av ungdomar och vuxna samt minskad möjlighet att dra sig undan och undvika befolkade miljöer. En ökad integrering av olika trafikslag innebär att trafikmiljöer måste utformas med stor känslighet för barns förmågor och beteenden för att därmed säkra och främja såväl trygghet, trafiksäkerhet, tillgänglighet som hälsa.

Delaktighet och medborgarinflytande

De dialoger som genomförts i samband med planprogrammet sedan 2015 har handlat om såväl stadsutveckling som andra utvecklingsfrågor. Under dialogerna har även idéer för områdets framtida utveckling som tagits fram tidigt i arbetet med planprogrammet presenterats och diskuterats med besökare. På så vis har de boende haft möjlighet att lämna sina synpunkter och påverka programförslagetet. De synpunkter som kommit in under de olika dialogtillfällena har gjort avtryck i planprogrammet som anger Gottsundaområdets långsiktiga utveckling liksom i fokusområdena i Handlingsplan Gottsunda/Valsätras. Med utgångspunkt i inkomna synpunkter i dialoger med unga och speciellt tjejer har bland annat Lina Sandells park vid Hugo Alfvéns väg utvecklats. Förutom konsulterande dialog i planeringsskedet kan också stadsmiljön programmeras för inflytande. Det är viktigt med exempelvis föreningslokaler och platser där människor kan samlas för att uttrycka sig och diskutera. Stadsutvecklingen i Gottsundaområdet kommer att pågå under lång tid. Det är grundläggande att boende och verksamma i Gottsundaområdet fortsatt får vara delaktiga och påverka sin omgivning. Genom att involvera dagens och framtidens invånare i dialoger bidrar stadsutvecklingen till engagemang, tillit och lokal demokrati.

Miljökonsekvenser

Tillståndspliktig verksamhet

Gottsundaområdet innehåller idag inga tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter som faller under Länsstyrelsens ansvar.

Drivmedelsförsäljning

Det finns en station för drivmedelsförsäljning, vid Bernadottevägen, som föreslås ge plats för annan bebyggelse till exempel mobilitetshus. Det är möjligt att inrymma drivmedelsfunktionen även i en framtida struktur. Beroende på hur och om en avveckling kan bli aktuell behöver detta studeras närmre vid detaljplanering av området. Vid fortsatt planering i närheten av stationen behöver närheten till denna belysas så länge den finns kvar.

Återvinningscentral

I östra delen av programområdet finns en befintlig återvinningscentral som faller under kategorin tillståndspliktig verksamhet. Programmet föreslår att återvinningscentralen på sikt avvecklas för att ge plats för bostäder och verksamheter. En ny lokalisering för återvinningscentral föreslås studeras i en separat utredning. Vid fortsatt planering i närheten av återvinningscentralen behöver närheten till denna belysas så länge den finns kvar.

Riksintressen

Totalförsvaret

Planprogrammet bedöms inte påverka riksintresset för totalförsvaret kopplat till Uppsalas övningsflygplats i Ärna, trots sitt läge inom flygplatsens Stoppområde för höga objekt samt MSA-område (Minimum sector altitude). Programförslaget föreslår inte några nya byggnader som motsvarar sådana ”höga objekt” som skyddsområdena avser förhindra, d.v.s. byggnader över 45 meter.

Rörligt friluftsliv

Programförslaget bedöms inte påverka riksintresset för rörligt friluftsliv kring Ekoln. Den delen av riksintresseområdet som berör programområdet föreslås bevaras som grönområde.

Natura 2000

Programförslaget bedöms inte påverka Bäcklösas Natura 2000-område. Utpekandet grundar sig i skydd av rödlistade arter som är beroende av områdets särskilda naturtyp, med stora inslag av bland annat död ved. Inga åtgärder som skulle kunna påverka Natura 2000-områdets värden negativt, såsom skogsbruk, borttagande av död ved eller upphörande eller försvagat bete inom Natura 2000-området, bedöms följa av programförslaget. Någon betydande påverkan på Natura 2000-området bedöms därför inte direkt följa av programförslaget. Men dessa frågor ska hanteras närmare i samråd med Länsstyrelsen inom ramen för fortsatta planerings- och genomförandeprocesser

Natur, rekreation och friluftsliv

Planprogrammet bedöms inte skada några kända dokumenterade naturvärden och fredar helt angrändande större befintliga grönområden med viktiga ekologiska och sociala värden såsom Gottsundagipen, Sunnerstaskogen och Natura 2000-området vid Bäcklösa. Flera av de större grönområdena ingår helt eller delvis inom områden som omfattas av naturvårdsprogram på grund av sina höga och mycket höga värden. Naturvärdena bedöms inte påverkas av programförslaget då programmet föreslår att naturområdena ska bevaras som grönområden.

Inom Gottsundagipen, precis på gränsen mellan programområdet och Hågadalen-Nåstens naturreservat, finns ett antal skyddsvärda kulturträd. Dessa bedöms inte påverkas av programförslaget då Gottsundagipen föreslås bevaras som grönområde.

Den nya bebyggelsen föreslås till stor del placeras på hårdgjorda ytor såsom befintliga markparkeringar eller parkeringsdäck men även i mindre områden med ”vardagsnatur”, det vill säga områden som utgör naturmark men inte har bedömts inneha höga naturvärden. Naturmarken som delvis kommer att tas i anspråk utgörs främst av barr- eller blandskog på häll- eller moränmark och hyser en sådan flora och fauna som är vanligt förekommande i små skogsområden i urbana miljöer. Dessa naturområden utgör också endast marginellt sådan närnatur som används av skolor eller förskolor, enligt den undersökning kommunen gjort av skolors och förskolors användning av närnatur (2015). Den finmaskiga grönskan som finns idag inom programområdets bebyggda delar utgör också delvis ekologiska landskapssamband för främst äldre tallbestånd. Dessa fragmenteras marginellt jämfört med dagsläget. De viktigaste och starkaste ekologiska sambanden bevaras i den grova grönstruktur som omger stadsdelens tätbebyggda delar. Negativa effekter på mindre landskapssamband bedöms i viss mån även kunna mildras genom åtgärder inom ramen för utveckling och skötsel av parker och gaturum, samt utveckling av prioriterade gröna rörelsespråk.

Befintliga planeringsunderlag för naturvärden ger inga indikationer på att förtätningen motiverar närmare undersökningar av naturvärden inför framtagande av planprogrammet. Inom området finns inga dokumenterade nyckelbiotoper. Inför detaljplanläggning av naturmark ska, där så är relevant, naturvärden, bland annat förkomster av fridlysta arter, undersökas närmare och hanteras i enlighet med gällande lagstiftning.

Naturreservat

Programförslaget kan innebära en viss påverkan på det intilliggande naturreservatet Hågadalen-Nåsten, genom att programmets dagvattenhantering pekar på en möjlig dagvattenlösning i form av dammar inom en del av naturreservatet. Denna dagvattenanläggning är en sedan länge förslagen åtgärd som drivs i ett separat projekt som påbörjats innan planprogramsarbetet och som nu pågår parallellt med detta. Frågan om påverkan på naturreservatet bedöms därför kunna hanteras inom den processen.

Vatten

Vattenskyddsområde

Knappt hälften av programområdets yta ligger inom vattenskyddsområde – yttre skyddszon.

Skyddsområdesutpekandet är kopplat till att skydda Uppsalas grundvatten som dricksvattentäkt från skadliga föroreningar. Planprogrammet bedöms inte påverka de värden som vattenskyddsområdet avser skydda och de restriktioner som är kopplade till vattenskyddsområdet bedöms kunna uppfyllas vid ett genomförande av planprogrammet. Eventuellt kan vissa anpassningar behöva göras vad gäller exempelvis val av vatten- och avloppslösningar samt vid utförande av markarbeten, men det är frågor som bedöms kunna hanteras under vidare detaljplane- och genomförandeskeden.

Grundvatten och dricksvatten

Risken för en skadehändelse uttrycks i skalan *Mycket stor*, *Stor*, *Måttlig*, *Förhöjd* och *Liten*. *Mycket stor risk* och *Stor risk* innebär båda att vattenförekomsten blir obrukbar och dessa kräver mycket långtgående skyddsåtgärder eller till och med förbud. *Måttlig risk* innebär att grundvattenförekomsten blir temporärt obrukbar men kan ersättas med befintlig reservvattenkapacitet. *Förhöjd risk* innebär brukbar men med temporärt något försämrad kvalitet. *Måttlig risk* och *Förhöjd risk* motiverar riskreducerande åtgärder i någon omfattning, men åtgärdskostnaderna måste ställas i förhållande till kostnaderna för reservvatten, tillfälligt ökade reningskostnader och efterbehandling. *Liten risk* innebär att grundvattenförekomsten är brukbar och inga riskreducerande åtgärder är motiverade. Inom programområdet har möjliga skadehändelser som identifierats. Risken bedöms som *Måttlig* för olycka med tankbil med stor mängd eldningsolja. För övriga skadehändelser är risken *Förhöjd*, förutom för olycka med arbetsfordon, där risken är *Liten*.

Med relativt enkla åtgärder bedöms inte risken för påverkan på grundvattnet öka med den i programmet föreslagna markanvändningen. Sanering av förorenad mark kan leda till att risker för negativ påverkan på grundvattnet minskar. Minskad biltrafik kan också leda till minskad risk.

Skyddsåtgärder för att utesluta risker i samband med programförslagets genomförande bedöms kunna hanteras inom fortsatt detaljplanering och i efterkommande genomförandeskeden.

Dagvatten

Övergripande bedöms programförslaget inte medföra några negativa konsekvenser för dagvatten, utan snarare innebära möjligheter till förbättrad rening och fördröjning.

För att bedöma programförslagets konsekvenser för dagvatten har en dagvattenutredning med tillhörande komplettering tagits fram. Dagvattenutredningen visar att programområdet har kapacitet att omhänderta prognostiserade dagvattenmängder i framtiden, trots den ökade andelen bebyggelse som föreslås. Detta kräver dock att lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) tillämpas innan utsläpp på dagvattennätet, samt att investeringar görs i dagvattennätet både inom och utanför programområdet (som förslag delvis inom naturreservat). Om föreslagna åtgärder genomförs bedöms flöden och föroreningsmängder minska till Fyrisån och Hågaån, vilket bidrar till att uppnå miljökvalitetsnormerna i dessa. Utredningen visar att utan föreslagna åtgärder kommer både dagvattenflöden och föroreningsmängder att öka till områdets två recipienter. Ökade flöden bedöms till stor del bero på klimatfaktorer som sker oavsett om Gottsundaområdet förtätas eller ej. I det hänseendet möjliggör exploateringen att åtgärder genomförs och kan på så vis innebära positiva miljökonsekvenser i förhållande till nollalternativet.

Kumulativa effekter på recipienten Fyrisån till följd av övrig bebyggelse som planeras inom Södra staden, hanteras inom den dagvattenutredning som tagits fram för Södra stadens fördjupade översiktsplan. Den utredningen omfattar även åtgärder i form av fördröjning och erosionsskydd som kommer att vara nödvändiga vid en utbyggnad av Södra staden.

Kulturmiljö

Stads- och landskapsbild

Programförslaget innebär en avsevärd påverkan på områdets nuvarande stads- och landskapsbild framförallt i områdets centrala delar där karaktären blir mer urban än idag. Utanför områdets centrala delar påverkas landskapsbilden i mindre grad, då ny bebyggelse där föreslås anpassas i högre grad till befintliga förhållanden.

Området kring Gottsunda centrum föreslås genomgå en stor strukturell förändring där delar av centrumbebyggelsen rivs till förmån för att skapa en mer uppbruten och finmaskig bebyggelsestruktur. Förslaget innebär även att stora delar av den befintliga markparkeringen tas i anspråk för ny bebyggelse. Även kring områdets större stråk – Hugo Alfvéns väg, Gottsunda allé,

Musikvägen, Elfrida Andrées väg och Slädvägen innebär förslaget en märkbar förändring jämfört med idag – där ny bebyggelse kommer att definiera gaturummen och ge stråken liv i form av entréer, trädplanteringar samt verksamheter och fönster ut mot gatan. De värdebärande kvaliteterna som karaktäriserar området såsom terränganpassningen, grönstrukturen och de tydligt avläsbara delområdena bedöms dock fortsatt kunna bevaras i stort. De gröna miljöerna kommer att vara mindre framträdande och av mer ordnad karaktär längs stadsstråket och kring centrum.

En stor övergripande förändring som följer med programförslaget är att Gottsundaområdets delområden Valsätra och Gottsunda, som i grunden är planerade att vara separerade från varandra kommer sammanvävas genom ny kompletterande bebyggelse, stråk och platser. Det innebär att många av de ytor som idag utgör mellanrum mellan olika bostadsområden och vägar kommer att exploateras och istället fyllas med nya tillägg. Programmet föreslår en till två lägen för nya fotbollsplaner inom eller i anslutning till öppna landskapsrum med naturkaraktär. Uppförandet av fotbollsplaner med tillhörande anrättningar kan ge negativa konsekvenser för landskapsbilden, beroende på placering och utformning. Frågan bedöms kunna hanteras under fortsatta detaljplaneprocesser.

Programförslaget bedöms inte innebära någon negativ påverkan av större betydelse ur kulturmiljösynpunkt. Områdets modernistiska, trafik- och funktionsseparerade struktur påverkas i grunden av programmets ansats att skapa nya kopplingar och bryta befintliga barriärer, men de värdebärande karaktärsdrag och sammanhang som kulturmiljöutredningen pekar på som särskilt bevarandevärda påverkas inte i någon större utsträckning.

De platser och sammanhang som kulturmiljöutredningen visar har ”hög känslighet” för förändring, såsom Gottsundagipen, Musikparken, Gottsunda kyrka och Valsätraparken, bedöms inte påverkas av programmet.

Kulturmiljöutredningen lyfter gröna brynzoner som avgränsar och inramar kvarter och delområden som en kvalitet. Planprogrammet föreslår ett bevarande och en utveckling av flera av kulturmiljöprogrammets utpekade brynzoner som ”prioriterade gröna rörelsestråk”. I programområdets mest centrala delar prioriteras sociala kvaliteter kopplade till nya kopplingar, kollektivtrafiksatsningar och ny bebyggelse högre än bevarandet av gröna brynzoner.

Gottsunda kyrka som i kulturmiljöutredningen pekas ut som områdets enda byggnad med mycket höga kulturhistoriska värden (motsvarande byggnadsminnesklass) bedöms inte påverkas negativt av programförslaget. Kyrkan med klockstapel föreslås bevaras, men synliggörs och ges ett mer centralt sammanhang i den nya strukturen, vilket bedöms positivt ur kulturmiljösynpunkt. Frågan bedöms kunna hanteras vidare i kommande detaljplaneprocesser.

Fornminnen

Programmet föreslår bebyggelse på ett fåtal platser där det idag finns potentiella eller dokumenterade fornlämningar. Detta gäller föreslagen bebyggelse längs Slädvägen, men även ett kvarter längs Musikvägen och några kvarter längs Vårdsätravägen. Möjlig påverkan på fornminnen kan innebära en risk för negativ påverkan på kulturmiljövärden. En exploatering av fornminnesrika marker kan dock även ge möjlighet att utreda och dokumentera historiska lämningar, och därmed utgöra en möjlig positiv konsekvens av förslaget. Programmets påverkan på fornlämningar och förutsättningar att avhjälpa dessa under den fortsatta planeringen bedöms kunna hanteras under fortsatta detaljplaneskeden.

Trafik

Tillgänglighet, trygghet och trafiksäkerhet

De trafikförändringar som programförslaget presenterar bygger övergripande på ambitionen att bidra till en ökad tillgänglighet, trygghet och säkerhet för oskyddade trafikanter, samt en tydligare trafikstruktur som underlättar orienterbarheten. Programförslaget innebär att fler kopplingar och vägval skapas, medan befintliga stråk i stort bevaras och utvecklas. Erbjudandet av fler vägval för i huvudsak fotgängare och cyklister, bedöms bidra till en ökad tillgänglighet och en ökad upplevd trygghet i området. I vissa lägen innebär förändringarna att säckgator förlängs och kopplas samman för mer liv och rörelse och för att undvika instängda och otrygga platser. Förutsatt att dessa gator utformas för låga hastigheter bedöms förslaget ge positiva effekter för trafiksäkerhet och orienterbarhet jämfört med nollalternativet. Vissa av områdets gång- och cykelvägar nyttjas som angöringsvägar av motorburen trafik liksom för olovlig bilkörning. Ett sammankopplat gatunät bedöms

därför i vissa fall kunna ge positiva effekter för trafiksäkerhet.

Trafikstruktur och trafikflöden

Strukturellt innebär programförslaget att mycket av den modernistiska trafikseparerade strukturen bryts med nya kopplingar som möjliggör nya flöden för främst gående och cyklister. Programmet medför att flera av områdets gator byggs om för att ge plats åt fler trafikslag.

Ett stort antal nya bostäder och verksamheter medför ökade trafikflöden. Den trafikutredning som har tagits fram som underlag till planprogrammet, visar att Gottsundaområdets befintliga vägnät i stort klarar av att hantera beräknade, tillkommande trafikflöden utan stora negativa följder. Risk för kapacitetsproblem bedöms enligt simuleringar kunna uppstå i tre fall - längs Gottsunda allé, Vårdsätravägen och Dag Hammarskjölds väg i kopplingen mot Ultuna. Samtliga tre flaskhalsar bedöms möjliga att åtgärda eller mildra genom åtgärder som till stor del redan är planerade inom ramarna för kommunens planerade spårvägsutbyggnad. Nya gatusammankopplingar bedöms även lokalt kunna leda till en viss ökad andel biltrafikflöden.

Gång- och cykeltrafik

Programförslaget bedöms i stort innebära positiva konsekvenser för fotgängare och cyklister – områdets befintliga, separerade gång- och cykelvägnät i grönstruktur bevaras, medan nya alternativ tillskapas längs områdets större trafikstråk.

Positiva såväl som negativa konsekvenser för gång- och cykeltrafiken som följer programförslaget är föreslagen hantering av områdets befintliga gång- och cykeltunnlar. Tunnlarna erbjuder idag trafiksäkra korsningsmöjligheter för gång- och cykeltrafiken utan konflikt med fordonstrafik, men passagerna upplevs ofta som otrygga miljöer. Programmet konstaterar att tunneln under Hugo Alfvéns väg inte kan bevaras i sitt nuvarande läge, och det är osäkert om tunneln under Elfrida Andrées väg kan vara kvar. Borttagandet av tunnlar bedöms kunna påverka trafiksäkerheten negativt, men ha positiva konsekvenser för upplevd trygghet och stadsliv. Nya passager i plan behöver studeras specifik för att hålla hög trafiksäkerhet och framkomlighet. De tre tunnlar som finns under Musikvägen föreslås bevaras och rustas upp för en bland annat ökad trygghet och trivsel.

Kollektivtrafik

Programförslaget bedöms medföra positiva konsekvenser för kollektivtrafiken genom en högre kapacitet hos kollektivtrafiksystemet med bland annat kortare restider och resor med högre komfort. En negativ konsekvens kan vara ökade avstånd till hållplatslägen, då spårvagnshållplatserna blir färre än dagens busshållplatser. Nya hållplatslägen är placerade så att en övervägande andel av programområdets mest tätbebyggda områden kommer att ha ett avstånd om maximalt 400 meter till närmaste hållplats.

Bil- och fordonstrafik

Nuvarande biltrafikstråk kommer i huvudsak att ligga kvar där de finns idag, vilket innebär att programförslaget i stort inte ger någon stor strukturell påverkan på vägnätet för fordonstrafik. Många av de värden som kommer med trafikseparering bevaras i programförslaget. Detta bedöms skapa trygga stråk, gynna trafiksäkerhet och vara fördelaktigt ur ett trafiksäkerhetsperspektiv. Programförslaget innebär en viss begränsning för biltrafikens framkomlighet jämfört med idag. Detta bedöms dock medföra positiva effekter ur mobilitetssynpunkt och gynna valet av andra färdsätt.

Hälsa och säkerhet

Föroreningar

Luftföroreningar
En tätare byggd miljö med bebyggelsekantade gator som programförslaget föreslår, bedöms att innebära en negativ påverkan på luftkvaliteten lokalt. Trots ökade trafikflöden bedöms förslaget innebära vissa positiva effekter i form av minskade partikelhalter och koldioxidutsläpp tack vare omfördelning av trafiken till spårbunden trafik.

Vid ett fullt utbyggt programområde går det inte att utan djupare utredningar av sakområdet utesluta risk för att inte klara normvärden och miljökvalitetsmål för luft. Beroende på placering och utformning av bebyggelsen längs gaturummet genom exempelvis olika byggnadshöjder och grönska, kan dock negativ påverkan på luftkvaliteten kompenseras i olika grad. Detta är ett område som behöver studeras vidare under den fortsatta planeringen för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för luft klaras, och att miljömålen kan uppnås.

Markföroreningar
Programområdet innehåller ett fåtal områden som Länsstyrelsen har bedömt som potentiellt förorenade i den lägre riskskalan, eller utan bedömd riskklass. Fyra av dessa ligger inom områden som föreslås bebyggas och bedöms således vara möjliga att utreda, och om nödvändigt saneras, i samband med fortsatt planering och byggnation.

Buller och vibrationer

Det framtida stadsstråket – Hugo Alfvéns väg och Gottsunda allé kommer fortsatt att trafikeras av bilar och bussar och därutöver av spårvagnar. Stadsstråket kommer troligen att förbli bullerutsatt av vägtrafik, och förmodligen i större utsträckning än idag med tanke på att trafikflödena förväntas öka efter programmets genomförande. En förtätning längs stadsstråket ger förutsättningar för ännu bättre ljudförhållanden i befintlig bebyggelse och befintliga gårdar, medan anpassningar troligen kommer att behöva göras i nya byggnader för att säkra goda ljudmiljöer. Detta gäller troligen även längs Slädvägen och Elfrida Andrées väg, som troligen även i framtiden kommer att kollektivtrafikförsörjas med buss. Förutsättningarna att genomföra tekniska lösningar för bulleranpassning är dock större vid nybyggnad än hos befintlig bebyggelse. Frågan bedöms kunna studeras vidare och hanteras under fortsatt planering genom exempelvis anpassningar i hur husen placeras och utformas samt hur rumsindelningen planeras.

Huruvida området kommer att påverkas av vibrationer måste fortsatt utredas både inom ramarna för fortsatt planering, men även inom ramarna för Kunskapsspårets parallella utredning.

Risk för översvämning

Programområdet bedöms inte löpa någon risk att översvämmas från sjöar eller vattendrag utifrån MSB:s översvämningskarteringar av högsta beräknade flöde, beräknade 50 års -, 100 års- eller 200 årsflöden.

Dagvattenutrednigen indikerar att det inom programområdet finns ett större så kallat ”instängt område” kring Elfrida Andrées nuvarande dragning som på grund av avsaknaden av naturliga utlopp riskerar att översvämmas vid extrem nederbörd. Eftersom planprogrammet föreslår ny bebyggelse inom denna del av programområdet kan risk för påverkan från översvämning inte uteslutas. Frågan bedöms dock kunna hanteras under fortsatta detaljplaneprocesser och avhjälpas genom höjdsättning av mark, gator och byggnader samt planering av sekundära avrinningsvägar.

Ljus och skuggning

Programmet innebär en omfattade förtätning längs stadsstråket och områdets centrala delar. Detta kan komma att påverka ljusförhållandena för befintlig bebyggelse och gårdar, med viss skuggning som konsekvens. Viss påverkan på ljusinsläpp och skuggverkan bedöms rimligt i en växande stadsmiljö. Med det förslag som finns bedöms dessa frågor kunna hanteras i kommande detaljplaneskeden för att uppfylla gällande byggregler.

Avfallshantering

Programförslaget förutsätter att avfallshanteringen från nytillkomna hushåll utredes och löses av varje exploatör inom respektive exploateringsområde. Möjligheterna att hantera avfall kommer bland annat att säkerställas under bygglovsprövningen. Hänsyn ska tas till framkomlighet, trafiksäkerhet och arbetsmiljö. Framkomligheten till redan befintlig bebyggelse får inte inskränkas på grund av tillkommande bebyggelse.

Ekonomiska konsekvenser

Programmets genomförande medför kostnader för kommunen kopplade till utbyggnad av allmänna kommunala anläggningar som exempelvis parker, platser och gator. Dessa kostnader bedöms kunna bäras i sin helhet av intäkter från kommunal markförsäljning och exploateringsavgifter från exploatörer på mark med annat ägande.

Det behov av investeringar i områdets sociala infrastruktur som genereras till följd av ett ökat befolkningsunderlag och områdets utveckling som stadsnod bedöms inte till fullo täckas av kommunkoncernens intäkter från markförsäljning. Huvuddelen av den mark som föreslås utvecklas ägs av kommunkoncernen vilket innebär att koncernen tar del av hyresintäkter samt eventuella ökade fastighetsvärden när Gottsundaområdet utvecklas. I den ekonomiska bedömningen av programförslaget har såväl investeringen i som effekterna av ny spårväg undantagits. Mo-

dell för värdeåterföring vid investering i spårväg studeras för hela Ultunalänken och Kunskapsspåret.

Projektet är i ett mycket tidigt skede vilket innebär att de ekonomiska bedömningarna i flera delar är osäkra. Kalkylen grundas på nulägesbedömningar och schabloner för markvärden och kostander för utbyggnad av allmänna anläggningar som gator och parker samt antaganden om utbyggnadstakt. Att vända områdets utveckling och ta tillvara på områdets utvecklingspotential bedöms kunna påverka mark- och fastighetsvärden positivt.

I ett bredare samhällsekonomiskt perspektiv kan väl riktade investeringar i tidiga skeden generera positiva ekonomiska effekter för kommunen och projektet på längre sikt. Synergier mellan fysiska och sociala investeringar ska eftersträvas.

Bedömning av planprogrammets påverkan på miljökvalitetsmålen.

En tätare byggd miljö m Planprogrammet för Gottsundaområdet har en tydlig riktning mot hållbar stadsutveckling och hanterar lånsiktiga miljö- och klimatfrågor på ett övergripande plan vilket därmed kommer att genomsyra utvecklingen av området genom kommande detaljplaner. Detta har en positiv inverkan på ”Generationsmålet”.

Den största påverkan har planen på miljömålet ”God bebyggd miljö” där den planerade utvecklingen ligger i linje med målets intentioner om en hållbar stadsutveckling. Planprogrammet tar stöd i översiksplanen och anger att Gottsundaområdet ska utvecklas till en stadsnod. Stadsnoderna utvecklas mot regionala och lokala centrum med knutpunkt för kollektivtrafik och stadsliv samt hög koncentration av bebyggelse, personintensiva verksamheter, service samt bostäder. Detta ger en god hushållning med markresurser och skapar möjligheter till effektiva och hållbara transporter men även till att minska behovet av transporter då vardagsservice finns nära. Utvecklingen omfattar även renoveringar av befintligt bestånd vilket ger en förbättring av inomhusmiljö och energianvändning i den äldre bebyggelsen. Eventuell exploatering av förorenade områden medför sanering av föroreningar vilket minskar förekomsten av giftiga ämnen i maken. Detta ger positiv påverkan på miljömålen ”Giftfri miljö” och ”Skyddande ozonskikt”.

Även om det planeras för hållbara transporter med stor andel gång och cykel kommer den ökade befolkningen och verksamheterna medföra att det totala trasportbehovet ökar. Detta kan ge negativ påverkan på flera miljömål som ”Begränsad klimatpåverkan”, ”Frisk luft”, ”Bara naturlig försurning”, och ”Ingen övergödning” om transporterna även fortsättningsvis sker med traditionella bränslen. En ökad användning av exempelvis elfordon i framtiden minskar dock dessa effekter.

Planprogrammet har en social inriktning med en tydlig inriktning att förtäta och ta bort skogspartier och andra miljöer som kan upplevas som otrygga. Det rör sig om mindre områden med låga naturvärden. Rekreativt värdefulla gröna ytor är prioriterade och kommer i stor utsträckning att bevaras och värdena stärkas. På kvartersmark eftersträvas gröna gårdar vilket ska bibehålla och tillföra grönska i området. För de centrala delarna av planområdet kan det bli en negativ påverkan av upplevelsen av att bo i naturen vilket innebär en negativ påverkan på målet om ”God bebyggd miljö”. Det kan även bli en viss negativ påverkan på miljömålen ”Levande skogar”, och ”Ett rikt växt- och djurliv” utifrån en minskning av gröna ytor.

Planprogrammets genomförande innebär en ökad hårdgörning av ytor vilket innebär ökade vattenmängder och risk för transport av föroreningar till grund- och ytvatten. De dagvattenutredningar samt den riskbedömning för påverkan på grundvattenförekomsten som genomförts bedöms dock säkerställa att ingen negativ påverkan på miljömålen ”Levande sjöar och vattendrag” och ”Grundvatten av god kvalitet” sker.

Planprogrammet anses inte ha någon påverkan på miljömålen ”Hav i balans samt levande kust och skärgård”, ”Säker strålmiljö”, ”Myllrande våtmarker”, ”Storslagen fjällmiljö” eller ”Ett rikt odlingslandskap”.

Förteckning över underlagsutredningar

Planprogram för Gottsundaområdet - Riskanalys för grundvatten, Actmanagement, 2018

Dagvattenutredning, Bjerking, 2018

Trafikanalys Gottsunda, WSP, 2018

Kulturmiljöutredning Gottsunda och Valsätra, Tyréns, 2017

Gottsunda och Valsätra – Kulturhistorisk värdering av stadsdelarnas bebyggelse, Tyréns, 2017

Övriga underlag

Systemhandling för multifunktionell vattenpark i södra Gottsunda. Innehåller beräkningar för dimmesionering av dagvattendammen.

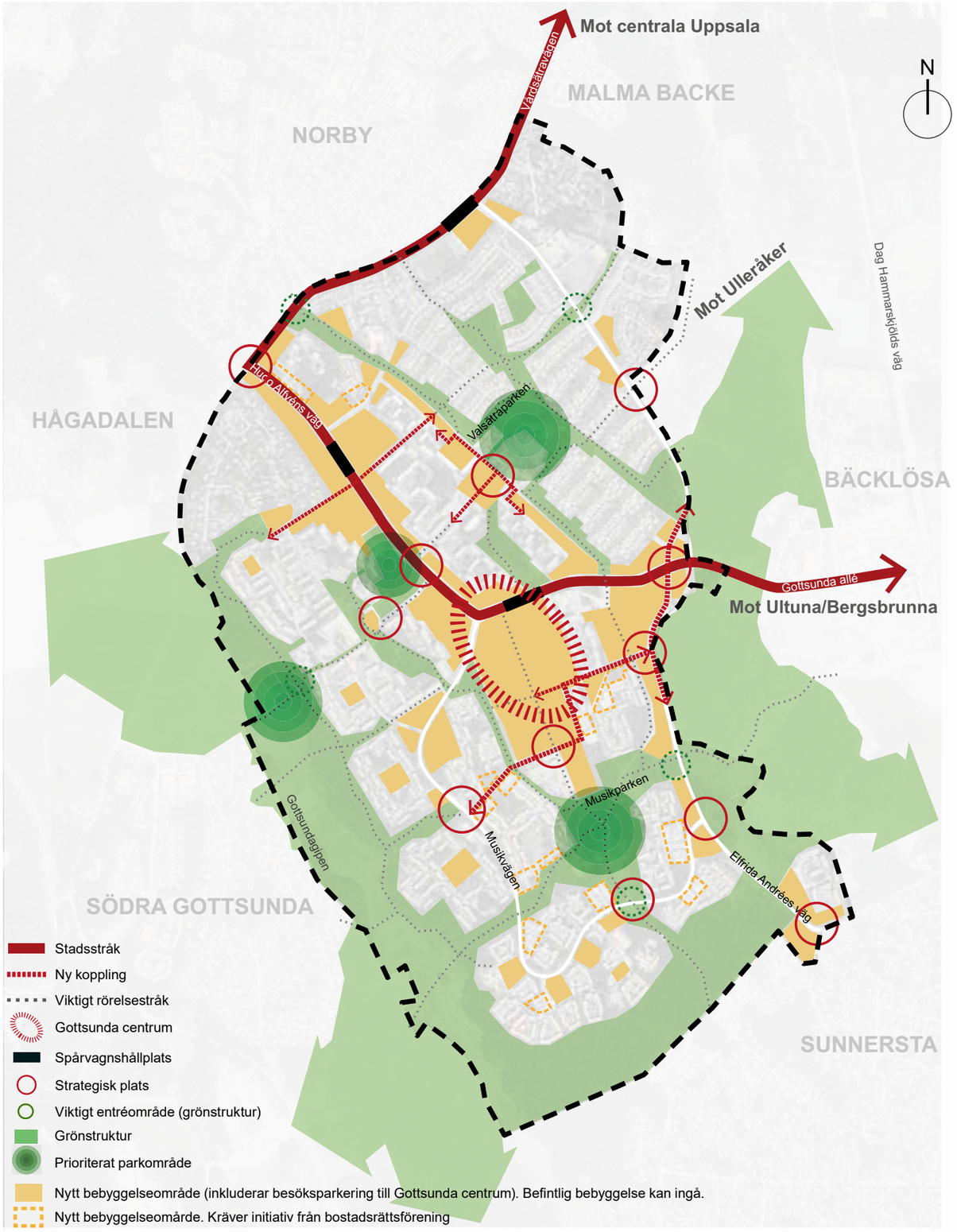

Uppsala kommun 1427 2016

Uppsala kommun

Postadress: 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stationsgatan 12

Telefon: 018-727 00 00
E-post: uppsalakommun@uppsala.se

www.uppsala.se